STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 53 · 12. mars
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 12. mars 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 53):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i sentralbankloven
   (Lovvedtak 30 (2025–2026), jf. Innst. 122 L (2025–2026) og Prop. 9 L (2025–2026))
2. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 221/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår
   (Innst. 162 S (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår)
   (Innst. 161 L (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om en mer restriktiv politikk for sekundærbosetting og bosetting av innvandrere
   (Innst. 150 S (2025–2026), jf. Dokument 8:48 S (2025–2026))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om å ikke gi kollektiv beskyttelse til stridsdyktige menn fra Ukraina
   (Innst. 151 S (2025–2026), jf. Dokument 8:49 S (2025–2026))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (opplysningsplikt ved autorisasjon)
   (Innst. 142 L (2025–2026), jf. Prop. 10 L (2025–2026))
7. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Finn Krokeide, Jon Engen-Helgheim, Anette Carnarius Elseth, Stian Storbukås, Kristoffer Sivertsen og Tor André Johnsen om en opptrappingsplan for flere politifolk
   (Innst. 147 S (2025–2026), jf. Dokument 8:39 S (2025–2026))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mahmoud Farahmand, Henrik Gottfries Kierulf, Anna Molberg og Tone Wilhelmsen Trøen om økt maksstraff for voldtekt og utvidet unntak fra foreldelsesfrist
   (Innst. 146 L (2025–2026), jf. Dokument 8:16 L (2025–2026))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Erlend Wiborg, Simen Velle, Per-Willy Amundsen, Kristoffer Sivertsen og Silje Hjemdal om endring i alkoholloven for å gi kommunene utvidet adgang til å innvilge midlertidige unntak fra skjenketidene
   (Innst. 155 L (2025–2026), jf. Dokument 8:67 L (2025–2026))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Bård Hoksrud, Anne Grethe Hauan og Kristoffer Sivertsen om å sikre pasienter med ALS en reell tilgang til ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase
    (Innst. 159 S (2025–2026), jf. Dokument 8:86 S (2025–2026))
11. Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:
    «Helsepersonell og pasientar ropar varsku om måten nye norske sjukehus vert bygde på. 'Nedover de trange sykehuskorridorene ligger pasientene strødd. Pasienter i en sårbar situasjon med akutte skader og sykdommer', ifølgje Dagbladet 9. februar 2026. Dette er eit av sitata som kjem fram om nye Drammen sjukehus. I det heilt nye sjukehuset i Stavanger er korridorpasientar normalen, sjukefråværet går opp og aktiviteten ned, det er stor mangel på pauserom, garderobar og kontorarbeidsplassar, og ein har begynt å rive ned veggar. Dette er ikkje historia om nedslitne, gamle sjukehus i Noreg, men situasjonen på splitter nye sjukehus. Statsråden har vore vag på om dette er noko regjeringa vil endre på slik at det ikkje skjer andre plassar, som til dømes på det nye Mjøssjukehuset eller nye Oslo universitetssjukehus.
    Vil regjeringa setje i verk tiltak for å sikre nok areal og god nok kapasitet for både pasientar og helsepersonell på nye sjukehus?»
12. Referat

Presidenten [10:00:06]: Representantene Tellef Inge Mørland, Anne Lise Gjerstad Fredlund og Kamzy Gunaratnam, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder: Amalie Kollstrand

For Vest-Agder: Kjerstin Lianes Kjøndal

For Akershus: Marie Østensen

For Møre og Romsdal: Berit Tønnesen

For Rogaland: Christoffer Emberland Håland

For Sør-Trøndelag: Kjell-Arve Aspaas

Representanten Marie Sneve Martinussen vil framsette et representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:00:44]: På vegne av Rødt og representanten Seher Aydar og meg selv vil jeg fremme representantforslag om å reversere tidligere svekkelser i arbeidsmiljøloven og styrke tillitsvalgtes myndighet.

Presidenten [10:00:58]: Representanten Hans Andreas Limi vil framsette et representantforslag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:01:09]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Sylvi Listhaug, Tom Staahle, Hilde Grande, Martin Virkesdal Jonsterhaug og meg selv vil jeg fremsette representantforslag om tiltak for å dempe økte energipriser og levekostnader.

Presidenten [10:01:27]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:01:41]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Tor André Johnsen, Per-Willy Amundsen, Kristian August Eilertsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om å stanse innføringen av overtredelsesgebyr ved avrenning fra kjøretøy.

Presidenten [10:01:58]: Representanten Mari Holm Lønseth vil framsette et representantforslag.

Mari Holm Lønseth (H) [10:02:15]: På vegne av representantene Helene Røsholt, Tone Wilhelmsen Trøen, Margret Hagerup og meg selv vil jeg framsette et forslag om skjerpet straff for psykisk vold.

Presidenten [10:02:28]: Representanten Kristian August Eilertsen vil framsette et representantforslag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:02:43]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Morten Kolbjørnsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å sikre norsk legemiddelberedskap gjennom nasjonal produksjon og forpliktende beredskapsavtaler.

Presidenten [10:03:03]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:03:18]

Stortingets vedtak til lov om endringer i sentralbankloven (Lovvedtak 30 (2025–2026), jf. Innst. 122 L (2025–2026) og Prop. 9 L (2025–2026))

Presidenten [10:03:18]: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra næringskomiteen vil sakene nr. 2 og 3 bli behandlet under ett.

Sak nr. 2 [10:03:38]

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 221/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår (Innst. 162 S (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))

Sak nr. 3 [10:03:59]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår) (Innst. 161 L (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))

Presidenten [10:04:16]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:04:43] (ordfører for sakene): Jeg vil starte med å takke næringskomiteen for godt samarbeid i denne saken.

Regjeringen ved Nærings- og fiskeridepartementet foreslår i Prop. 28 LS for 2025–2026 endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven og at Stortinget skal gi samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktiv (EU)2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår.

Komiteen har merket seg at formålet er å sikre mer forutsigbare og tydelige arbeidsvilkår i maritim sektor og gjennomføre Norges EØS-forpliktelser og endringer i ILOs Maritime Labour Convention, MLC.

Det foreslås i proposisjonen regler som klargjør rettsvirkninger ved mangelfull informasjon i arbeidsavtalen, herunder at det skal tas utgangspunkt i fast ansettelse dersom midlertidighet ikke framgår av arbeidsavtalen, samt presiseringer og begrensninger i adgangen

til prøvetid ved midlertidige ansettelser og ved videreføring i samme eller vesentlig likeartet stilling.

Komiteen har videre merket seg forslaget som følger opp MLC-endringer om sjøfolks rettsstilling ved fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran, herunder at arbeidsforholdet og rettigheter knyttet til lønn og øvrige ytelser skal løpe fram til løslatelse og fri hjemreise.

Det er videre forslag til endringer i NIS-loven for å sikre gjennomføring av direktivets minimumskrav, herunder at fraviksadgang knyttet til arbeidsavtaleforskriften ikke videreføres på det aktuelle punktet.

Departementet har vurdert de samlede økonomiske og administrative konsekvensene som begrensede i normalsituasjoner og har merket seg at det samtidig kan være behov for veiledning og hensiktsmessige overgangsordninger ved ikrafttredelsen.

Det er en samlet komité som står bak innstillingen, men Fremskrittspartiet har et eget forslag, som har en litt annen ordlyd, men som i stor grad er det samme. Vi støtter i hovedsak at regelverket oppdateres, men understreker at endringene må være strengt nødvendige for direktivet og ikke gå lenger enn det som følger av EØS-forpliktelsene. Fremskrittspartiet vil også understreke at NIS er et internasjonalt konkurranseutsatt register som har hatt nedgang, og utflagging er en sentral utfordring. Fremskrittspartiet mener derfor det er avgjørende at Stortinget unngår unødvendig regelverksinnstramming som svekker konkurransekraften. Vi mener at regelverksutformingen i størst mulig grad må reflektere dette og hensynta den globale konkurransen, ikke kun den europeiske. Fremskrittspartiet viser til høringssvar fra Norges Rederiforbund om fraviksadgangen i NIS-loven, og vi har i våre merknader og vårt forslag tatt hensyn til dette og foreslått det.

Presidenten [10:07:38]: Representanten Marius Arion Nilsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ruth Mariann Hop (A) [10:07:50]: Sett i lys av situasjonen i verden i dag er det bra at vi nå får på plass disse endringene i skipsarbeidsloven og NIS-loven. En del av denne loven dreier seg om at en skal sikre mannskap som blir tatt til fange mens de er på jobb, og at de skal kunne være trygge på at de fortsatt er underlagt sin arbeidsgiver, med rett til lønn og andre ytelser, til de kommer seg hjem. Det betyr at det ikke er lov til å si opp ansatte eller å avslutte en kontrakt som i utgangspunktet ville ha gått ut under fangenskapet, før de er trygt hjemme.

I papirene og utredningen står det tydelig at dette heldigvis ikke har vært et problem for norske sjøfolk. Det er vi glade for. Det er selvsagt noe vi ønsker og håper på også for framtiden, men det er likevel en ekstra trygghet for ansatte å vite at arbeidsrettighetene gjelder hvis situasjoner skulle oppstå, og at arbeidsgiveren har et ansvar for å ta vare på vedkommende inntil de er trygt hjemme.

Etter at komiteen begynte å jobbe med saken, har det brutt ut krig i Midtøsten, og skip er blitt sperret inne i Hormuzstredet. Verden har forandret seg. Vi i Arbeiderpartiet, og komiteen for øvrig, er positive til at dette nå er på plass.

Endringene vi gjør i loven, sikrer mer forutsigbare og tydelige arbeidsvilkår, og foreslår regler som klargjør rettsvirkninger ved eventuell mangelfull informasjon i arbeidsavtalen. I dette ligger det bl.a. at den ansatte skal anses som fast ansatt dersom midlertidigheten ikke framgår av avtalen, og at utvidelse av prøvetiden skal følge fastsatte lover.

Det vil alltid være viktig og riktig for Arbeiderpartiet at arbeidstakere blir ivaretatt og behandlet på en god måte. Det blir de aller fleste i dag – likevel er dette et steg i rett retning for et forutsigbart og trygt arbeidsliv og for å sikre tydeligere og mer forutsigbare arbeidsvilkår, og et styrket arbeidsrettslig vern i gitte situasjoner. Derfor er vi glade for at disse endringene nå trer i kraft.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:10:09]: Sjøfolks arbeidsvilkår og rettigheter er viktige, og det er sentralt at arbeidslivet til sjøs preges av de samme rettighetene som arbeidstakere på land har: trygghet, forutsigbarhet og rettferdige vilkår.

Hensikten med endringene regjeringen foreslår i denne proposisjonen, er å styrke sjøfolks rettigheter gjennom tydeligere og mer forutsigbare regler om arbeidsforhold. Klare regler om arbeidsforhold bidrar til trygghet for arbeidstakerne og til forutsigbarhet for virksomhetene.

Forslagene gjennomfører EUs arbeidsvilkårsdirektiv innenfor det maritime området. Regelverket er allerede gjennomført i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven, og det er viktig at også sjøfolk får de samme rettighetene som øvrige arbeidstakere. Det foreslås at Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen av arbeidsvilkårsdirektivet, og vedtar nødvendige endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven.

Proposisjonen inneholder bl.a. forslag som skal sikre bedre informasjon i arbeidsavtaler. I de tilfellene arbeidsavtalen ikke gir tilstrekkelig informasjon om vilkårene, foreslås en såkalt presumsjonsregel som innebærer at arbeidsavtalen tolkes i tråd med arbeidstakers presumsjoner. Da skal det legges til grunn at arbeidstaker har fast ansettelse eller det stillingsomfanget arbeidstaker hevder, dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig.

Regjeringen foreslår også endringer knyttet til prøvetid ved midlertidig ansettelse, slik at regelverket blir

mer forutsigbart for både arbeidsgiver og arbeidstaker. Samtidig legger de foreslåtte endringene til rette for et regelverk som er praktisk gjennomførbart for rederiene. Den norske maritime næringen opererer i en internasjonal konkurransesituasjon, og det er viktig at regelverket er både tydelig og balansert.

Det foreslås også enkelte endringer som knytter seg til situasjoner der sjøfolk kan bli utsatt for ekstraordinære hendelser i forbindelse med piratvirksomhet eller væpnede angrep på skip. Forslaget gjennomfører endringer i ILO-konvensjonen om sjøfolks arbeids- og levevilkår, kjent som Maritime Labour Convention. De foreslåtte endringene skal sørge for at arbeidsavtalen fortsatt er gyldig hvis arbeidstaker holdes i fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet, og at arbeidsforholdet ikke kan bringes til opphør før arbeidstakeren er løslatt og har fått fri hjemreise.

Forslagene i denne proposisjonen bidrar samlet til å tydeliggjøre rettigheter og plikter i arbeidsforhold til sjøs, og skal sikre bedre forutsigbarhet for både sjøfolk og arbeidsgivere. For regjeringen er det viktig at norsk maritim næring har et regelverk som er tydelig og i tråd med våre internasjonale forpliktelser, og som ivaretar sjøfolk på en god måte. Jeg mener forslagene i proposisjonen bidrar til dette.

Presidenten [10:13:25]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [10:13:31]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om en mer restriktiv politikk for sekundærbosetting og bosetting av innvandrere (Innst. 150 S (2025–2026), jf. Dokument 8:48 S (2025–2026))

Presidenten [10:13:54]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tage Pettersen (H) [10:14:23] (ordfører for saken): Takk til forslagsstillerne og komiteen for arbeidet. Det fremmes i denne saken ni forslag, og jeg regner med at det enkelte parti vil redegjøre for disse.

I mange byer ser vi utfordringer med at flyktninger kommer flyttende dit etter at de har bodd et annet sted i Norge de første fem årene. Sekundærbosetterne velger ofte å bosette seg i områder der det allerede bor mange med samme landbakgrunn, og hvor det er enkelt å bygge nettverk med sine egne. Ofte ser vi at disse menneskene flytter fra aktivitet til passivitet i den nye kommunen. I kommune etter kommune ser vi det samme bildet: sekundærbosetting som legger et enormt press på skoler, barnevern og helsetjenester. I Sarpsborg går 84 pst. av sosialhjelpen til primær- og sekundærflyktninger, og merkostnadene totalt sett for kommunen er beregnet til 380 mill. kr. Tallene forteller oss noe vi ikke lenger kan overse: Integreringspolitikken har ikke fungert godt nok.

Høyre mener det er på tide å handle. I det ligger det også at tiden er inne for at alle partier som deler virkelighetsoppfatningen, faktisk bør kunne stå sammen. Hvis partiene mener retningen er riktig, bør vi ta det ansvaret sammen, selv om man ideelt sett ville gått et skritt eller tre lenger.

Høyre fremmer i dag tre forslag. For det første foreslår vi bosettingsstopp i områder der innvandrere utgjør mer enn 25 pst. av befolkningen. Integreringen lykkes åpenbart der den nyankomne møter et norsk hverdagsmiljø. Å fortsette bosetting i allerede segregerte områder eller i kommuner med høy innvandrerandel er å planlegge for at mennesker ofte skal mislykkes.

For det andre: IMDi skal ikke anmode kommuner med dårlige integreringsresultater og svakt arbeidsmarked om å bosette flyktninger. Det er uansvarlig, mener vi, å bosette mennesker der vi erfaringsmessig vet at mange etter hvert flytter ifra – uten å beherske norsk og uten å være integrert godt nok.

For det tredje: Hensynet til barnets beste må få reell betydning. Barn som har gått i norsk skole, lært språket og fått venner, skal ikke dras opp fordi foreldrene velger å flytte til områder som ofte kan føre til reintegrering av barnet. Vi foreslår at det skal gjennomføres en barnets beste-vurdering før sekundærbosetting kan utløse rett til sosiale ytelser i en ny kommune.

Regjeringen sier at nye tiltak må skje innenfor rammen av menneskerettslige forpliktelser. Høyre er helt enig i det, men menneskerettighetene er ikke en unnskyldning for passivitet – de er et rammeverk for å kunne finne gode løsninger. Norge trenger en integreringspolitikk som stiller tydelige krav, som tar barnas framtid på alvor, og som gir kommunene det de trenger for å lykkes. Det er noe av det Høyre leverer i våre forslag i dag.

Med det er våre forslag tatt opp.

Presidenten [10:17:12]: Representanten Tage Pettersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Isak Veierud Busch (A) [10:17:22]: For Arbeiderpartiet er det svært viktig at vi lykkes med integreringen av dem som kommer til Norge, og det viktigste

verktøyet for å lykkes med integrering er kommunene og lokalsamfunnene rundt om. Det er de som vet hva som skal til for å integreres i sitt lokalsamfunn.

Jeg mener jeg forstår hensikten bak forslaget som blir fremmet i dette Dokument 8-forslaget. Jeg tolker det dit hen at man har et ønske om å fordele presset på kommunene på en bedre måte ved å spre bosetting på flere kommuner, og at man på den måten gjør presset lettere. Ved første øyekast kan det virke fornuftig, men det tar ikke i tilstrekkelig grad inn over seg at kommuner og lokalsamfunn i Norge er veldig ulike. Noen steder kan man ha både forutsetninger for og også en historikk med å lykkes godt med å bosette mange flyktninger, mens man andre steder i realiteten ikke har lyktes.

Derfor blir det, slik Arbeiderpartiet ser det, både unødig byråkratisk og tungvint å fastsette rigide prosentmål basert på hvor den enkelte flyktning kommer fra. Vi synes det blir en overstyring av kommunene, en overstyring som jeg ikke har noen sans for. Det er lokalsamfunnene, ved sine folkevalgte i kommunestyrene, som må få lov til å mene noe om hvor mange de har kapasitet til å bosette hos seg.

Det finnes også partier i denne salen som nå tar til orde for å tvinge kommuner til å bosette flyktninger. Det mener jeg er en minst like dårlig idé, som på samme måte overkjører lokaldemokratiet og dem som har best forutsetninger for å vite hva de faktisk kan få til hjemme hos seg.

Jeg kjenner mange kommunepolitikere fra alle tenkelige partier og bygdelister og det som er. De har det til felles at de strekker seg langt for å avhjelpe en krevende flyktningsituasjon med svært mange flyktninger som kommer til Norge, der det store flertallet kommer fra Ukraina. Når kommunene ved sine folkevalgte sier at de ikke klarer mer, handler det ikke om vond vilje. De mener det faktisk, og det må vi ta på alvor.

Så til poenget mitt: Det er ikke på Stortinget flyktningene våre integreres. Det er ute i kommunene, i lokalsamfunnene, på arbeidsplassen, i idrettslagene og nabolagene integreringen skjer. Derfor må beslutningen om hvor mange flyktninger den enkelte kommune skal ta imot, fortsatt ligge hos kommunene selv.

Jeg tar opp forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten [10:19:52]: Representanten Isak Veierud Busch har tatt opp det forslaget han refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [10:20:05]: For at jeg ikke skal glemme det, begynner jeg med å ta opp de forslagene Fremskrittspartiet har i innstillingen.

I dag diskuterer vi et problem som egentlig ikke burde være kontroversielt å løse, nemlig sekundærbosetting av flyktninger. Vi bosetter flyktninger i én kommune, men etter kort tid flytter mange videre til en annen, og da ofte til de byene og bydelene hvor innvandrerandelen allerede er altfor høy. Resultatet er større press på kommunale tjenester, økende levekårsutfordringer og dårligere integrering. Dette er ingen hemmelighet – alle vet det. Likevel velger Stortinget her i dag å gjøre svært lite – eller ingenting – for å stoppe utviklingen.

Integrering fungerer best når mennesker lærer språk, kommer i arbeid og blir en del av lokalsamfunnet der de bor. Det blir vanskelig når mange flytter til de samme områdene, hvor få er i arbeid, og hvor offentlige tjenester allerede er presset. Det er heller ikke rimelig at skattebetalerne skal ta regningen for flyttinger som kommunen aldri har sagt ja til. Når flyktninger flytter fra en kommune til en annen, følger ikke nødvendigvis finansieringen med. Kommunene kan derfor få store ekstrautgifter uten å ha noe de skulle ha sagt. Nå ser vi konsekvensene, og lokalpolitikerne roper ut om utfordringene dette medfører.

Dette er bakgrunnen for at Fremskrittspartiet har fremmet et relativt tydelig og enkelt forslag. Vi ønsker å stille krav om at man, hvis man blir bosatt som flyktning i en kommune, må være selvforsørget før man kan flytte til en annen kommune. Det er et rimelig krav – når man klarer seg selv, skal man også selv velge hvor man skal bo, men hvis man lever på skattebetalerne og er bosatt som flyktning i en kommune, må man fortsette integreringsløpet der det har begynt.

For det andre: Kommuner og bydeler med svært høy innvandrerandel skal ikke kunne bosette flere flyktninger, og vi har i vårt forslag definert det til 15 pst. ikke-vestlig innvandring. Alle som arbeider med integrering, vet at for høy konsentrasjon gjør integreringen vanskeligere. Det er ingen menneskerettighet å flytte til Holmenkollåsen på skattebetalernes regning.

Det mest oppsiktsvekkende i dag er ikke problemene, for nesten alle partier innser at problemene er der. Allikevel er det kun Fremskrittspartiet som foreslår konkrete tiltak for å gjøre noe. Der regjeringen vil utrede mer og følge situasjonen nøye, fremmer vi konkrete forslag for å løse utfordringene innen innvandrings- og integreringspolitikken.

Presidenten [10:23:13]: Representanten Erlend Wiborg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [10:23:12]: Forslaget som vi behandler i dag, presenteres som integreringspolitikk. I realiteten er det et forslag som svekker integrering, svekker kommunenes selvstyre og bryter med grunnleggende prinsipper om likebehandling og menneskerettigheter. Forslagsstillerne ønsker bosettingsforbud for enkelte kommuner basert på innbyggernes bakgrunn, de vil ta kommunenes integreringstilskudd om de har feil befolkningssammensetning, og de vil innføre

svært inngripende begrensninger i hvor flyktninger kan bo – folk som har flyktet fra kriser og krig.

Dette er absolutt ingen treffsikker politikk. Det er symbolpolitikk som skaper avstand og ikke fellesskap. SV ønsker en integreringspolitikk som virker. Språk, arbeid, utdanning og gode bomiljø er tiltak som faktisk styrker muligheten til å bli en del av et lokalsamfunn. Å stenge kommuner eller folk ute gjør det motsatte.

La meg minne om at det er frivillig for kommuner å bosette flyktninger. Det er de lokale folkevalgte som vet hvor kapasiteten finnes, og absolutt ikke Stortinget. Å overstyre det, slik som forslaget nå legger opp til, bryter også med kommunenes selvråderett.

Vi forstår også i SV at mange kommuner står i en tung situasjon. Over 100 000 mennesker har søkt beskyttelse siden 2022, og de fleste kommuner har gjort en formidabel innsats. Svaret må være bedre kommuneøkonomi og målrettede tiltak og ikke flere statlige forbud og trusler om å frata folk midler.

Når det gjelder sekundærbosetting, er det viktig å holde fast ved fakta. To av tre flyktninger blir boende i bosettingskommunen også etter flere år, og de aller fleste kommuner lykkes godt, selv om det ikke høres slik ut i innlegget fra Fremskrittspartiet. Ja, noen kommuner opplever press, og dem skal vi støtte. Staten må stille opp, men vi skal ikke innføre ordninger som i praksis gjør flyktninger til en gruppe med svekket bevegelsesfrihet sammenlignet med alle andre som bor i Norge. Det er en retning vi ikke kan gå i. Jeg hører heller ikke at FrP mener at det skal være noe som gjelder for andre som også får støtte fra staten.

Det finnes ingen prosentgrenser som skaper bedre integrering. Det finnes ingen maksgrenser som bygger tillit, og ingen bosettingsforbud som gir flere i arbeid. Det vi vet virker, er gode norskkurs, et arbeidsmarked som har plass til flere, kvalifisering, utdanning, sterkere lokalsamfunn og gode tjenester. Det er det som skaper fellesskap og mulighet.

SV sier nei til disse forslagene, ikke fordi vi ikke tar utfordringen på alvor, men nettopp fordi vi gjør det. Utfordringen krever seriøs politikk og ikke forenklede løsninger som heller ikke holder mål.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:26:41]: Integrering skjer hver dag, i alle kommuner og i alle lokalsamfunn, gjennom arbeid, språkopplæring og deltakelse i frivillig arbeid. Integrering skjer når samfunnet åpner seg opp og folk møtes på felles arenaer. Samtidig må vi anerkjenne at det er en utfordring at bosatte flytter fra bostedskommunene ved endt introduksjonsprogram, uten å ha en jobb eller studieplass i den kommunen de flytter til. Noen kommuner i landet opplever dette som svært krevende.

For å sørge for god integrering mener Senterpartiet at det er viktig å bosette flyktninger i hele landet. Selv om to av tre flyktninger blir boende i bosettingskommunene, er det en forholdsvis stor andel som flytter til noen få kommuner. Det er denne utfordringen vi behandler i denne saken.

For Senterpartiet ligger den kommunale friheten som en bunnplanke i all vår politikk. Derfor er vi helt imot å overstyre kommunene, slik Høyre og Frp tar til orde for. Det er feil løsning på denne utfordringen. Kommunene vet best om de vil ta imot flyktninger, og eventuelt hvor mange. Det skal ikke vi på Stortinget definere på deres vegne.

Senterpartiet har fremmet forslag der vi ber regjeringen komme med tiltak som sørger for spredt bosetting av flyktninger, også etter endt introduksjonsprogram. Det er for å unngå at det i enkelte kommuner, slik som Sarpsborg, blir en utfordring med utenforskap og dårlig integrering. Vi er også med på et forslag der vi ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak som sørger for at flyktninger blir boende lenger i bostedskommunen, og regjeringen må også komme med konkrete tiltak som hjelper kommunene som står i de krevende utfordringene knyttet til sekundærbosetting.

Før sommeren ble det fremmet forslag som det var flertall for i Stortinget, og som ble til et anmodningsvedtak. Da er det viktig at regjeringen følger opp dette anmodningsvedtaket, som innebærer et forslag om å innføre tiltak for å motvirke at bosatte flyktninger flytter fra bostedskommunen ved endt introduksjonsprogram. Dette vedtaket er fortsatt til oppfølging hos regjeringen, og Senterpartiet understreker at regjeringen så raskt som mulig må komme tilbake til Stortinget med en oppfølging av vedtaket. Det er egentlig det som blir foreslått her også – at vi forsterker den jobben som Stortinget har anmodet regjeringen om før.

Til slutt vil jeg trekke fram hvor godt kommunene jobber med integrering. Eidsfjord i Vestland, Lebesby i Finnmark og Skjåk i Innlandet er blant kommunene i landet med høyest andel sysselsatte ukrainere. Det viser hvordan mindre kommuner er svært gode på integrering, og all honnør til jobben de og alle andre kommuner i landet gjør.

Jeg tar opp forslaget Senterpartiet har alene.

Presidenten [10:29:38]: Representanten Bengt Fasteraune har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hanne Beate Stenvaag (R) [10:29:56] (komiteens leder): Jeg blir litt overrasket over at Fremskrittspartiet mener at det er Holmenkollåsen som liksom er problemet i denne saken. Det er vel ett av stedene hvor det

hadde vært bra om det ble bosatt flere flyktninger, men der det er for dyrt for de aller fleste å bo.

Ellers vil jeg overordnet si at jeg også synes det er interessant at partier som ellers er for stor grad av individuell frihet, viser at enkelte mennesker ikke blir regnet med i den gruppen man tenker at har individuell frihet.

Å bosette flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og ansvaret deles mellom stat og kommune. Sånn bør det også være. Kommunepolitikerne kjenner lokalsamfunnet best. De vet hva kommunene har kapasitet til, og hvilke muligheter de har. Utfordringer med bosetting og integrering løses ikke gjennom å overstyre kommunenes selvstyre, eller med forslag om å nekte kommuner som ønsker å bosette flyktninger, å gjøre det.

I Rødt mener vi det er viktig at det legges godt til rette for at flyktninger kan bosettes i hele landet, slik at vi sikrer geografisk spredning og spredt bosetting. Det er en av styrkene ved norsk integreringspolitikk. Det er også verdt å minne om at flyktningene selv ikke har noen medbestemmelsesrett når det gjelder hvilken kommune eller hvilken del av landet de blir bosatt i. Med det som perspektiv er det ikke så verst at to av tre flyktninger faktisk blir boende i den kommunen de er blitt bosatt i.

Jeg vet selv fra små kommuner i Nord-Norge at flyktninger nettopp i små kommuner på en helt annen måte kan oppleve at man faktisk er nødvendig, både med hensyn til barn som går på skolen, og med hensyn til behovet for arbeidskraft, innenfor både det kommunale og det private.

Jeg vil også minne om at Norge de siste årene har tatt imot mange ukrainske flyktninger, og at norske kommuner har gjort en stor innsats for å ta imot, bosette og integrere dem som kommer hit. Samtidig har jeg stor forståelse for at det ikke har vært lett, og at kombinasjonen av høye priser på alt og trang kommuneøkonomi oppleves utfordrende for en del kommuner. Regjeringen og budsjettpartnerne på Stortinget har et ansvar for å sikre at kommunenes økonomi styrkes, sånn at man kan opprettholde tjenestetilbudet nå når høye ankomsttall og det at alt blir dyrere, legger ytterligere press på kommunenes økonomiske situasjon. Det gjorde vi også noe med da budsjettavtalen ble vedtatt og kommunenes frie inntekter ble styrket med 3 mrd. kr.

Tiden vi lever i, viser stadig vekk hvor viktig det er at staten gir kommunene en håndsrekning for å sikre at alle kommuner kan tilby de tjenestene de skal, også i tiden framover. Jeg mener det er viktigere at vi heller ser på konkrete tiltak for å støtte de kommunene som opplever store utfordringer med bosetting og tilflytting, og tiltak for å styrke selve integreringsarbeidet, snarere enn å diskutere forslag for å overkjøre kommunenes selvstyrerett.

Statsråd Kjersti Stenseng [10:33:07]: Det har vært bred politisk enighet om Norges støtte til Ukraina, og nær 100 000 fordrevne fra Ukraina er bosatt i en kommune de siste fire årene. De utgjør helt klart den største gruppen som er blitt bosatt i perioden Arbeiderparti-regjeringen har styrt landet.

Russland står bak en brutal fullskalainvasjon av Ukraina. Det foregår nå, og det skjer i våre nærområder. Et bredt politisk flertall i Stortinget, inkludert forslagsstillerne, har stilt seg bak at Norge skal stille opp for Ukraina – med materiell og våpen, men også for dem som har forlatt hus og hjem. I likhet med resten av Europa tilbyr vi ukrainere på flukt midlertidig kollektiv beskyttelse, med mål om at de fleste skal reise hjem igjen når krigen tar slutt.

Antallet som skal bosettes, avhenger av hvor mange som kommer, og hvor mange som får oppholdstillatelse. Arbeiderparti-regjeringens politikk er klar: Vi skal ikke ta imot flere enn vi klarer å integrere. Derfor har regjeringen også tatt grep for å redusere ankomsttallene og stramme inn i innvandrings- og integreringspolitikken. Det har gitt resultater. Tall fra UDI viser at vi har gått fra å ta imot dobbelt så mange fra Ukraina som våre naboland, til at vi i januar hadde lavere ankomsttall enn Danmark og Sverige.

Å få bosatt alle ukrainere hadde vært krevende dersom vi hadde hatt bosettingsstopp for kommuner med 15 pst. andel innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Det kan fort bety lengre tid i mottak for enda flere. I stedet for å bosette hadde vi måttet opprette mottak i de samme kommunene.

Arbeiderparti-regjeringen har derimot valgt en annen løsning: å bosette ukrainere over hele landet i raskt tempo. Ukrainere i Norge har fått muligheten til å ta utdanning og få påfyll av kompetanse, og stadig flere er en del av det norske arbeidslivet.

Vi vet at hvor flyktninger blir bosatt, har betydning for integrering og muligheter for å lykkes i Norge, og vi stiller strengere krav til hvor vi skal bosette. Vi tar større hensyn til kommuner som har levekårsutfordringer, høy innvandrerandel og mottar høy grad av sekundærflytting. Jeg har også bedt om at flyktninger skal bli bosatt i kommuner med muligheter for kvalifisering og arbeid.

Et flertall av de som flytter, gjør det på grunn av arbeid eller utdanning, og nærmere åtte av ti har fått uendret eller høyere inntekt ved flytting. Det er positivt. Samtidig er det også, som det blir sagt her, en del som flytter uten å være selvforsørget, og noen flytter til levekårsutsatte områder som har høy innvandrerandel. Det bekymrer meg, og der jobber vi med flere forslag til tiltak for å begrense uønsket sekundærflytting.

Uansett hvilke tiltak vi blir enige om, må vi altså få fortgang i integreringspolitikken, slik at folk kan lære

språk og komme i arbeid. Vi vet at det er det viktigste for å lykkes.

Presidenten [10:36:15]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [10:36:24]: Dette er ikke første gang vi har denne debatten i denne sal, for Fremskrittspartiet har fremmet forslag om dette i mange år. Forslagene blir alltid nedstemt av bl.a. Arbeiderpartiet. Sekundærbosetting har vært et kjent problem i mange år. Lokalpolitikerne har ropt varsku om dette, og kommunene varsler om økte kostnader, press på tjenestene og vanskelig integrering. Likevel har regjeringen ikke tatt et eneste grep for å begrense dette. Det eneste svaret er nye utredninger, mer prat og informasjon om at regjeringen følger situasjonen nøye. Jeg har lyst til å utfordre statsråden: Kan statsråden nevne et eneste konkret tiltak regjeringen faktisk har gjennomført for å redusere sekundærbosetting?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:37:24]: Det vil jeg gjerne gjøre, for jeg er opptatt av å foreslå tiltak som faktisk virker. Derfor har vi skjerpet anmodningskriteriene ved bosetting – en skal ta hensyn til arbeidsmarkedet, en skal ta hensyn til områder som har opphoping av levekårsutfordringer, og en skal ta hensyn til muligheten for kvalifisering og jobb. Vi har hatt på høring et forslag om en integreringserklæring, som skal stille tydelige krav og forventninger til dem som kommer til landet vårt, men som ikke minst også skal være tydelig på hvilke rettigheter en har som innbygger i landet vårt. Vi har også sendt på høring et forslag om store omlegginger av integreringsstønaden, som jeg mener er kraftfulle tiltak for at flere skal komme raskere inn i arbeidslivet. Vi jobber også, som representanten vet, med å utrede handlingsrommet for å stille andre og flere krav til sekundærflytting.

Erlend Wiborg (FrP) [10:38:23]: Det var ikke et svar på mitt spørsmål. Jeg var ikke interessert i hvilke utredninger og vurderinger regjeringen gjør av hva de eventuelt skal fremme fremover. Regjeringen har varslet at de skal komme med grep mot dette problemet. De snakket om det i 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 og nå i 2026, så jeg ønsker ikke svar fra statsråden på alt man vurderer. Derfor vil jeg gjenta spørsmålet mitt, og jeg håper statsråden nå kan svare: Kan statsråden nevne et eneste konkret tiltak regjeringen faktisk har gjennomført for å redusere sekundærbosetting?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:39:12]: Sekundærflytting, som betyr at en har flyttet fra den kommunen en opprinnelig ble bosatt i, er det mange ulike årsaker til. Jeg har nevnt noen av dem.

Jeg er uenig med representanten, som sier at jeg bare viser til utredninger. Vi har helt konkrete forslag til tiltak, som vi har jobbet med, og som har vært ute på høring. Representanten vet veldig godt at en må ha en prosess før en gjør endringer her i Stortinget.

Det jeg er opptatt av, er å gjøre ting som faktisk virker. Det at vi forsterker språkopplæringen og muligheten til å bli kvalifisert, og at en kommer inn i de ulike fellesskapene i den kommunen en er bosatt i, enten det handler om at barna deltar på aktiviteter, eller at foreldrene er i jobb – som er viktigst – mener jeg er med på å forebygge sekundærflytting. Når en er godt integrert i et lokalsamfunn, kjenner folk, har gode fellesskap, både som enkeltperson og som familie, er muligheten for å bli der større. Det er det jeg er opptatt av, og det har vi gjort. Forslagene fra representanten, f.eks. det om å kutte i språkopplæring, mener jeg er det motsatte av god integreringspolitikk.

Erlend Wiborg (FrP) [10:40:17]: Da fikk vi i hvert fall avklart at regjeringen og statsråden ikke har fremmet et eneste konkret forslag til Stortinget – ingenting er gjennomført fra regjeringens side for å redusere sekundærbosetting.

Jeg tror at veldig mange lokalpolitikere, f.eks. statsrådens partifeller i Sarpsborg, Fredrikstad, Moss, Drammen og andre kommuner som sliter stort med sekundærbosetting, synes det er ganske trist å høre sin egen statsråd ikke ta bekymringene de har, på alvor, og komme med konkrete tiltak.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden litt overordnet på et spørsmål, hvor statsråden egentlig kan svare veldig konkret, ja eller nei: Har integreringen i Norge vært vellykket? Ja eller nei?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:41:10]: Vi har ikke lyktes godt nok med integreringspolitikken. Når så mange står utenfor arbeidslivet, når såpass mange har for dårlige språkkunnskaper til å kunne delta i arbeidslivet, må vi gjøre mer. Det er nettopp derfor jeg har satt i gang ganske mange tiltak for å lykkes bedre i integreringspolitikken.

Det viktigste vi kan gjøre, er å forsterke muligheten til raskt å komme i jobb, lære språket og bli en del av samfunnet vårt i bosettingskommunen i den første femårsperioden. Det er også derfor jeg har foreslått en omlegging av integreringsstønaden, der vi legger inn en aktivitetsplikt som handler om å delta i lokalsamfunnet.

Vi har også gjort endringer i introduksjonsprogrammet når det gjelder arbeidsretting, til 20 timer. Det er et helt konkret tiltak for å lykkes bedre i integreringspolitikken.

Forslagene som kommer fra FrP, handler veldig mye om å sette en grense og en prosentandel. Det løser ingen

problemer. Vi har derimot mange forslag som løser problemer.

Tage Pettersen (H) [10:42:23]: Nei, ingen skal beskylde regjeringen for ikke å ha igangsatt mange utredninger de siste fire årene, men jeg skal la det ligge i dette replikkordskiftet.

Flere har i denne debatten tatt til orde for det kommunale selvstyret og sagt at beslutninger om bosetting må ligge ute i kommunene, og at staten ikke skal blande seg inn eller overstyre. Høyre sier i et av sine forslag bl.a. at IMDi ikke skal anmode om bosetting i kommuner med dårlige integreringsresultater, av den grunn at det veldig ofte fører til sekundærflytting. Da blir utfordringen til statsråden om ikke hun også er enig i det faktum at et fravær av statlig styring nettopp betyr at mange kommuner mister sitt eget lokale selvstyre, f.eks. Sarpsborg, som påføres en kostnad på flere hundre ekstra millioner hvert eneste år fordi de får sekundærbosetting i sin kommune fra andre kommuner, som åpenbart ikke har lyktes med integreringen.

Statsråd Kjersti Stenseng [10:43:22]: Jeg har tatt både Sarpsborg, Fredrikstad, Ullensaker og flere andre kommuner som har pekt på sekundærflytting som en utfordring, på det høyeste alvor. Det er også derfor jeg ser på tiltak som kan bidra til å forebygge og begrense sekundærflytting. Jeg er også opptatt av at kommunene skal ha frihet til å kunne bestemme selv hvor mange de skal bosette. Jeg tror ikke at den beste løsningen er å stille krav om at kommunene skal få definere hva som er vellykket og ikke vellykket – språkkunnskaper og de andre kriteriene som representanten tidligere har skissert. Jeg er opptatt av at vi må gjøre kommunene i stand til å lykkes, gi dem verktøy som gjør at de får kvalifisert folk – at de har språkopplæring og kan få kvalifisert folk inn i arbeidslivet. Det er det aller viktigste. Hvis vi kan gjøre det bedre enn vi gjør i dag – jeg er enig i at vi må gjøre dette bedre – tror jeg også at vi skal kunne forebygge sekundærflytting.

Tage Pettersen (H) [10:44:27]: Statsråden og jeg er helt enige om at integreringen må lykkes, men frihet for noen kommuner her medfører åpenbart et fravær av frihet for andre kommuner. Jeg var i mitt innlegg inne på menneskerettighetene, som statsråden og regjeringen ofte bruker som en forklaring på hvorfor man ikke kan gjøre tiltak. Høyre er også veldig tydelig på at menneskerettslige forpliktelser skal ligge til grunn for all politikk vi bedriver. Men de gir oss ikke bare begrensninger, de gir oss også et handlingsrom. Det ser vi ikke minst i det arbeidet som EU nå bedriver når det gjelder å utrede og utforske det handlingsrommet som ligger der.

Kan statsråden si lite grann om hvorfor regjeringen oftest så langt har brukt nettopp menneskerettighetene til å forklare hva man ikke kan gjøre, i stedet for å bruke dem til å vise det rommet – og å utvikle politikken i dette rommet – som de faktisk gir oss?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:45:20]: Vi skal gjøre begge deler. Det er som representanten sa: Menneskerettighetene er et veldig viktig rammeverk, og jeg er opptatt av at det vi gjør, skal være i tråd med dem. Vi bruker nå nettopp muligheten til å se på det juridiske handlingsrommet: Hva slags type krav kan vi stille for å forebygge og forhindre sekundærflytting? Kan vi f.eks. stille krav om at en er selvforsørget? Det kommer vi tilbake til. Den rapporten skal være klar i begynnelsen av april.

Jeg er opptatt av at vi skal stille krav til folk. Det handler ikke om hvor en kommer fra, hvem en er, hvilken bakgrunn en har, eller hvilket land en kommer fra. Vi skal stille krav til folk uavhengig av hvor de kommer fra, for i Norge er man en del av et fellesskap der alle sammen tar et ansvar for å stille opp og bidra til fellesskapet – det fellesskapet som gir oss noe tilbake når vi trenger det. Derfor er jeg opptatt av å se på det juridiske handlingsrommet for det vi skal gjøre, men først og fremst er jeg opptatt av å finne tiltak som gjør at folk har muligheten til å lykkes i Norge. Kommer en seg i jobb, lærer en seg språket, blir en også selvforsørget.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:46:43]: Selv om det ikke blir flertall for noen av de forslagene som foreligger i denne saken, refererte jeg i mitt innlegg til et anmodningsvedtak som ble fremmet før sommeren, og som det ble flertall for. Der ba Stortinget regjeringen komme tilbake med forslag om å innføre tiltak for å motvirke at bosatte flyktninger flytter fra bostedskommunen ved endt introduksjonsprogram. Mye av dette replikkordskiftet har også dreid seg om dette. Jeg vil framheve et forslag som Høyre og Senterpartiet har fremmet i denne saken. Det er det som går på barns beste, og om det kan være et kriterium som kan vurderes med tanke på en eventuell utfordring med sekundærbosetting. Har statsråden noen tanker rundt akkurat den problemstillingen?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:47:39]: Hensynet til barns beste er lovfestet og skal ligge til grunn for politikken vår. Men nei, det jeg ser på som konkrete tiltak, er bl.a. noe av det jeg har nevnt her. Alt vi gjør når det gjelder å styrke arbeidslinja og å gi sterkere insentiver til å lære språk og komme seg i jobb, er med på å bidra til å forebygge og hindre sekundærflytting der folk ikke er selvforsørget.

Det pågår nå et viktig arbeid med å utrede handlingsrommet for å se på om vi kan stille flere tydelige krav. Det er imidlertid ikke en god idé at den kommunen en bor i, skal vurdere om en skal ha lov eller mulighet til å flytte til en annen kommune. Vi må ha et lovverk som stiller like krav til folk, uavhengig av hvor en kommer fra. Jeg skal komme tilbake til Stortinget når jeg har fått den utredningen. Men summen av de tiltakene jeg allerede har nevnt, bl.a. om integreringsstønad og integreringserklæring – vi jobber også med en integreringsstrategi for å se på arbeidsdeltakelse – mener jeg er det viktigste for at folk skal få muligheten til å lykkes.

Presidenten [10:48:46]: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [10:49:04]: Det er klokt at vi bosetter spredt i dette landet, hvor belastningen fordeles mellom kommuner og integreringsmulighetene dertil er større, men systemet med spredt bosetting har sviktet fullstendig. Enkelte kommuner tar den største belastningen av regjeringens innvandringspolitikk. Vi hører en regjering som forteller at de følger situasjonen nøye, vurderer tiltak og utreder videre. Samtidig har flere kommuner lenge ropt varsku om at belastningen nå er for stor. Skoler, barnehager, barnevern, tilgang på boliger, sosialhjelp – presset på disse tjenestene er enormt i kommunene med stor sekundærtilflytting, og merkostnadene er dertil også enorme.

Min hjemkommune, Sarpsborg, er en av disse. Jeg hører statsråden si at hun tar situasjonen på alvor, men ingenting av det som sies eller kommer fra regjeringen, vitner om at regjeringen har forstått alvoret. Andelen flyktninger i Sarpsborg uten integreringstilskudd er over dobbelt så stor som snittet for resten av landet, og hele 67 pst. av flyktningene som var bosatt i Sarpsborg i 2024, bodde i en kommune i Nord-Norge i 2017. Dette har skjedd på sju år, altså at 67 pst. av flyktningene i Sarpsborg har flyttet fra Nord-Norge og ned til Sarpsborg. Antallet innvandrere har økt med 132 pst. på 15 år. Dette koster penger, og da må politikerne kutte. Det er ikke verdig at eldreomsorgen eller andre lovpålagte tjenester i disse kommunene som rammes, skal betale for regjeringens manglende løsninger for sekundærtilflytting.

Dette innebærer ikke bare en økonomisk belastning, det svekker også evnen til god integrering. Det er uheldig når norskspråklige elever blir i mindretall i skoleklasser, når nyinnflyttede elever ikke får medelever som kan kulturelle referanser, kan hjelpe inn i fritidsaktiviteter og vise hvordan man deltar i det norske samfunnet. Integrering kan ikke vedtas. Det skjer i hverdagen til folk. Det er fotballtreneren som integrerer. Det er læreren, det er medelever og medelevers foreldre, og det er naboen. Det er hun som jobber i kassen på nærbutikken, det er helsestasjonen og fastlegen. Denne salen har et betydelig ansvar for å motvirke segregering. Det har mange kommuner forstått, og beskjeden er klar fra mange kommuner som nå sier nei til å bosette flyktninger i 2026. Enda flere kutter i det IMDi har anbefalt.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet fremmer forslag i denne saken hvor de ber regjeringen komme med tiltak som skal sørge for at flyktninger blir boende lenger i bostedskommunen. Da er mitt spørsmål til Arbeiderpartiet: Hvilke forslag er det? Hva er det de mener vil gjøre at flere bor i kommunen de er bosatt i – andre forslag enn det som allerede i dag ligger på bordet fra Fremskrittspartiet? Det er nødvendig å ta grep og ta det nå.

Erlend Wiborg (FrP) [10:52:20]: Det var flere ting som ble sagt, spesielt i replikkvekslingen, som gjorde at jeg tegnet meg på nytt. Aller først er jeg glad for at statsråden for første gang innrømmer at integreringen i Norge ikke har vært vellykket. Det har jo vært en del statsrådsskifter i denne regjeringen, og jeg har utfordret flere av statsrådene på om integreringen har vært vellykket eller ikke. De har ikke ønsket å svare på det, eller vist til at integreringen har vært vellykket. Dagens statsråd var ute senest for to uker siden og skrøt av hvor godt integreringen gikk i Norge, og viste til hvor høy sysselsetting man har blant flyktninger og andre i Norge. Det er tall Fremskrittspartiet mener er direkte feilaktige, for etter regjeringens definisjon på når en innvandrer eller annen er sysselsatt, holder det at man jobber én time i uken, eller at man er på et Nav-tiltak én time i uken. Vi ser f.eks. at blant syriske kvinner – de fleste av dem har vært her i over ti år og burde være godt integrert – er andelen som kan forsørge seg selv ved egen fulltidsjobb, nede på drøye 10 pst. Altså er ni av ti ikke i jobb. Vi fikk også nylig tall som viste en økning på 82 pst. de siste ti årene i antall innvandrere på uføretrygd. Vi vet at 75 pst. av all økonomisk sosialhjelp går til innvandrere. Så det er åpenbart at vi fortsatt har en stor utfordring. Da er det synd at de øvrige partiene i denne sal gjerne kan snakke om problemene og utrede utfordringene, men stemmer imot ethvert konkret tiltak for faktisk å løse dem.

Det mest oppsiktsvekkende var likevel det statsråden sa helt til slutt, om at antallet innvandrere ikke har noen betydning. Det er noe Fremskrittspartiet er rykende uenig i. Når man har skoler med en innvandrerandel på over 90 pst., har man åpenbart en utfordring, for hva er det du da skal integreres inn i? Eller når man har bydeler der over halvparten har innvandrerbakgrunn: Da er det åpenbart utfordringer for integreringen fordi vi da får parallellsamfunn i stedet for å sørge for at en blir integrert.

Jeg kan love at Fremskrittspartiet kommer til å fortsette med å være tydelig, slik vi har vært i mange tiår. Vi nekter å stikke hodet i sanden, slik jeg føler at altfor mange politikere og partier gjør. For den norske innvandringspolitikken har ikke fungert. Innvandringen må ned, og vi må styrke integreringen.

Isak Veierud Busch (A) [10:55:37]: La meg starte med å stille et spørsmål: Hvordan definerer vi ikke-vestlige innvandrere nå? Hvilke innvandrere er det vi snakker om som kommer innenfor prosentregelen? Det er fortsatt uklart for meg. Hvor trekker vi de kulturelle og geografiske grensene for dem som skal være innenfor eller utenfor prosentkvotene som er framsatt i dag?

Grunnen til at jeg stiller det spørsmålet, er at jeg kjenner til mange kommuner, bl.a. viktige havbrukskommuner i mitt eget valgdistrikt, som er dønn avhengig av den arbeidskraften som kommer fra land som i hvert fall tidligere ble definert som ikke-vestlige.

FrP har denne vinteren også tatt i bruk definisjoner på norskhet som innebærer at svært mange av oss, bl.a. vår egen kongefamilie, er utenfor definisjonen etnisk norsk. Grunnen til at jeg nevner det nå, er for å illustrere at det framkommer en rekke ulike definisjoner både på det ene og det andre som gjør at jeg rett og slett synes det blir litt vanskelig å holde oversikten.

Arbeiderpartiet ønsker en kontrollert, rettferdig og bærekraftig innvandringspolitikk, og det innebærer også endringer i integreringspolitikken. I den forbindelse mener vi at man må ha en balanse mellom realisme og medmenneskelighet, ellers risikerer vi at politikken vår blir både kald og teknokratisk. Vi skal gjøre dette på skikkelig vis.

Vi står fast på at vi mener kommunene selv må få si noe om hvor mange de klarer å bosette, og mener det blir prinsipielt feil å fastsette rigide, statlig definerte prosentmål basert på etnisitet. Det viktige i denne sammenhengen er hvor godt vi lykkes med integreringsarbeidet, og ikke hvor du kommer fra. Det er derfor Arbeiderpartiet nå tar en rekke grep på integreringsfeltet. Det handler om å stille krav, men det handler også om å stille opp.

Så registrerer jeg at Fremskrittspartiet stadig gjør litt narr av regjeringen for at man følger med og utreder. Men hva gjorde Fremskrittspartiet da de satt i regjering? Det kokte vel i grunnen ned til å kutte i språkopplæringen. Et tre ukers norskkurs var også lansert som et forslag på et tidspunkt. Da er det fristende å stille spørsmålet: Hvem er det som klarer å lære seg norsk godt nok til å komme ut i arbeidslivet og bli velintegrert på bare tre uker?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:58:03]: Fra den første dagen jeg ble arbeids- og inkluderingsminister, har jeg sagt veldig tydelig at vi må gjøre mer for å lykkes bedre i integreringspolitikken. Det blir ikke mer sant selv om representanten Wiborg gjentar og gjentar at Arbeiderparti-regjeringen følger situasjonen nøye og lukker øynene for det som er utfordrende. Nei – å få flere i jobb er helt avgjørende for å lykkes bedre.

Det kommer mange forslag og innspill fra FrP om å si nei, sette et tak og sette en prosentandel, men det løser ingen problemer. Vi lykkes ikke bedre med integreringspolitikken av det. Det vi lykkes bedre med i integreringspolitikken, handler om å gi folk muligheten til å leve et godt liv, der man forsørger seg selv. Ikke minst har vi virksomheter og bedrifter i Norge som gjør en imponerende innsats for å senke terskelen for å kvalifisere flere inn i arbeidslivet.

Vi har et stort behov for arbeidskraft, men vi ser at veldig mange står på utsiden. Mange av dem er innvandrere og flyktninger som ikke har kompetansen og språkkvalifikasjonene. Det er det vi må gjøre noe med. Det er derfor jeg også sier at det å sette et tall, en prosentandel, på hvor mange med den og den bakgrunnen som skal bo i en kommune, er ganske uinteressant. Hvis du er i jobb, forsørger deg selv og er en del av fellesskapet, har det ingenting å si hvor du kommer fra. Vår jobb er å sørge for at de som kommer hit nye til landet, har muligheten til å bidra til fellesskapet på lik linje med andre.

Da Fremskrittspartiet satt i regjering, var vel, så vidt jeg vet, ikke situasjonen så veldig mye bedre med tanke på deltakelse i arbeidslivet, ut fra de statistikker jeg har lest. Men som både Fremskrittspartiet og alle andre partier her i salen vet, har vi altså bosatt nesten 100 000 ukrainere de siste fire årene. Selvfølgelig skaper det et press både på bolig, på kommunale tjenester og på muligheten på arbeidsmarkedet. Derfor må vi gjøre enda mer for å lykkes bedre i integreringspolitikken.

Hanne Beate Stenvaag (R) [11:00:29]: Jeg er ikke alltid enig i alt når det gjelder integreringspolitikken til Arbeiderpartiet, men i denne sammenhengen vil jeg faktisk ta statsråden i forsvar mot angrepet fra FrP, som kommer med et utrolig forenklet spørsmål – om integreringen har lykkes eller ikke, som jo alle skjønner ikke har et enkelt svar. Det er opplagt at det er veldig mye som har lykkes når det gjelder integrering i Norge, og det er opplagt at det er noen utfordringer. Noe annet ville være utrolig overraskende.

FrP har en lang historie når det gjelder både å stå for en veldig restriktiv innvandringspolitikk og å snakke ned og gi et negativt bilde av både flyktninger, innvandrere og integrering. Jeg tenker at man ikke kan fortsette med å bruke statistikk på en så selektiv måte som vi har sett eksempler på fra talerstolen her i dag, f.eks. når det sies at antallet uføre med innvandrerbakgrunn har økt. Ja, det har økt, men da bør man også ta med tallene som

viser at prosenten fortsatt er lavere blant innvandrere, 6,2–6,4 pst., enn i resten av befolkningen, hvor tallet er 11,7 pst. En naturlig forklaring på en økning i antall uføre med innvandrerbakgrunn handler om f.eks. alder og ikke minst at veldig mange med innvandrerbakgrunn jobber i fysisk harde og tunge yrker. Vi ville hatt et stort problem i det norske samfunnet hvis vi ikke hadde hatt innvandrere og flyktninger som tok mange av de harde jobbene. Jeg maner til å være redelig med hensyn til de tallene man bruker, og den beskrivelsen man har av hva som er de reelle problemene. Kanskje vil det gjøre at vi kan komme litt nærmere i å finne reelle løsninger på reelle spørsmål.

Tage Pettersen (H) [11:02:41]: Representanten Busch sa at Arbeiderpartiets mål er en kontrollert, rettferdig og bærekraftig innvandringspolitikk. Det tror jeg vel alle i denne salen er enige om. Så er det store spørsmålet: Hva er det? Fram til vi har klart å definere det, og fram til vi eventuelt er der, er det selvfølgelig vesentlig at vi må ha en statlig politikk som av og til setter noen rigide mål for å lykkes med dette.

Skal vi lykkes med en god integrering, som jeg også tror alle i denne salen er opptatt av, krever det ganske mye. Mange kommuner løser dette på en god måte i dag, som vi har hørt flere eksempler på også fra denne talerstolen. Men utfordringen er at altfor mange kommuner ikke lykkes med dette arbeidet, og da er det jo vår jobb og denne sals oppgave å føre en politikk som bidrar til at vi kan hjelpe de kommunene og de innvandrerne som bor i de kommunene, slik at de lykkes med integreringen. Så skal vi selvfølgelig heie på alle kommunene som klarer dette på en god måte, men vi må bare erkjenne at det er for mange kommuner som ikke lykkes. Det medfører igjen problemer for andre kommuner, gjennom sekundærbosetting, som gjør at enkelte kommuner, og ofte bykommuner, påføres store utfordringer.

Jeg sa i mitt innlegg at det er på tide at partier som deler virkelighetsoppfatning, våger å stå sammen i større grad enn i dag. Jeg må jo bare være så ærlig å si at det hjelper ingen, verken i denne sal eller utenfor, å si at vi foreslo dette for x antall år siden, eller at forslagene ikke går langt nok. Jeg mener derimot at hvis man mener at noen av de forslagene som ligger på bordet, er steg i riktig retning, er det vesentlig at vi støtter opp om dem, slik at vi kan få til en progresjon i denne politikken og i dette arbeidet, som vi alle sammen har tatt til orde for. Da blir det feil når representanten Wiborg sier at det kun er Fremskrittspartiet som fremmer konkrete forslag i denne saken. Det er det åpenbart ikke – det er jo bare å lese innstillingen. Jeg vil oppfordre Fremskrittspartiet til å støtte Høyre og Senterpartiets forslag, nr. 6. Da kan vi faktisk risikere at det forslaget får flertall når vi kommer til votering, hvis et av de andre partiene vil være med oss. Helt avslutningsvis vil jeg gå foran med et godt eksempel og si at Høyre subsidiært støtter forslag nr. 1, fremmet av Senterpartiet og Arbeiderpartiet.

Julie E. Stuestøl (MDG) [11:05:15]: Dette forslaget fra Fremskrittspartiet er egentlig ganske avslørende. Når man skreller bort formuleringene om styring og kontroll, står man igjen med noe ganske enkelt – et forslag om å begrense hvor enkelte mennesker i Norge skal få lov til å bo.

MDG mener dette er både prinsipielt galt og politisk korttenkt. I Norge har vi et grunnleggende prinsipp om at folk som bor lovlig i landet vårt, har rett til å flytte dit de vil. Det gjelder studenter, det gjelder arbeidsfolk, og det gjelder også mennesker som har kommet hit som flyktninger. Når introduksjonsprogrammet er ferdig, er de ikke lenger et statlig prosjekt. De er innbyggere i Norge, som alle oss andre. Å begynne å regulere hvor en bestemt gruppe mennesker skal få lov til å bosette seg, er et farlig steg i feil retning.

La oss være ærlige om hva dette egentlig handler om. FrP forsøker igjen å løse sosiale utfordringer ved å begrense friheten til en viss gruppe mennesker. Det er en oppskrift som er både urettferdig og veldig lite treffsikker. Og ikke minst: FrP forsøker igjen å snikinnføre politikk som gjør det vanskeligere for Norge å ta imot de menneskene som trenger aller, aller mest hjelp, for med disse forslagene vil det være tilnærmet umulig for Norge å ta imot de 17 000 flyktningene vi har sagt vi skal ta imot.

Hvis ikke Norge, et av landene med mest plass, mest ressurser og mest penger, skal ta imot dem som trenger det, ja, hvem skal gjøre det da? Folk flytter fordi de finner arbeid, familie, utdanning eller et nettverk et annet sted. Det er nettopp dette som skaper integrering. Når man prøver å styre hvor mennesker skal bo, risikerer man i stedet å gjøre integreringen vanskeligere.

Hvis vi er bekymret for levekår eller segregering i noen områder, finnes det helt andre og mye enklere løsninger: sterkere skoler, flere arbeidsmuligheter, bedre boligpolitikk og investering i lokalsamfunnene. Å begrense menneskers bevegelsesfrihet er ikke en løsning – det er ansvarsfraskrivelse. Norge blir ikke et mer velfungerende samfunn av at vi begynner å dele inn grupper med ulike grader av frihet. Integrering lykkes vi med når mennesker får muligheter, ikke når politikken møter dem med mistillit. Derfor kommer MDG til å stemme klart og tydelig imot forslagene fra FrP.

Presidenten [11:07:38]: Representanten Erlend Wiborg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Wiborg (FrP) [11:07:50]: Fremskrittspartiet har fått noen spørsmål.

Først til MDG: Selvfølgelig skal alle som oppholder seg lovlig i Norge, kunne flytte hvor de vil, men det betyr ikke at man skal kunne flytte hvor man vil på skattebetalernes regning. Det er en forskjell på MDG og Fremskrittspartiet.

Så til Arbeiderpartiet, som lurte på hvordan man definerer ikke-vestlig innvandring. Da anbefaler jeg representanten å prate med sin egen regjering og Statistisk sentralbyrå. De kaller det landgruppe 3, og det står der tydelig hvilke land som regnes som ikke-vestlige.

Komitélederen fra Rødt snakker om selektiv bruk av statistikk. Dette er statistikk fra Statistisk sentralbyrå og Nav, altså ikke noe Fremskrittspartiet finner på, men noe de selv har gått ut med.

Avslutningsvis, når det gjelder visitten fra Høyres Pettersen, la meg bare svare: Det hjelper ikke å si til media at man vil stille krav, når man stemmer imot krav.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:09:14]: Det viktigste i denne debatten må jo være å prøve å få til brede forlik som gjør at man faktisk kan klare å løse disse utfordringene i framtiden. Vi i Senterpartiet mener at spredt bosetting ute i kommunene, i kommuner som er med på å legge premissene for hvor mange flyktninger de skal ta imot, med et introduksjonsprogram som gir det rommet kommunene trenger, og ikke minst at vi etter at introduksjonsprogrammet er ferdig, klarer å følge opp dette når det gjelder både arbeidslinje, studier og en normalisering av situasjonen som flyktning, er det vi egentlig snakker om – å prøve å normalisere en situasjon som er svært unormal når man kommer til landet.

Det vil vi ikke lykkes med når få kommuner tar imot for mange, som vi da ikke har kontroll på, slik som ved sekundærbosetting. Da må man selvfølgelig løse de problemene der og da, men samtidig mener jeg det er svært viktig at vi prøver å gjøre mest mulig for at denne bosettingen også i framtiden forblir spredt etter introduksjonsprogrammet.

Jeg er helt overbevist om at det er et kjernespørsmål i det arbeidet vi skal gjøre. Da nytter det ikke å være naiv. Da må man se på hvilke realiteter det er på de stedene der det er problemer, og tørre å prate om det. Vi må også tørre å prate om det som er en suksess, der man klarer å få til dette på en god måte. Den balansen er egentlig det saken dreier seg om, og i den balansen er det svært viktig at vi finner disse brede forlikene. Som representanten Tage Pettersen nevnte, og som jeg også nevnte i replikkordskiftet, og jeg nevner det igjen, er dette konkrete tiltak som man må være åpen for, og ikke være redd for og derfor si nei, fordi det kanskje ikke er pakket inn i akkurat ens egen partitilhørighet. Barns beste er et fornuftig hensyn. Å ta hensyn til barns beste gjør vi overalt i alle andre sammenhenger, og det burde vi også gjort i denne sammenhengen når det gjelder integrering.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [11:12:11]: Da jeg studerte pedagogikk, lærte vi mye om dobbel standard i klasserommet – om det som skjer når læreren sier én ting, men gjør noe annet, og om det som skjer når en gruppe av studentene eller elevene har ett regelsett, og den andre delen, eller en liten del av den, har et annet regelsett. I noen grad kan det være overførbart til denne debatten: Hva skjer i fellesskapet når det er dobbel standard, når det er ulike regler, når noens frihet begrenses på en måte som ikke flertallet, eller fellesskapet, skal forholde seg til?

Jeg hører at FrP i debatten tar til orde for – og det er jo en del av forslaget fra FrP som også ligger til behandling – at én gruppe skal få lov til å flytte, mens en annen gruppe ikke kan. Det begrunnes med at man ikke er selvberget. Det er jo også grupper som FrP tar sterkt til orde for i andre debatter, som ikke er selvberget, men som får ytelser fra den norske stat. Jeg har ikke sett at FrP har fremmet forslag om at de ikke kan flytte. Vi vet at mange av dem også har sosioøkonomiske utfordringer og leveutfordringer.

Hver femte bussjåfør i Innlandet er innvandrer, og 13 pst. av alle som jobber i pleie og omsorg, er innvandrere – de tar de tyngste skiftene. Det er god integrering, vellykket integrering. Det er faktisk inkludering. Når det også dras opp ulike statistiske fakta, har representanten Wiborg helt rett. Statistikken han nevner i innlegget sitt, er korrekt. Problemet er bare at han ikke tar med resten. Det blir litt som å lese ett avsnitt i en bok og hoppe over konklusjonen. Så faktaene er riktige, gjengivelsen feil.

Bjørnar Laabak (FrP) [11:15:05]: Man kan lese tall og statistikk hvor man kan være enige og uenige om flyttinger og ikke flyttinger. Jeg ser at Fredrikstad og Sarpsborg også er nevnt i saken. Nå har representanter fra Sarpsborg vært oppe og snakket litt om det, og uansett hva vi måtte mene om statistikken som foreligger i dag, er fakta f.eks. at det til en by som Fredrikstad, nabobyen til Sarpsborg, fra 2010 til 2021 har flyttet dobbelt så mange som har bodd i andre kommuner, som Fredrikstad selv har bosatt. Det er slik det oppleves i kommunene, og da hjelper det ikke hva man sier og mener. Dette har ikke noe med holdninger å gjøre, det er faktagrunnlag når det gjelder hvordan kommunene opplever at sekundærtilflyttingen påvirker kapasiteten i kommunens øvrige tjenester. Det er ikke tvil om at svært mange av dem som kommer og er tilflyttere, har store bistandsbehov, hjelpebehov, og ikke minst at de belaster sosialhjelpen, som er en kommunal tjeneste, for å kalle det det.

Det burde ikke være så vanskelig å få en enighet om at man bør sette vilkår for flytting om man er bosatt et sted. Forslaget til Fremskrittspartiet setter faktisk pekefingeren på utfordringer i kommunene, spesielt i nedre Glomma: Sarpsborg, Fredrikstad og noen steder til. Det må løses når det gjelder dem som har botid på mer enn fem år i Norge. Man burde løse det som skjer etter fem år som kommunen selv, tilflyttingskommunen, ikke har hatt muligheten til å jobbe med de fem årene man faktisk får integreringstilskudd.

Konstanse Marie Alvær (A) [11:17:32]: Statistikk er én ting, hvordan man bruker den, er noe annet. FrP bruker bevisst statistikken sin i kommunikasjon utelukkende for å skape et «vi» og et «dem». For å oppnå en vellykket integrering er det siste vi trenger å skape større forskjeller mellom folk.

For oss i Arbeiderpartiet er det utrolig viktig, og det er en prioritering, at menneskene som kommer til Norge, skal få bidra. Da må vi legge til rette for det. Det siste de trenger, er et samfunn som skaper et «dem» og et «vi». Det vi trenger, er det store «oss»-et som gir muligheten til å utfolde seg og til å bli en del av samfunnet. Da kan vi ikke drive med disse karakteriseringene der vi sier at ingen innvandrere har lyst til å bidra, og der vi skaper skumle statistikker hvor man til og med klarer å dra inn kong Harald i innvandringsstatistikken.

Det vi trenger framover, er å skape et varmere samfunn, et samfunn som tar imot alle, og som gir en hjelpende hånd til dem som trenger det.

Presidenten [11:18:45]: Representanten Bengt Fasteraune har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:19:06]: Jeg vil nesten gjenta det samme som jeg sa i stad, at vi må prøve å kunne enes om vedtak som gjør at vi kan løfte oss framover. Det vedtaket og de forslagene som det er referert til i denne saken, jeg tenker da på anmodningsvedtaket og forslagene, peker framover og ønsker å gjøre noe med årsakene. Vi kan ikke stikke hodet i sanden og underslå at det er en utfordring for de kommunene som her er nevnt, bl.a. Fredrikstad, når man kommer i den situasjonen man kommer i. Men det vi andre prøver å foreslå her, er jo at det skal være mindre sekundærbosetting. Vi må prøve å gjøre noe med årsaken, og den årsaken ligger ikke i Fredrikstad kommune, den årsaken ligger i andre kommuner i landet. Det er klart at hvis den integreringen fungerer godt og folk forblir i lokalsamfunnet, er det en god løsning.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:20:25]: Jeg tegnet meg fordi jeg reagerer ganske sterkt på de påstandene som kommer fra Arbeiderpartiet fra denne talerstolen. Her snakkes det om Fremskrittspartiets statistikk og at Fremskrittspartiet skaper statistikk. Dette er verken statistikk som Fremskrittspartiet har skapt, eller som er vår. Dette er offentlig tilgjengelig statistikk som er utarbeidet av helt andre enn Fremskrittspartiet, av byråer som også Arbeiderpartiet pleier å ha tillit til. Men det viser nok en gang at Arbeiderpartiet ikke er villig til å forholde seg til fakta i saken og den realiteten som kommuner rundt omkring i det ganske land faktisk må forholde seg til når de legger sine budsjetter, når de skal planlegge for integrering, og faktisk sørge for at integreringen skjer. Det er med den hensikt Fremskrittspartiet har fremmet disse forslagene: at vi skal lykkes med integreringen i norske kommuner, at barn og unge faktisk skal ha mulighet til å integrere seg i det norske samfunnet. Da kan vi ikke fortsette å snakke om «vi» og «dem» og hvem som skaper denne statistikken. Statistikken er der, det er fakta som ligger på bordet. Det må vi forholde oss til.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [11:21:55]: Det blir en litt underlig debatt fra FrP, som etterlyser tiltak, når vi vet at integreringsstønad er ute på høring, at det jobbes med integreringsstrategi, og at det til og med foreligger et forslag om å fremme flere tiltak for integrering. Da er det litt underlig å høre på FrP.

FrP viser også til den tiårsepoken da de styrte landet, hvor de i tillegg til å ha innvandringsministeren hadde finansministeren, og satt med kontrollen på pengesekken og hvordan vi kunne løse problemene med bedre integrering. Det tror jeg man med hell kan ta ansvar for, sånn at man sammen framover kan finne de løsningene som faktisk gjør en forskjell for dem som kommer til oss, som sørger for å få flere i arbeid, og som sørger for at flere lærer seg norsk, istedenfor å kutte mulighetene til å lære seg norsk og bli en del av samfunnet.

Presidenten [11:22:45]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:22:50]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om å ikke gi kollektiv beskyttelse til stridsdyktige menn fra Ukraina (Innst. 151 S (2025–2026), jf. Dokument 8:49 S (2025–2026))

Presidenten [11:23:07]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debat-

ten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Isak Veierud Busch (A) [11:23:39] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteen for godt og kollegialt samarbeid i en sak som innebærer både et stort alvor og godt med engasjement, også utenfor Stortingets vegger. Det er gjennomført skriftlig høring i saken, og jeg vil også takke dem som har kommet med høringsinnspill til oss.

I denne saken er det et flertall i komiteen som anbefaler Stortinget å avvise forslaget, om enn med noe ulik begrunnelse. Jeg er sikker på at de andre partiene vil redegjøre for sitt syn gjennom debatten, og jeg vil derfor nå redegjøre for Arbeiderpartiets syn.

I merknadene til saken viser Arbeiderpartiet til at regjeringen allerede har sendt på høring et forslag om å gjøre justeringer i den midlertidige kollektive beskyttelsen for fordrevne fra Ukraina. Dette innebærer at ukrainske menn mellom 18 og 60 år, med enkelte unntak, ikke lenger skal få midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge basert på en gruppevurdering. De skal selvsagt kunne søke asyl etter ordinære regler. Endringer i denne ordningen har regjeringen også gjort tidligere, da det f.eks. ble gjort en vurdering knyttet til trygge oblaster.

Regjeringen har også i denne saken gjort noe den tidvis blir gjort litt narr av for – det så vi eksempler på tidligere i dag også – nemlig fulgt saken tett, og samtidig varslet at man har vært forberedt på å gjøre endringer når behov for det melder seg. I en del saker er det faktisk et poeng at man følger saken tett – og agerer når det kommer behov for justering av kurs. Akkurat det er det som har skjedd i denne saken.

Arbeiderpartiet mener det er riktig at vi i stort fører en flyktningpolitikk som ikke skiller seg vesentlig fra den i resten av Europa, og at kursen justeres når man ser at det er nødvendig, f.eks. ved store skjevheter i ankomsttall sammenlignet med andre land.

Det er også slik at spørsmål som berører den midlertidige kollektive beskyttelsen for ukrainere, har flere dimensjoner enn den rent innvandringspolitiske, for å bruke et slikt begrep. Det har også i seg noen utenrikspolitiske dimensjoner. Det løpende utenrikspolitiske arbeidet er en ikke ubetydelig del av regjeringens arbeid og ansvarsområde, og særlig i urolige tider som nå mener jeg det er riktig at regjeringen må kunne snu seg raskt og gjøre selvstendige vurderinger når situasjonen krever det og timingen er riktig.

La meg avslutte med å si at vår støtte til Ukrainas forsvarskamp ligger fast, og vi skal fortsette å vise solidaritet og ta vår del av ansvaret for særlig sårbare grupper av ukrainske fordrevne.

Erlend Wiborg (FrP) [11:26:26]: Jeg begynner med å ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Fremskrittspartiet har vært krystallklare helt siden Russland startet sitt brutale og folkerettsstridige fullskalaangrep på Ukraina i 2022 – selv om krigen startet i 2014: Vi støtter Ukrainas frihetskamp. Vi støtter militær hjelp til Ukraina, vi støtter humanitær hjelp til Ukraina, vi støtter økonomisk og politisk støtte, og vi støtter også at Norge skal være en trygg frihavn for ukrainske flyktninger. Det er ingen tvil om hvor Fremskrittspartiet står i denne saken.

Samtidig må vi være ærlige på én ting: Skal Ukraina vinne krigen, trenger de også soldater. Det sier ukrainske myndigheter selv. Derfor oppstår det åpenbart et dilemma når stridsdyktige menn fra Ukraina får kollektiv beskyttelse i Norge. For hver stridsdyktig ukrainer som oppholder seg i Norge, øker belastningen på de soldatene som faktisk står ved fronten.

Norge har heller ikke ubegrenset kapasitet til å ta imot flyktninger. Derfor må vi prioritere. Fremskrittspartiet mener at det er helt rimelig at vi prioriterer kvinner, barn, eldre og syke. De trenger beskyttelse, men stridsdyktige menn har også en rolle å spille i forsvaret av sitt eget land. Dette er ikke et uttrykk for manglende støtte til Ukraina. Tvert imot, dette handler om å føre en politikk som faktisk styrker Ukrainas evne til å forsvare seg. Dette er noe Fremskrittspartiet har vært tydelige på i lang tid. Regjeringen har derimot vært imot og kritisert oss i Fremskrittspartiet for vårt syn.

Men så har noe merkelig skjedd. Den dagen kommunal- og forvaltningskomiteen skulle avgi innstilling, snudde regjeringen. Plutselig sier regjeringen at de deler Fremskrittspartiets bekymring og syn, og at de nå vil sende saken på høring. Allikevel stemmer de imot forslaget i dag. Det er vanskelig å forstå logikken i det, for hvis regjeringen mener at dette er et reelt problem, burde de også støttet forslaget. Hvis de ikke mener at det er et problem, burde de også si det ærlig. Å hevde at man er enig i problemstillingen samtidig som man stemmer imot, fremstår mest av alt som politisk tåkelegging for å unngå å innrømme at man har tatt feil i flere år.

Fremskrittspartiet mener at Norge skal stå skulder ved skulder med Ukraina, men vi mener også at politikken må henge sammen. Hvis vi virkelig ønsker at Ukraina skal vinne denne krigen, kan vi ikke samtidig føre en politikk som gjør det lettere for stridsdyktige menn å være langt unna fronten og andre hjelpefunksjoner som det ukrainske samfunnet sårt trenger.

Presidenten [11:29:42]: Da har representanten Erlend Wiborg tatt opp det forslaget han refererte til.

Tage Pettersen (H) [11:29:59]: Ukraina kjemper for sin overlevelse. Ukrainas kamp er vår kamp, og deres seier er helt avgjørende for sikkerheten i både Norge og resten av Europa. Vi må gi Ukraina det de trenger for å vinne, ikke bare det de trenger for å overleve.

For Høyre er det viktig å følge flere spor i vår Ukraina-politikk. Det handler om en tydelig og forutsigbar økonomisk støtte, en offensiv militær støtte, å bidra til et internasjonalt samarbeid som gir Ukraina varige garantier for egen sikkerhet, en kraftsatsing for gjenoppbygging når vi kommer dit – i sum et Nansen-program med forutsigbarhet.

I denne situasjonen er det selvfølgelig avgjørende at Norge også er tydelig. Derfor mener Høyre det nå er riktig å vurdere om ukrainske menn mellom 18 og 60 år ikke lenger skal få midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge. De kan selvfølgelig fortsatt søke asyl etter ordinære regler, men den automatiske gruppebeskyttelsen bør ikke lenger gjelde denne gruppen. Dette er en nødvendig tilpasning. Ordningen med kollektiv beskyttelse ble innført i en akutt situasjon for å gi rask hjelp til mennesker på flukt fra krig, men situasjonen har endret seg.

Høyre støtter derfor regjeringen, som har sendt på høring et forslag om nettopp dette. Fra Høyres side er vi også svært opptatt av at regjeringen i det videre arbeidet fører en tett dialog med selvfølgelig ukrainske, men også med øvrige europeiske myndigheter i spørsmål knyttet til beskyttelse for ulike grupper av ukrainere.

Alle land trenger sine borgere. Ukrainas mobiliseringslovgivning reflekterer dette, og vi bør ikke ha en ordning som i praksis undergraver en nasjons evne til å kunne forsvare seg selv. I september kom over 700 ukrainske menn mellom 18 og 22 år til Norge i løpet av en måned, men likevel brukte regjeringen måneder på å handle – før de nå nylig varslet at de vil sende en innstramming på høring. I en tid da sikkerhetssituasjonen i Europa krever rask og tydelig politikk, er ikke dette godt nok.

Høyre mener regjeringen må føre en tettere dialog med ukrainske og europeiske myndigheter om nettopp disse spørsmålene. Norges politikk på dette området bør ikke utformes i et vakuum, men koordineres med våre allierte og med Ukraina selv. Beskyttelsesordninger, mobiliseringspolitikk og byrdefordeling i Europa henger nøye sammen.

Denne saken handler til syvende og sist om troverdighet. Vi kan ikke si at vi støtter Ukrainas kamp for frihet og samtidig opprettholde ordninger som svekker deres egen evne til å føre den kampen.

Høyre støtter ikke Fremskrittspartiets forslag, for det er viktig å ramme inn en ordning, noe jeg håper og tror regjeringen vil gjøre med det de nå har sendt på høring. Derfor velger vi i dag å stemme imot forslaget som er fremmet.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [11:33:00]: I dag behandler vi et representantforslag om å nekte stridsdyktige ukrainske menn adgang til ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse, og det er et forslag SV ikke kan støtte. La meg være helt tydelig: Norge skal stå opp for Ukraina i kampen mot Russlands brutale angrepskrig, men nettopp derfor må vi også stå opp for de rettsstatlige prinsippene som – rett og slett – skiller oss fra Putins regime.

Forslagsstillerne peker på økningen av ukrainske menn i alderen 18–22 år etter at ukrainske myndigheter selv har opphevet utreiseforbudet. Men nettopp dette understreker også poenget: Det er Ukraina som skal avgjøre hvem som får reise ut av sitt land. Det skal jo ikke Norge gjøre. Det ville være både prinsipielt galt og utenrikspolitisk uklokt om Norge skulle begynne å overprøve ukrainske myndigheters egne vurderinger og regulering av mobilisering og utreise. Flere europeiske land som har tatt imot svært mange ukrainere – ja, mange flere enn vi har gjort i Norge – har ikke innført en slik begrensning. Fremskrittspartiet og Senterpartiet ønsker jo å gå enda lenger i dette forslaget enn hva regjeringen selv har sendt ut på høring. Det betyr at Norge med dette representantforslaget faktisk kan legge seg på en strengere linje enn land som har tatt imot et langt større antall flyktninger. SV mener at Norge ikke bør være ledende i Europa på å snevre inn rettigheter for folk på flukt.

Jeg vil også advare mot retorikken som pågår rundt at unge menn unndrar seg verneplikt. Det er en svært alvorlig påstand, og den treffer en gruppe som allerede befinner seg i en svært utsatt situasjon. Å flykte fra krig gjør ingen mindre verdige til å få beskyttelse. Å flykte fra krig handler om at man flykter fra bomber, ikke fra ansvar.

Ordningen med kollektiv beskyttelse er også en humanitær ordning. Den er laget for å sikre rask, forutsigbar beskyttelse nettopp i situasjoner der det ikke er mulig å gjøre individuelle vurderinger. Å innføre krav som i praksis innebærer en individuell saksbehandling, som vurdering av stridsdyktighet, bryter med hele hensikten og vil gjøre ordningen mindre effektiv.

Jeg vil gjenta: SV står fast på at Norge skal bidra til Ukraina militært, økonomisk og humanitært, men vi må gjøre det på en måte som holder fast ved prinsippet om beskyttelse for dem som trenger det. Å avskjære unge menn fra kollektiv beskyttelse vil ikke styrke Ukrainas forsvarsevne. Det vil først og fremst svekke rettssikkerhet, føre til vilkårlig vurdering og sende et signal om at Norge prioriterer å drive migrasjonskontroll

på vegne av et annet land. Det er ikke vår oppgave. Vår oppgave er å gi beskyttelse til dem som trenger det.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:36:24]: Senterpartiet mener at Norge skal stille opp for Ukraina og Ukrainas frihetskamp av både moralske og sikkerhetsmessige hensyn. Det som foregår i Ukraina nå, er sikkerhetspolitikk, forsvarspolitikk og bistandspolitikk. Det er en situasjon som vil prege Europa i mange generasjoner. Det er slik at Ukraina slåss – i stedet for oss – en kamp mot et russisk regime som vi har definert som en trussel mot oss i mange, mange tiår.

Norge har tatt imot nesten 100 000 ukrainere, og norske kommuner og lokalsamfunn har deltatt i et krevende krafttak for å få dette til. Tusenvis av mennesker har bidratt og bidrar for å sikre at de som kommer, tas imot på en best mulig måte – i både by og bygd over hele Norge. Det er en mobilisering for ukrainere, og den ligger i hjerteroten til veldig mange nordmenn. Solidaritet med flyktninger er viktig, og det er riktig. Samtidig kommer ikke et slikt krafttak uten konsekvenser, bl.a. for både boligmarked, kapasitet innen helse- og utdanningstilbud, stabilitet i lokalsamfunnet og mulighet for integrering. Dette må vi diskutere sammen, både her på Stortinget og ute i kommunene og lokalsamfunnene.

Ukrainske menn skal fortsatt ha mulighet til å søke asyl på vanlige vilkår. I Senterpartiets alternative budsjett for 2026 foreslo vi at ukrainske menn ikke skal være omfattet av ordningen med kollektiv beskyttelse – og det er den kollektive beskyttelsen vi snakker om. Ukraina er i en situasjon hvor de fører en kamp. De trenger sine krigere i den kampen, og de trenger også beskyttelse for dem som har det behovet. Den individuelle vurderingen mener vi er rett, og det foreslo vi for mange måneder siden da vi fremmet dette i vårt alternative statsbudsjett.

Regjeringen har sendt ut på høring et forslag om at ukrainske menn mellom 18 og 60 år, med enkelte unntak, ikke lenger skal få midlertidig kollektiv beskyttelse. Det innebærer at disse ikke lenger vil få midlertidig oppholdstillatelse basert på en gruppevurdering, og de kan i stedet søke asyl etter ordinære regler. For oss i Senterpartiet er det viktig at regjeringen gjør nødvendige tilpasninger i ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse når situasjonen tilsier det, og at denne innstrammingen ikke skal ha tilbakevirkende kraft.

Vi støtter FrP i denne saken og har et forslag sammen med dem, for vi mener at det må være et påtrykk i det viktige arbeidet som også regjeringen har signalisert.

Hanne Beate Stenvaag (R) [11:39:45] (komiteens leder): I denne saken har vi til behandling et forslag fra FrP som kommer til å bli nedstemt i Stortinget i dag, men som likevel blir gjennomført, fordi regjeringen har sendt et tilsvarende forslag på høring. Jeg håper virkelig at dette ikke blir et mønster som kommer til å gjenta seg når det gjelder spørsmålet om flyktninger, for jeg tror og håper det tross alt er ganske stor forskjell på Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i synet på Norges plass i verden og på det å være med og ta en del av ansvaret for mennesker på flukt fra krig og konflikt.

Jeg vil også uttrykke undring over FrPs holdning i dette spørsmålet, all den tid det fortsatt står følgende på deres nettside om krigen i Ukraina:

> «Fremskrittspartiet har lang tradisjon for å fronte at flyktninger skal hjelpes, og at den beste hjelpen gis i nærområdene. FrP mener også at det er nærområdene som bør ta den største byrden når det gjelder mottak av flyktninger. Nå har det brutt ut krig i Europa, og Europa er vårt nærområde.»

Jeg skal ikke si meg enig i hele resonnementet, men jeg er enig i det siste: Det er krig i Europa, og Europa er vårt nærområde.

I Rødt mener vi at denne innstrammingen ikke er nødvendig, og at den er med på ytterligere å uthule prinsippet om kollektiv beskyttelse. Ja, det har vært en økning i menn som har kommet fra Ukraina, men det henger sammen med at Ukraina i fjor høst endret sin politikk og opphevet utreiseforbudet for menn mellom 18 og 22 år. Som statsråden skrev i uttalelsen om dette forslaget før jul, har ikke Norge i denne situasjonen mottatt flere flyktninger enn andre land – men her leder altså Norge an i konkurransen om å være strengest mot flyktninger. Andre europeiske land som har tatt imot mange ukrainske flyktninger, som Polen, Tsjekkia og Tyskland, har ikke innført en slik begrensning som regjeringen nå har signalisert.

Også henvisningen til Danmark er interessant. Danmark kommer nå med en geografisk begrensning på det man anser som trygge områder, og følger her etter Norges innstramming som kom for et år siden. De innfører restriksjoner for menn, men følger i større grad Ukrainas politikk når det gjelder alder, og lar restriksjonen være fra 23 til 60 år. Spørsmålet er altså: Er det nødvendig at Norge skal være absolutt strengest i klassen?

Vår solidaritet handler både om å støtte Ukrainas motstandskamp mot Russland og om å gi beskyttelse til mennesker som flykter fra bomberegn og daglige droneangrep. Dette har hatt bred støtte i det politiske Norge. Jeg er skeptisk til denne innstrammingen, slik Rødt har vært til tidligere innstramminger i kollektiv beskyttelse, og frykter at det kan medføre utilsiktede konsekvenser som i verste fall bryter med våre internasjonale forpliktelser om å beskytte mennesker på flukt.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [11:42:33]: La meg først være veldig tydelig på KrFs vegne: Vi står urokkelig

med det ukrainske folket i deres kamp for fred, frihet og demokrati. Da Russland innledet fullskalainvasjonen 24. februar 2022, var vi også tidlig ute med å ta til orde for at Norge skulle gi ukrainske flyktninger midlertidig kollektiv beskyttelse. Det står vi ved.

Omfanget og de menneskelige kostnadene av krigen er fortsatt enorme. Hver dag mister hundrevis av soldater livet langs fronten, og denne vinteren har Russland intensivert drone- og missilangrepene mot ukrainske byer og energiinfrastruktur. 2025 var også det året så langt i krigen med de største sivile tapene.

Det viktigste vi gjør for Ukraina, er den militære, sivile og humanitære støtten, og behovene her er fortsatt enorme. Ifølge FN har 10,8 millioner ukrainere behov for humanitær hjelp i 2026.

Samtidig som vi skal fortsette å ta vare på ukrainerne som har søkt beskyttelse i Norge, støtter vi at regelverket for den midlertidige kollektive beskyttelsen kontinuerlig bør vurderes i lys av praksis i andre land og også utviklingen på bakken i Ukraina. Mottakssystemet i norske kommuner er under betydelig press, og det må vi også ta på alvor. KrF støtter derfor at det blir innført innstramminger i den midlertidige kollektive beskyttelsen for ukrainske menn som ikke har lovlig unntak fra militærtjenesten etter ukrainsk lov. Det betyr at vi fortsatt mener at menn under mobiliseringsalderen på 25 år bør kunne søke, og få, beskyttelse, og at andre lovlige unntak, som særlige omsorgsbehov og funksjonshemminger, skal gjelde. Det er også viktig å understreke at endringene bare skal gjelde nye søkere, ikke dem som allerede har fått beskyttelse i Norge.

Det vil ikke være rimelig å nekte opphold for ukrainske menn som har tatt seg lovlig ut av Ukraina, med de mange gyldige unntakene fra militærtjeneste som faktisk eksisterer. Dette opplever jeg også er i tråd med signalene som ukrainske myndigheter har gitt i dette spørsmålet, senest da utenriks- og forsvarskomiteen var i Kyiv for tre uker siden.

Til slutt vil jeg minne om, og jeg mener det er rimelig å reflektere over det i denne salen når vi diskuterer denne saken, at innstrammingen vil bidra til at enda flere ukrainske familier vil bli splittet, så lenge regjeringens forbud mot kortvarige hjemreiser blir opprettholdt. KrF mener at denne regelen bør fjernes. Den motvirker også aktivt målet om frivillig retur etter krigen.

Til slutt en stemmeforklaring: KrF vil ikke støtte mindretallsforslaget i saken, men er positiv til regjeringens prosess mot innstramming, og mener den bør bli rammet inn i tråd med de linjene jeg nettopp har vært inne på i mitt innlegg.

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:45:39]: Innvandringen til Norge skal være kontrollert, bærekraftig og rettferdig. Arbeiderparti-regjeringen har flere ganger strammet inn ordningen med kollektiv beskyttelse for å holde kontroll på ankomstnivået. Som det er referert til av flere, sendte vi nylig på høring et forslag som i stor grad tilsvarer det som debatteres i dag. Vi har fortløpende vurdert dette tiltaket, og nå mener vi at tiden er inne.

Regjeringens forslag innebærer at ukrainske menn mellom 18 og 60 år, med enkelte unntak, ikke lenger skal få midlertidig kollektiv beskyttelse. De kan i stedet søke asyl etter ordinære regler.

Regjeringens forslag ivaretar, slik jeg forstår det, intensjonene med representantforslaget. Regjeringens forslag er i tillegg innrettet på en måte som gjør det lettere å praktisere regelen for utlendingsforvaltningen. Valget av saksbehandlingsspor – kollektiv beskyttelse eller individuell asylsaksbehandling – må bygge på objektive vilkår som kjønn og alder.

Regjeringen mener at det nå er nødvendig å stramme inn. Høsten 2025 var ankomstnivået høyt, og det kan stige igjen. Danske myndigheter sendte nylig på høring et forslag om innstramminger i deres særlov om fordrevne fra Ukraina, som vil kunne føre til at flere kommer til Norge.

Jeg vil avslutningsvis understreke at Russlands angrepskrig mot Ukraina fortsatt pågår, og vår støtte til Ukraina ligger fast. Norge er blant de største bidragsyterne både militært, sivilt og humanitært. Samtidig er det avgjørende for Ukraina å få sin befolkning tilbake. Regjeringen har hele tiden vært tydelig på at fordrevne fra Ukraina er i Norge midlertidig og skal reise hjem.

Presidenten [11:47:59]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [11:48:09]: Det er ikke hver dag jeg skryter av regjeringen, men jeg er glad hver gang regjeringen snur og støtter Fremskrittspartiet. Etter at regjeringen har brukt flere år på å kritisere Fremskrittspartiet i denne saken, ser det nå ut til at vi får gjennomslag, og det er gledelig.

I høringsbrevet regjeringen nå har sendt ut om forskriftsendringen, skriver regjeringen, som statsråden var inne på, at dette ikke gjelder personer som allerede har kollektiv beskyttelse. Mitt spørsmål er om dette også vil gjelde når personer søker om fornyet kollektiv beskyttelse, i og med at den må fornyes jevnlig. Vil de være omfattet av dette eller ikke?

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:48:54]: I denne omgangen mener regjeringen at det er både tilstrekkelig og hensiktsmessig at en begrenser innstrammingen til å gjelde nye søknader.

Erlend Wiborg (FrP) [11:49:09]: Det var ikke helt klart. Jeg tolker da statsråden slik at hun med «nye søk-

nader» altså mener nye personer som kommer til Norge og søker for første gang. Det er jo også en ny søknad når man søker om fornyelse.

Vi er alle heldigvis enige om at vi skal hjelpe ukrainere som er på flukt. Det norske samfunnet har virkelig stilt opp, og mange norske lokalsamfunn har gjort en fantastisk jobb med å få bosatt mange ukrainere på kort tid. Det fortjener de all mulig honnør for. Samtidig melder kommunene om at kapasiteten er sprengt. Fremskrittspartiet har derfor tatt til orde for at vi bør stoppe mottak av flyktninger fra andre steder i verden, selv om antallet i dag er relativt lavt. Vi har også vært klare på at vi nå må stoppe asylinnvandringen til Norge og ha en kraftig innstramming når det gjelder familiegjenforening. Er dette også noe regjeringen nå vil snu på, slik at vi fortsatt kan ha kapasitet til å bosette de ukrainerne som har behov for beskyttelse, i Norge?

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:50:13]: Jeg merker meg at representanten har et noe annet syn på hvordan regjeringen utformer sin politikk og gjør nødvendige tiltak enn det jeg kjenner meg igjen i. Vi har hele tiden vært tydelige på at når situasjonen tilsier det, tar vi grep. Vi følger med hele veien. At vi så raskt kunne komme med dette forslaget, slik at det kan tre i kraft i løpet av uker, viser nettopp at vi følger med på situasjonen. Vi har virkemidler, vi gjør det som må til, når det trengs. Det betyr at vi, slik situasjonen er nå, følger ekstra med på eventuelle migrasjonsstrømmer fra Midtøsten som følge av krigen der. Vi er hele tiden beredt til å foreta endringer og justeringer når det måtte være nødvendig.

Erlend Wiborg (FrP) [11:51:13]: Det er mye man kunne tatt tak i der. Som sagt: Jeg er glad for det hver gang regjeringen eller andre partier snur i innvandringspolitikken og støtter forslag Fremskrittspartiet har hatt i mange år. Da blir jeg glad, for ingenting gleder meg mer enn å få gjennomslag for politikk vi mener er til beste for det norske samfunnet – og her også til beste for Ukrainas forsvarskrig.

Så svarer statsråden at de har mange utredninger og følger situasjonen nøye. Det utgangspunktet er vel og bra, men det er ofte konkrete tiltak som trengs. Jeg synes jo det er litt påfallende at samme dag som kommunalkomiteen skulle avgi innstilling i denne saken, valgte regjeringen å snu. Nå ber jeg statsråden svare ærlig: Var det tilfeldig at regjeringen snudde to timer før kommunalkomiteen avga sin innstilling i denne saken?

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:52:15]: Jeg blir glad når Wiborg blir glad. Det å kunne glede andre gjør jo noe med en.

Jeg oppfatter Wiborg slik at han mener vi driver og utreder og utreder når det gjelder denne saken. Nei, det gjør vi ikke. Vi har fulgt med på ankomsttallene. I det vi har sendt ut på høring, vises det jo at vi, parallelt med at vi følger med på det, også har jobbet nettopp for å gjøre det vi sa: Fra det øyeblikket Ukraina endrer på sine utreiseregler, kan vi sette inn tiltak hvis det blir nødvendig.

Representanten Wiborg og jeg har også møttes i debatter, og jeg har sendt et svar til Stortinget som viser hva som ikke er hensiktsmessig med Wiborgs forslag. Nå gjør vi det på en måte som også gjør det lettere praktiserbart, ved at vi har objektive kriterier knyttet til denne nye bestemmelsen.

Tage Pettersen (H) [11:53:29]: Jeg tror vi alle blir glade når både statsråden og Wiborg er glade.

I mitt innlegg sa jeg at det er viktig at regjeringen i de prosessene vi snakker om her, fører en tett dialog spesielt med Ukraina, men også med andre europeiske myndigheter, og at ikke vår politikk på dette området blir utformet i et vakuum her hjemme hos oss. Norge er selvfølgelig heller ikke det eneste landet som opplever økte ankomster fra Ukraina, og derfor har store deler av Europa de samme utfordringene som vi står i.

Kan statsråden redegjøre for hvilken dialog regjeringen har hatt nettopp med Ukraina og andre europeiske myndigheter i forbindelse med koordinering av beskyttelsesordning, og om man også eventuelt har tatt initiativ til en felles europeisk tilnærming i dette spørsmålet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:54:17]: Det har vært kontakt med ukrainske myndigheter. Jeg har vært i kontakt med den ukrainske ambassadøren om dette i forkant. Dette er også et tema som hele tiden står på dagsordenen i europeisk samarbeid. Her var det summen av flere ting som gjorde at vi mente det var nødvendig å foreta seg noe, å ta disse grepene.

Det ene er ankomsttallene til Norge. Vi så at de holdt seg stabilt høye gjennom en periode på nesten seks måneder. Så var det dialogen vi har hatt med Danmark, knyttet til de endringene de gjør, at det vil kunne influere også på norske ankomsttall. Og så er det selvfølgelig hele den debatten en har, både inn mot Ukraina og i Europa – hvordan vi også kan understøtte ukrainske myndigheter i deres forsvarskamp.

Hanne Beate Stenvaag (R) [11:55:35]: Jeg har forståelse for at vi i Norge må forholde oss til hva som skjer i resten av Europa, men jeg mener det er forskjell på det og det å lede an i konkurransen om å være strengest i klassen. Jeg vil gjerne spørre statsråden hvordan hun bedømmer den innstrammingen som regjeringen har varslet, i et europeisk perspektiv.

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:55:58]: Når vi tar i betraktning ankomsttallene til Norge, og de tilbake-

meldingene vi får fra kommunene om utfordringer knyttet til bosetting og integrering, mener vi at dette har det vært riktig å foreta seg, og derfor sendt det på høring.

Norge har en forholdsmessig høy andel som søker seg til annet land i Europa. Vi ser det også i nordisk sammenheng, og det er et av argumentene for at vi nå har sendt på høring et forslag om ytterligere innstramminger.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [11:56:57]: Vi diskuterer nå innstramminger som vil føre til at enda flere ukrainske familier vil bli splittet. Da er det verdt å minne om at regjeringen samtidig opprettholder et forbud mot kortvarig hjemreise for ukrainske flyktninger på midlertidig kollektiv beskyttelse.

En forskningsrapport fra Oslomet bestilt av regjeringen selv viser til at dette forbudet svekker ukrainernes tilknytning til hjemlandet, og dermed vil gjøre det vanskeligere å nå målet om frivillig retur når krigen er over. Da er vi mange som stiller oss spørsmålet om det er litt spesielt at regjeringen på den ene siden sier at ukrainerne skal hjem etter krigen, og på den andre siden fører en aktiv politikk som kutter båndene ukrainerne har til hjemlandet sitt. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor vil hun ikke gi ukrainske familier muligheten til å møte hverandre?

Statsråd Astri Aas-Hansen [11:57:50]: Jeg synes representanten peker på en del av de dilemmaene eller utfordringene vi har i denne saken.

Ukraina er tydelig på betydningen av både det å ha menn i sitt forsvar av Ukraina, og viktigheten av at de som er i strid, vet at familiene deres har det bra, og at en klarer å ha et så normalt hverdagsliv som mulig. At man i Europa stiller opp for å gi kollektiv beskyttelse, i første rekke til kvinner og barn, er også viktig i det perspektivet.

Vi har vært tydelige på at en skal hjem etterpå, og vi ser også at Ukraina trenger at folk reiser hjem for å bidra til gjenoppbyggingen av Ukraina, når den dagen kommer. Derfor følger vi hele tiden med på og vurderer hva som er den beste politikken for også å sørge for at man faktisk reiser hjem når den dagen kommer.

Presidenten [11:59:01]: Replikkordskiftet er omme.

Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:59:07]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (opplysningsplikt ved autorisasjon) (Innst. 142 L (2025–2026), jf. Prop. 10 L (2025–2026))

Presidenten [11:59:20]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [11:59:50] (ordfører for saken): Jeg vil først takke komiteen for samarbeidet i saken. Personellsikkerhet er en sentral del av sikkerhetsloven, og som det framgår av innstillingen, er det en samlet komité som slutter seg til forslagene i proposisjonen.

Dette vil gjelde autorisasjon til alle nivåer, men vil særlig ha betydning for autorisasjon for BEGRENSET, der det etter gjeldende rett ikke er en forutgående prosess med sikkerhetsklarering. Den nærmere reguleringen av opplysningsplikten for autorisasjon for BEGRENSET vil fastsettes i forskrift etter vanlig høringsprosess.

Lovendringen vil tydeliggjøre regelverket og sikre bedre forutsigbarhet og rettsikkerhet i prosessene, både med hensyn til de autorisasjonsansvarlige og til den som skal autoriseres.

Som det framgår av innstillingen, er komiteen enig i behovet for en tydeligere regulering av hvilke opplysninger som skal innhentes og vurderes som grunnlag for autorisasjonsavgjørelsen, og slutter seg til den foreslåtte endringen i sikkerhetsloven § 8-9 fjerde ledd om at det i forskrift kan stilles krav til egenopplysninger ved autorisasjon.

Komiteen er videre enig i behovet for en tydeligere regulering av hvilke opplysninger som skal innhentes og vurderes som grunnlag for autorisasjonsavgjørelsen. Komiteen merker seg at det i forskrift legges opp til å innhente mindre omfattende opplysninger enn ved klarering, da autorisasjon for BEGRENSET innebærer en lavere risiko enn tilgang til høyere gradert informasjon.

Jeg går ellers ut fra at representantene fra de øvrige partiene i komiteen selv vil redegjøre nærmere for sitt syn i saken, og jeg går nå over til å redegjøre for Senterpartiets syn.

Senterpartiet har merket seg at enkelte høringsinstanser har påpekt at det i autorisasjonssamtalen bør kunne stilles spørsmål av samme omfang som ved klarering til høyere nivåer, jf. sikkerhetsloven § 8-4.

Vi vil her påpeke at Politidirektoratet i høringen anser det som nødvendig å kunne innhente opplysninger om nærstående for å kunne vurdere om det foreligger en trussel. I lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen mener vi det bør vurderes nærmere, klargjøres og ivaretas i

det videre forskriftsarbeidet, og vi foreslår derfor at regjeringen foretar en nærmere vurdering av behovet for å utvide hjemmelsgrunnlaget i sikkerhetsloven ved autorisasjon til BEGRENSET.

Vi har også merket oss at både Forsvarets sikkerhetsavdeling, Fagforbundet og Energidepartementet påpeker mulige rettssikkerhetsmessige utfordringer knyttet til mangel på klageadgang. Vi leser proposisjonen slik at dette er noe som anerkjennes, men at det ikke er vurdert i denne omgangen siden det ikke var en del av høringen.

På bakgrunn av dette fremmer vi forslag om at regjeringen skal vurdere innføring av en klageadgang ved negativ avgjørelse om autorisasjon til BEGRENSET, og at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til regulering av dette.

Jeg tar med dette opp de forslagene som Senterpartiet står bak.

Presidenten [12:02:22]: Da har representanten Bent-Joacim Bentzen tatt opp de forslagene han refererte til.

June Trengereid Gruer (A) [12:02:38]: Jeg er glad for at det er stor enighet om de foreslåtte endringene i sikkerhetsloven, for sikkerhetsloven er en lov som skal forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Med andre ord er det en veldig viktig lov i den sikkerhetssituasjonen vi lever i.

Samtidig er dette også en lov hvor det er behov for at det gjøres mer for å få et klareringsinstitutt som er framtidsrettet, sikkert og effektivt, for det tar fortsatt for lang tid å få klarering i for mange saker. Det betyr at vi har virksomheter som må vente, mens de venter på å få nødvendig kompetanse. Folk lever altfor lenge i usikkerhet for om de kan starte i jobben, eller om de må slutte i jobben de allerede har. Lovendringene i dag løser ikke det problemet, og jeg forventer og vet at det er en høy prioritet for regjeringen å få oppdatert både loven og klareringsinstituttet i tiden fremover. Det er bra, for det haster.

Til de to forslagene som er fremmet, vil jeg komme med en stemmeforklaring fra Arbeiderpartiet: Begge forslagene som er fremmet, gjelder tilgang til sikkerhetsgradert informasjon på nivå BEGRENSET. På dette nivået er det ikke klareringsmyndigheten, men en autorisasjonsansvarlig som fatter beslutning om det skal gis autorisasjon. I selve prosessen for vurderingen av om man er autorisert for BEGRENSET, innhentes det informasjon om vedkommende som søker selv og dennes mulighet for sikker håndtering av informasjon. Systemet legger derimot ikke opp til at det innhentes informasjon om andre. Bakgrunnen for dette er at autorisasjon for BEGRENSET anses å innebære en lavere risiko enn tilgang til høyere gradert informasjon. Forslaget til Senterpartiet om å utrede behovet for å innhente opplysninger om ektefelle, samboer eller partner også for klarering på dette nivået vil kreve en omfattende systemomlegging og beslaglegge store saksbehandlingsressurser, som vi mener ikke vil være riktig prioritering av ressurser på dette sikkerhetsnivået.

Til det andre forslaget fra Senterpartiet, om å vurdere en klageadgang: Arbeiderpartiet er ikke avvisende til intensjonen i forslaget, men vi viser til at dette ikke har vært en del av høringen, og ser ikke behovet for å vedta dette akkurat nå.

Det er behov for flere endringer i det norske sikkerhetsregelverket framover, og klareringsmyndighetenes kapasitet er under press. Vi mener dermed klageadgang ved autorisasjon må ses i en større sammenheng før vi eventuelt går inn for å prioritere dette.

Helene Røsholt (H) [12:05:43]: Norge står i en mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon enn på lenge. I en tid da mer informasjon deles digitalt og flere virksomheter håndterer sensitiv informasjon, er det avgjørende at regelverket vårt er tydelig, forutsigbart og godt tilpasset dagens sikkerhetsbehov. Endringene i sikkerhetsloven som vi behandler i dag, handler nettopp om dette, og forslaget tydeliggjør regelverket for autorisasjon, særlig når det gjelder tilgang til informasjon gradert BEGRENSET, altså det laveste graderingsnivået etter sikkerhetsloven.

For Høyre er det viktig å balansere hensynet til nasjonal sikkerhet med hensynet til rettssikkerhet, personvern og forutsigbarhet for den enkelte arbeidstaker. Det er derfor positivt at opplysningsplikten for den som skal autoriseres, løftes tydeligere fram i loven, og at hjemmelsgrunnlaget for å innhente egne opplysninger blir klarere. Det gir bedre demokratisk forankring og større forutsigbarhet i autorisasjonsprosesser.

Samtidig er det viktig at regelverket praktiseres på en måte som er proporsjonal og risikobasert. Autorisasjon på nivået BEGRENSET skal fortsatt være mindre inngripende enn sikkerhetsklarering for høyere graderingsnivåer.

Høyre mener også det er viktig å følge opp innspillene fra høringsinstansene om personvern og likebehandling. Derfor blir det avgjørende at forskriftene som følger opp loven, er tydelige på hvilke opplysninger som kan innhentes, og hvordan ordningen skal praktiseres.

Med disse forutsetningene støtter Høyre proposisjonen. Dette er et fornuftig steg for å gjøre regelverket klarere, samtidig som både sikkerhet og rettssikkerhet ivaretas.

Hans Edvard Askjer (KrF) [12:07:41]: Endringen i sikkerhetsloven om opplysningsplikt ved autorisasjon

er et viktig grep for å styrke tilliten og tryggheten i forvaltningen. For Kristelig Folkeparti er det et grunnleggende prinsipp at samfunnet vårt skal bygge på ansvarlighet, ryddighet og respekt for fellesskapets verdier. Nettopp derfor støtter vi tydeligere regler for egenopplysninger og autorisasjonsprosesser. Lovendringen gjør det klarere hvilke opplysninger som skal gis, og gir bedre rammer for å beskytte skjermingsverdige verdier uten å skape unødvendig byråkrati.

Særlig viktig er det at vi nå får en forutgående opplysningsplikt også for nivået BEGRENSET, hvor det ikke tidligere har vært sikkerhetsklarering i forkant. I dagens sikkerhetspolitiske bilde er det avgjørende at vi ikke undervurderer risikoen på noen nivåer. Dette er en nødvendig oppstramming, men gjort på en måte som ivaretar forholdsmessighet og respekterer den enkelte. Det er god forvaltning i praksis.

Samtidig styrkes varslingsplikten, noe som skaper større ansvarlighet og en kultur for å melde fra dersom forhold endrer seg. Flere høringsinstanser, som Legeforeningen, har pekt på at dette vil gi mer forutsigbarhet og enhetlig praksis – verdier som harmonerer godt med Kristelig Folkepartis ønske om en trygg og transparent forvaltning.

For Kristelig Folkeparti handler denne lovendringen om mer enn tekniske justeringer. Det handler om å bygge et samfunn med høy etisk standard, der vi pleier tilliten mellom staten og borgerne, og der vi tar sikkerheten på alvor uten å miste mennesket av syne. Dette er en god og nødvendig innstramming som styrker fellesskapets trygghet og tillit, og det står Kristelig Folkeparti trygt bak.

Mindretallsforslaget fra Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti om å gi rett til klageadgang anbefales også.

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:10:15]: Lovproposisjonen gjelder endringer i sikkerhetsloven kapittel 8, om personellsikkerhet. Formålet med forslaget er å sikre økt forutsigbarhet og rettssikkerhet ved autorisasjoner etter sikkerhetsloven, både for den autorisasjonsansvarlige og for den som skal autoriseres. Forslagene handler om endringer i sikkerhetsloven § 8-9, om autorisasjon, og § 8-11, om varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet.

I § 8-9 er forslaget å presisere at det kan gis forskrift om krav til egenopplysninger ved autorisasjon, og i § 8-11 er forslaget å lovfeste en opplysningsplikt for den som skal autoriseres. Opplysningsplikten skal gjelde forhold som kan være av betydning for om personer er sikkerhetsmessig skikket.

Forslagene vil gjelde autorisasjon til alle nivåer, men vil særlig ha betydning for autorisasjon for BEGRENSET, fordi det der ikke er krav om en underliggende sikkerhetsklarering, inkludert personkontroll.

I § 8-11 tydeliggjøres det også at varslingsplikten gjelder en person som er klarert eller autorisert, i motsetning til dagens regulering, hvor varslingsplikten gjelder den som er klarert og autorisert. Dette vil tydeliggjøre at varslingsplikten også gjelder personer som er autorisert for BEGRENSET, der det ikke er et forutgående krav til klarering.

Ved å knytte varslingsplikten til den som er klarert eller autorisert, vil også en person som er sikkerhetsklarert, men som av ulike årsaker for tiden ikke innehar autorisasjon, fortsatt være pålagt en varslingsplikt om forhold som kan være av betydning for om vedkommende er sikkerhetsmessig skikket.

Jeg merker meg at justiskomiteen innstiller på at lovforslaget vedtas som foreslått. Videre merker jeg meg at mindretallet har to forslag som gjelder vurderinger av en klageadgang og framtidig hjemmel til å innhente opplysninger om nærstående.

Framover vil vi arbeide med forskriftsbestemmelser om nærmere krav til egenopplysninger ved autorisasjon for BEGRENSET. Et sentralt hensyn for forskriftsreguleringen vil være at kravene må gjenspeile at autorisasjon for BEGRENSET er det laveste graderingsnivået etter sikkerhetsloven. Samtidig må opplysningsplikten være tilstrekkelig til å gi et nødvendig informasjonsgrunnlag for autorisasjonsavgjørelsen.

Presidenten [12:12:59]: De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:13:17]: Det kom noen kommentarer fra representanten Gruer som jeg ønsker å svare ut, knyttet til autorisasjon. Jeg har selv vært sikkerhetsoffiser i Forsvaret i ganske mange år. Det er sånn at man som regel har en personopplysningsblankett foran seg, og man tar en samtale med den enkelte. Jeg vil påpeke at politiet mener det er behov for å avdekke trusler, og i tiden vi lever i, mener vi i Senterpartiet at vi ikke skal ta risiko knyttet til det.

Til det med klageomgang sies det at det må ses i en større sammenheng. Det er jo akkurat det som foreslås fra Senterpartiet, at regjeringen bes vurdere saken, slik Fagforbundet, Forsvarets sikkerhetsavdeling og Energidepartementet har påpekt. Det er hele poenget med at vi ønsker en nærmere vurdering tilknyttet disse momentene, nemlig at regjeringen må vurdere dette nærmere. Det er akkurat det forslagene omhandler.

Presidenten [12:14:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:14:17]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Finn Krokeide, Jon Engen-Helgheim, Anette Carnarius Elseth, Stian Storbukås, Kristoffer Sivertsen og Tor André Johnsen om en opptrappingsplan for flere politifolk (Innst. 147 S (2025–2026), jf. Dokument 8:39 S (2025–2026))

Presidenten [12:14:38]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Farukh Qureshi (A) [12:15:14] (ordfører for saken): Ansatte er politiets viktigste ressurs. Det er menneskene og kompetansen deres som gjør at politiet lykkes i å forebygge og bekjempe kriminalitet. Politiutdannede utgjør grunnstammen i politiet. Arbeiderpartiet ønsker et robust politi med de forutsetningene og den kompetansen som trengs for å møte både dagens og morgendagens kriminalitet. Derfor prioriterer Arbeiderpartiet politiet. Aldri før har det vært flere ansatte i norsk politi. Siden Arbeiderpartiet og Senterpartiet overtok regjeringsmakten i 2021, har politiets budsjetter blitt økt med over 30 pst. Det handler om noe grunnleggende: trygghet for folk i hele landet.

Fremskrittspartiet snakker gjerne om behovet for flere politifolk, men det er verdt å minne om hva de gjorde da de selv hadde ansvaret. Da de hadde justisministeren, kuttet de opptaket ved Politihøgskolen fra 720 studieplasser til 400 studieplasser. Vi advarte mot det den gangen. Vi visste at det ville få konsekvenser for politiet i årene etter. Derfor er det litt spesielt å høre Fremskrittspartiet etterlyse flere politifolk i dag. Det er enkelt å være offensiv i opposisjon, men det er hva man gjør i posisjon som faktisk betyr noe.

Da Arbeiderpartiet kom i posisjon, sammen med Senterpartiet, gjorde vi det motsatte. Vi økte opptaket ved Politihøgskolen – senest i år, med nærmere 50 nye studieplasser. Vi har også etablert et nytt etterforskningsstudium. Det skal styrke politiets evne til å håndtere stadig mer kompleks kriminalitet. Over 1 900 søkere viser hvor stort rekrutteringsgrunnlaget faktisk er. Forskjellen er tydelig: Fremskrittspartiet kuttet i utdanningen av politi. Vi bygger den opp igjen, i bredden og i dybden.

Vi ser også at satsingene våre virker. Gjennom gjengpakke 1 og 2 har vi styrket arbeidet mot kriminelle nettverk. Senest i går besøkte vi Kripos, og budskapet derfra var tydelig. Denne satsingen utgjør en forskjell i kampen mot kriminelle miljøer.

Fremskrittspartiet er opptatt av et bestemt måltall, tre politi per tusen innbyggere. Måltall kan få en til å framstå som handlekraftig, men for oss handler det om å være handlekraftig – og prioritere det som faktisk virker. Vi har også tillit til politiet og partene i etaten. De kjenner behovene best, og derfor mener vi de må få prioritere ressursene der hvor de trengs mest. Vi er ikke for detaljstyring av politiet. Hvis målet bare er å oppfylle et politisk måltall, kan man fort havne i en situasjon hvor politiet egentlig trenger en økonom eller jurist, men likevel må ansette en politiutdannet for å oppfylle tallet.

Kriminaliteten har blitt mer kompleks, og det er digitalisering og ny teknologi. Det stiller nye krav til kompetansen i politiet. For oss handler det om én ting: å sikre Norge et best mulig politi – et politi som har kompetansen og ressursene som trengs for å forebygge og bekjempe både dagens og morgendagens kriminalitet.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:18:39]: Norge er ett av bare tre land i Europa som har under to politifolk per tusen innbyggere. Norge gir Hellas, Kypros og Kroatia flere hundre millioner via EØS-midler, og de er alle land med over fem politifolk per tusen innbyggere.

Selv om antall politi ikke alene forklarer hvor trygt et land er, forklarer det hvor villig myndighetene er til å trygge egne borgere. I Norge går henleggelsesprosenten opp og oppklaringsprosenten ned, mens politiet selv roper etter flere medarbeidere. Noe må gjøres.

Nok ressurser til bekjempelse av kriminalitet på nett og organisert, grenseoverskridende kriminalitet er viktig, men det er også viktig å håndtere hverdagskriminalitet, der polititjenestepersoner bistår med fysisk oppmøte når noen utsettes for innbrudd, vold eller annen ugjerning. Det at man ikke har nok ressurser til å kunne sende politi til et åsted, rokker ved tryggheten og rettsfølelsen.

Det er viktig at Norge har større ambisjoner om trygghet, og Fremskrittspartiet ber derfor om at regjeringen kommer tilbake med en plan for å sikre et nasjonalt mål om tre politifolk per tusen innbyggere.

Norge er et land med store avstander, men med flere politifolk blir responstiden bedre, og synlig politi i lokalsamfunn vil øke trygghetsfølelsen og bedre kontakten mellom politi og publikum. Flere politifolk vil bedre beredskapen ved kriser. Inntil krig erklæres, er det som kjent politiet og «den blå linjen» som ivaretar Norge ved f.eks. terrorhendelser, naturkatastrofer og store ulykker.

Snittet for politidekningen i europeiske land er ca. 3,5 politifolk per 1 000 innbyggere. La oss i hvert fall nærme oss dette med FrPs forslag, i stedet for å bli en fri-

havn for kriminelle. Med flere politifolk blir det mer kapasitet til etterforskning, slik at saker ikke blir henlagt på grunn av kapasitet, og slik at den synkende oppklaringsprosenten vi har sett under Ap-regjeringen, kan endre retning.

Jeg tar opp de forslagene Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [12:21:14]: Representanten Anette Carnarius Elseth har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mari Holm Lønseth (H) [12:21:25]: Kriminaliteten har økt og blitt mer alvorlig. Det er mer vold, og volden er mer brutal. Trusselen fra kriminelle nettverk har aldri vært større. Ungdom rekrutteres av kyniske kriminelle gjennom sosiale medier, og man ser også kriminalitet i skolegårder og på skoler. Kriminelle gjenger er som gift for samfunnet vårt og skaper utrygghet, bryter ned tilliten i samfunnet og utnytter barn og unge.

Realiteten er at politiet ikke har kapasitet til å håndtere denne kriminaliteten. Flere saker blir henlagt, og færre blir oppklart. Forebyggende enheter er lagt ned, og det er færre politifolk i gatene nå enn hva det var for bare noen få år siden. Elleve av tolv politidistrikt sier også at de er dårligere rustet til å håndtere ungdomskriminaliteten nå enn før. Det er den ganske enkle, men også brutale dommen etter Arbeiderpartiets snart fem år i regjering.

Det er helt nødvendig at vi endrer kurs, og for Høyre er det viktig at vi prioriterer flere politifolk, en modernisering av politiet som gjør dem bedre rustet til å avdekke og bekjempe kriminalitet, og raskt øker opptaket til Politihøgskolen.

Arbeiderpartiets representant, som var oppe her tidligere, snakket mye om hva opptaket var på Politihøgskolen da Høyre styrte. Da vil jeg for det første si: Nå har Arbeiderpartiet snart styrt i fem år. Det tar tre år å utdanne nye politifolk. Det på tide man også tar ansvar selv framfor å skylde på andre partier. For det andre nådde Høyre målet om to politifolk per tusen innbyggere, og vi sørget for at det ble ansatt over 2 500 flere politifolk.

En av de store utfordringene som har vært i politiet etter at Arbeiderpartiet tok over, også sammen med Senterpartiet, er at man ikke har sørget for en stabil styring av politiet, særlig i de årene det plutselig var veldig høy prisvekst, som også har ført til at vi nå ser at det er flere politifolk enn før som slutter i politiet. Hadde ikke alle disse politifolkene sluttet, hadde vi ikke hatt like store utfordringer som vi har nå.

Hvis Arbeiderpartiet mener alvor med at det trengs flere politifolk i gatene, er det bare å stemme for forslaget som ligger her i dag, om å øke opptaket på Politihøgskolen til det maksimale. Sannheten er jo at man kommer med flere unnskyldninger for hvorfor man ikke kan stemme for det forslaget, bl.a. handler det om at det er en annen type kriminalitet enn før. Men realiteten er altså at selv om vi trenger flere andre yrkesgrupper inn i politiet, trenger vi også flere politifolk med politibakgrunn for å drive bedre etterforskning og dermed også få bedre forutsetninger for å håndtere dagens kriminalitetsbilde.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:24:18]: Det er et paradoks at vi i dag diskuterer denne saken fra FrP, når vi samtidig vet at Høyre og FrP i regjering selv vedtok å redusere antallet studieplasser på Politihøgskolen fra 720 til 400. Dette har hatt en direkte konsekvens på rekrutteringen til politiet. De rød-grønne partiene har etter 2021 snudd denne utviklingen. Det er etablert flere politihøyskoler, og antall studieplasser er på god vei oppover igjen. Det tar tid å bygge opp kompetanse, men vi er nå på rett kurs igjen.

I perioden Senterpartiet hadde ledelsen av Justisdepartementet, ved Emilie Enger Mehl, ble politibudsjettet styrket med 26 pst., altså 5,4 mrd. kr. Vi kjenner alle til at det er enkelt å mene ting i opposisjon, men det er noe annet reelt sett å prioritere det. For eksempel ble det brukt 27 mrd. kr på politiet i 2024, mens det i 2019, da høyresiden og FrP ledet departementet, ble brukt 22 mrd. kr. på politiet.

Når det gjelder forslaget om lokalisering av Politihøgskolen, er det forsiktig sagt litt forvirrende hva FrP egentlig mener. Det virker som det viktigste for FrP nå er å støtte Arbeiderparti-regjeringen i at Politihøgskolen fortsatt skal ligge i Oslo – og for FrPs vedkommende helst på Majorstua, selv med de begrensede mulighetene som ligger der, med trang tomt og høy kvadratmeterpris.

Akkurat nå framstår Fremskrittspartiet som Arbeiderpartiets sterkeste våpendrager i dette spørsmålet. Senterpartiet mener at en ny lokalisering av Politihøgskolen fra Majorstua til Moss, Stavern eller Kongsvinger vil framstå som det mest framtidsrettede, slik vi tidligere har foreslått.

Jeg blir litt bekymret for framtiden og hva dette skal munne ut i, når vi vet hva som inngår i den utredningen som er bestilt fra regjeringen. Arbeiderpartiet har altså bedt om en vurdering av om hele eller deler av politiutdanningen skal legges inn under andre universiteter eller høyskoler. Hva vil regjeringen med politiutdanningen i Norge?

For Senterpartiet er det avgjørende at politiutdanningen er praksisnær og innrettet mot politiets samfunnsoppdrag, og ikke akademiseres inn under et universitet. Jeg håper ikke regjeringen og FrP vil føre Politihøgskolens prekære behov ut i en ørkenvandring rundt omkring i Oslo.

Hans Edvard Askjer (KrF) [12:26:37]: Det er noe grunnleggende galt når kriminaliteten øker, men politi-

et svekkes – når organisert kriminalitet får rotfeste i landet vårt, men regjeringen reduserer bemanningen, og når folk ber om trygghet, og regjeringen leverer utredninger.

Regjeringen Støre har redusert antall politiårsverk i politidistriktene siden de tok over. Samtidig har vi en dokumentert økning i grov ungdomskriminalitet, og svenske kriminelle nettverk er nå etablert i alle politidistrikter. Kripos-sjefen omtaler organisert kriminalitet som den største trusselen mot Norge. Dette skulle ha vært alarmklokkene som fikk regjeringen til å handle, men mens vi står i en situasjon der kriminelle nettverk vokser i styrke, valgte regjeringen å redusere politiets nærvær. Dette er ikke bare manglende prioritering, det er politisk ansvarsfraskrivelse.

Når regjeringen svekker politiet, svekker de tryggheten. Når de svekker tryggheten, svekker de tilliten, og når tilliten svekkes, svekker det hele rettsstaten. Det finnes ressurser, men regjeringen bruker dem ikke. Hundrevis av unge mennesker står klare til å bli politifolk. De består testene, de er motiverte, og de vil bidra, men regjeringen sier: Nei, vi har ikke plass.

Når vi vet at kriminaliteten øker både på gaten og på nettet, og når vi vet at politiet mangler kapasitet, er det en politisk unnlatelsessynd ikke å øke antall studieplasser kraftig. Det er et spørsmål om vilje til å prioritere politi i en tid da tryggheten er presset.

Trygghet er et grunnleggende samfunnsoppdrag, og akkurat nå svikter regjeringen det oppdraget. Kriminaliteten endrer seg. Den blir mer alvorlig, den blir mer kompleks, og den blir mer internasjonal. Regjeringen svarer med mindre politi, færre mål og langsomme prosesser.

KrF støtter en opptrappingsplan for politiet – fordi situasjonen krever det. Vi trenger flere politifolk ute i gatene, flere etterforskere på nettet og flere som kan bryte opp de kriminelle nettverkene som nå opererer i alle politidistrikter. Det er virkeligheten slik politiet selv beskriver den.

Trygghet kommer ikke av seg selv, den kommer av politiske valg. Regjeringen har valgt feil. De har valgt kutt, de har valgt passivitet, og de har valgt å overse en trygghetskrise som vokser. KrF velger noe annet: Vi velger trygghet, vi velger beredskap, og vi velger et politi som har muskler nok til å møte trusselbildet – ikke bare snakke om det.

Norge fortjener et politi som er til stede når folk trenger det, ikke et politi som sliter fordi regjeringen ikke tar ansvar.

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:29:55]: Det har aldri vært flere på jobb i politiet for å bekjempe kriminalitet enn det er nå. Det er over 900 flere ansatte i politiet siden regjeringsskiftet i 2021.

Regjeringen har også tatt betydelige grep for å øke antallet som utdanner seg til å bli politi. Med den planlagte økningen i opptaket i år vil det være 149 flere studieplasser til bachelorutdanningen ved Politihøgskolen sammenlignet med høsten 2021. Dette utgjør en økning på 37 pst. Den planlagte økningen i år inkluderer et nytt kull med 24 studieplasser til den samlingsbaserte politiutdanningen i Alta og 25 ekstra studieplasser ved Politihøgskolen i Oslo.

Flere kriminalitetsformer har blitt mer komplekse, og den digitale utviklingen gjør oss mer sårbare. Det stiller nye krav til kompetanse for dem som skal etterforske. Det vil noen ganger kreve kompetanse som ikke finnes i den tradisjonelle politiutdanningen. På denne bakgrunn har jeg gitt Politidirektoratet i oppdrag å opprette et årsstudium i etterforskning for personer som ikke har bachelorgrad i politiutdanningen. Studiet starter opp i høst og vil ha 60 studieplasser.

La det likevel ikke være noen tvil: Politifaget og politiutdanningen skal stå sterkt i norsk politi også i framtiden. Sivile skal ikke overta posisjonen til politiutdannede, men med tverrfaglig kunnskap og forskningsbasert opplæring kan sivile bidra til et tryggere Norge.

Det er avgjørende at utviklingen av politiet bygger på kunnskap om hva etaten faktisk trenger, enten det er flere politifolk, teknologi, utstyr eller andre ressurser. For å få mest mulig politikraft ut av politiets ressurser, oppgaver og budsjett, er det nødvendig å vurdere hvordan disse kan brukes så effektivt som mulig.

Regjeringen har derfor nedsatt et politirolleutvalg som skal vurdere hvilket politi Norge trenger i framtiden. Blant annet skal politirolleutvalget vurdere eventuelle endringsbehov i systemet for rekruttering og kompetanseutvikling i politiet. Utvalget skal levere sin utredning innen 15. februar 2027. Dette vil være et viktig grunnlag for en langsiktig plan for politiet.

Presidenten [12:32:37]: Det blir replikkordskifte.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:32:47]: Det er interessant å se hvordan søkertallene til Politihøgskolen har utviklet seg siden 2009. Man ser en ganske markant topp rundt 2016 og 2018, da Fremskrittspartiet satt i regjering, og et fall etterpå. 2024 var det svakeste året etter at Arbeiderpartiet kom i regjering. Heldigvis viser tall at søkningen igjen er på vei opp. Flest søker seg til Oslo, mens det er Bodø som har den klart største økningen, med 289 flere førstegangssøkere, en økning på 79 pst. sammenlignet med i fjor. Det kan være ulike årsaker til økningen, for det som er litt merkelig, er at samtidig som Bodø har en stor økning, har Alta en nedgang.

Kan statsråden se at usikkerheten som regjeringen har skapt om hvorvidt tilbudet ved studiestedet i Alta

skal videreføres eller ikke, kan ha bidratt til nedgangen ved nettopp dette studiestedet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:33:50]: I likhet med representanten Carnarius Elseth deler jeg gleden over å se at unge mennesker søker seg til politiutdanningen. Det er viktig. Vi vet jo at de ansatte er politiets viktigste ressurs.

Når det gjelder Alta, er jeg glad for at vi fikk tydeliggjort at vi fortsetter. At det var en pilot, ville jo tilsi at en kjørte den bachelorutdanningen alene, for så å evaluere den. Når vi ser både hvordan den ble mottatt da den startet, og også behovet for politiutdannede, og særlig utfordringene knyttet til rekruttering i de nordligste fylkene, er jeg glad for at vi kunne få på plass et opptak også ved Alta nå til høsten.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:34:45]: Statsminister Støre har vært en av de tydeligste politikerne bak forslaget om å flytte Politihøgskolen til Mortensrud. Han har også sagt at flyttingen skal skape en mulighet og bidra til positiv utvikling i området. Dette tolkes av mange som et argument om at tilstedeværelsen av politiutdanningen kan ha en trygghetsskapende effekt. Deler justisministeren statsministerens syn på at en politihøyskole er med på å skape trygghet i et lokalmiljø, og på hvilken måte skapes denne tryggheten?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:35:25]: Først til muligheten for å flytte til Søndre Nordstrand. Det departementet har bedt om, er en grundig vurdering av forskjellige løsninger knyttet til nytt bygg – få det til lavest mulig kostnad, og at minst ett av forslagene skal se på muligheten for å flytte til Søndre Nordstrand. Jeg vurderer – og dette blir svogerforskning, dette er min personlige vurdering – at det at en har en politihøyskole, med all den aktiviteten som utdanningen genererer, kan bidra til trygghet, eller en opplevelse av trygghet. Det er også et poeng at de som utdannes til politi, også blir kjent i ulike nærmiljøer. Jeg synes det er klokt at en av de mulighetene som en nå skal se på, er nettopp å flytte til Søndre Nordstrand.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:36:30]: Er regjeringen og justisministeren klar over at politihøyskolestudenter ikke har politimyndighet, foruten den begrensede myndigheten som blir tillagt under praksisåret i 2. klasse? Dersom Politihøgskolen blir flyttet fra Majorstua til Mortensrud, er den holdningen som statsministeren og regjeringen har vist, å la studentene som går på Mortensrud, få politimyndighet også i det første og det tredje året?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:37:02]: Jeg er sikker på at særlig representanten Carnarius Elseth, som vet godt hva hun snakker om når det gjelder både det å være politistudent og det å jobbe i politiet, også vet at å bidra til trygghet og opplevelse av trygghet, er å være synlig til stede – at det er mennesker til stede, og da særlig politi til stede. Dette er noe, slik jeg opplever det, vi alle anerkjenner. Så er det ikke noe initiativ fra verken statsministeren eller meg som går på å endre hvilke hjemler politistudenter har under utdanningen.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:37:50]: Justisministeren var inne på innholdet i studiene, og også hva man nå tillater. Det å tillate flere sivile i stillinger som tidligere har hatt krav om både grunnutdanning og erfaring og kompetanse, skal nå endres – man skal altså tillate flere. Er dette et uttrykk for en ny retning på utdanningen som vil komme, eller er det et uttrykk for at politiutdanningen har spilt fallitt?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:38:27]: Jeg vil si ingen av delene, for det skal ikke være tvil om at politifaget og politiutdanningen står sterkt og fortsatt skal stå sterkt framover. Det er ingen tvil om at vi trenger politifolk som er utdannet ved Politihøgskolen. Så er det å ha noe i tillegg, som vi har i dag, hvor en også har stor bruk for personer med annen kompetansebakgrunn enn Politihøgskolen, nødvendig når vi ser hvordan kriminalitetsbildet ser ut. Det som er viktig for meg, er at sivile ikke skal overta posisjonen til politiutdannede, men skal komplementere den.

Mari Holm Lønseth (H) [12:39:29]: Truslene øker, og oppgavene til politiet har blitt flere. Samtidig har antall politifolk gått ned. Flere politifolk sier nå at man egentlig står i en situasjon hvor man er nødt til å prioritere mellom de prioriterte oppgavene. Det er vel og bra med ny kompetanse inn, og det er vel og bra at det er nedsatt et politirolleutvalg, slik Stortinget ba om, men man trenger vel ikke utredninger for å se at det trengs flere politifolk.

I rapport etter rapport sier politiet at de har kapasitetsutfordringer. Da er mitt spørsmål: Hvorfor har ikke justisministeren lyst til å øke opptaket på Politihøgskolen maksimalt, slik man har mulighet til å gjøre med et vedtak i salen her i dag?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:40:14]: Vi øker jo opptaket på Politihøgskolen. Det vil være en økning allerede nå til høsten, og som sagt er opptaket i løpet av regjeringsperioden økt med 149 studieplasser.

Det er også viktig, mener jeg, å se på hvordan vi kan få best mulig effekt av ressursene. Jeg anerkjenner at politiet nå er presset i det samfunnsoppdraget de har. Det vi ser, og som Stortingets eget organ Riksrevisjonen har påpekt, er at måten man styrer politiet på fra politisk

hold, har vært utfordrende. Det har bl.a. medført et stort digitalt etterslep, og det påpeker politiet selv. De er nå nødt til å prioritere, og da må vi prioritere digitalisering, som også vil ha betydning for oppgaveløsing og for det vi kan kalle å frigjøre politiet til politioperativt arbeid.

Mari Holm Lønseth (H) [12:41:20]: Vi kan ikke bare satse på digitalisering når vi ser at kriminaliteten øker i gatene, og at det er færre politifolk nå. Også jeg anerkjenner at det er behov for det, men jeg opplever ikke at det er noen motstrid mellom å satse på modernisering og digitalisering av politiet og det å få flere politifolk og få utdannet flere.

Et annet grep som hadde vært veldig effektivt for å sørge for at vi fikk flere politifolk, er å få satt en stopper for at det er veldig mange som slutter i politiet. Politifolkene vi har, er utrolig attraktive arbeidstakere, også for andre virksomheter som trenger sikkerhetspersonell, men det må være et mål at vi klarer å holde bedre på dem. Da må de ha bedre arbeidsvilkår.

Mitt spørsmål er: Hva har statsråden nå gjort for å få satt en stopper for strømmen av politifolk som har sluttet de siste årene?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:42:10]: Hvis representanten lyttet til mitt svar, hørte hun at jeg startet med å fortelle at vi øker opptaket på Politihøgskolen, så jeg synes ikke det er helt redelig å høre meg dit hen at jeg kun peker på digitalisering.

Grunnen til at jeg peker på digitalisering, er for det første at det etterslepet en har hatt, viser at det faktisk har betydning at vi som politikere styrer på resultater, ikke på innsatsfaktorer. Selvfølgelig skal vi ha flere politioperative personer, og derfor satser vi på utdanning. Jeg er helt enig med representanten i at vi ikke bare må sørge for at vi utdanner flere, og at de søker seg til etaten i utgangspunktet, men også at de velger å bli der. Derfor har jeg bl.a. vært tydelig overfor politidirektøren om at jeg forventer at det gjøres en bred og god jobb nettopp for også å holde på alle de gode folkene som er der.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:43:24]: Jeg viser til replikkordskiftet mellom representanten Carnarius Elseth og statsråden om den nye Politihøgskolen som skal erstatte dagens på Majorstuen. Der sier statsråden at hun er opptatt av å få et billigst mulig bygg. I den forbindelse lurer jeg på hvor statsråden mener det vil være billigst kvadratmeterpris – om det er i Oslo, eller i alternativet Moss, Kongsvinger eller Stavern?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:43:45]: Hvis jeg sa «billigst mulig bygg» som om det var det eneste vi så på, må jeg rette opp i det nå. Vi ser på hva som vil være kostnadene knyttet til å bygge – selvfølgelig. Vi er opptatt av hvordan vi bruker skattebetalernes penger, som jo også Senterpartiet er. Det som er viktig, er at vi ser på flere mulige løsninger, i tillegg til det vi kaller nullalternativet.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:44:22]: Vil det si at statsråden da åpner opp for å vurdere lokasjon i Moss, Kongsvinger eller Stavern?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:44:30]: Vi har bedt om en grundig vurdering av det vi kaller for nullalternativet, som er å beholde dagens lokaler på Majorstuen, og at man skal se på andre mulige løsninger, og at minst en av dem er å se på muligheten for å flytte Politihøgskolen til Søndre Nordstrand.

Hans Edvard Askjer (KrF) [12:45:06]: Regjeringen inntok regjeringskontorene for ganske lang tid siden. Kriminalitetsbildet har endret seg, og trusselbildet i verden har endret seg betydelig. Da blir en del av diskusjonen knyttet til hvem som gjorde hva for seks-sju-åtte år siden, ganske lite relevant. Spørsmålet mitt er: Hva mener statsråden den nye situasjonen krever av sittende regjering?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:45:40]: Tusen takk for spørsmålet fra representanten.

Jeg er gammel forsvarsadvokat, og da – litt enkelt sagt – er vi ikke så opptatt av hva som har skjedd, men heller: Hva gjør vi nå?

Det er ingen tvil om at alle i denne sal er opptatt av at politiet skal kunne levere så godt de kan på sitt samfunnsoppdrag. Alle her er bekymret når en ser at oppklaringsprosenten går ned. Det bekymrer oss når vi ser at politiet mister gode ansatte – utover det som er normal turnover. Det at vi nå har et kriminalitetsbilde som er så utfordrende, betyr også, som representanten sier, at vi må se framover. Da må vi gjøre mye på én gang: opptak, beholde folk i etaten og – igjen – slå et slag for digitalisering. Ved at vi nå satser på digitalisering, vil vi gjøre politiet i mye bedre stand til å løse sitt samfunnsoppdrag enn det de er på dagens plattformer.

Hans Edvard Askjer (KrF) [12:46:45]: Takk for svaret.

Spørsmålet er om det er antall ansatte i politiet som er interessant, eller om det også er veldig relevant å se på hvem som faktisk er operative, og er ute i gatene, og hvilken betydning det har for å ivareta sikkerheten og for å gi et signal om den tryggheten befolkningen trenger.

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:47:14]: Vi må ha politifolk ute i gatene, det er det ingen tvil om. Det er ingen tvil om at politifaget, politiutdanningen, skal stå sterkt også i framtiden. Så vi må både ha det og i tillegg

gode etterforskere, som jo ofte sitter på kontor, og som jobber mye digitalt. Jeg håper de skal slippe å måtte slå opp i 17 ulike systemer når de jobber med sakene sine – at de kan få en mye bedre hverdag, og at de kan frigjøre mye tid og ressurser til å gjøre det de ønsker å gjøre, nemlig å være effektive i jobben sin.

Så ja, vi skal ha politifolk ute, og vi skal ha politifolk som sitter bak en skjerm og etterforsker. Nå er det jo ikke sånn at politifolk ute ikke etterforsker, la nå det være sagt. Det skjer også ute.

Presidenten [12:48:08]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [12:48:25] (komiteens leder): Arbeiderpartiet og Senterpartiet har vært veldig opptatt av hva FrP og Høyre gjorde da vi satt i regjering. For å gjøre det klinkende klart: Da vi satt i regjering, styrket vi politiet betraktelig. I de årene FrP hadde en hånd på rattet, økte antallet årsverk i politiet med politibakgrunn med over 2 500. Etter regjeringsskiftet og med nåværende regjering har antallet gått ned med rundt 150. Vi satte oss et mål om at vi skulle ha to politifolk per tusen innbyggere, og vi nådde det målet. Det blir meningsløst for dagens situasjon å diskutere hvor høyt opptaket på Politihøgskolen var for mange år siden, for situasjonen har endret seg mye fra den gangen, da vi sto med for mange utdannede i forhold til det det var behov for, til den situasjonen vi står i nå, med økt ungdomskriminalitet, økt gjengkriminalitet og en helt forandret sikkerhetssituasjon. Regjeringen har ikke fulgt med og endret opptaket i tråd med at behovet har endret seg.

Det er urovekkende å se på at regjeringen er mer opptatt av å utrede enn å handle. Nå har vi akkurat fått høre at regjeringen skal utrede å innlemme Politihøgskolen i universitetet. Det er helt feil vei å gå. Politiet trenger mer muskler, og de trenger mer handlekraft, ikke mer akademisering. Regjeringen forstår ikke den situasjonen vi står i, og den situasjonen politiet står i. Når vi nå ønsker et langsiktig mål om tre politifolk per tusen innbyggere, er det noe vi får støtte for når vi er ute og besøker organisasjoner og politi rundt omkring. Behovet er der. Det vi ber om nå, er at man skal lage en plan for hvordan det kan gjennomføres uten at det går på bekostning av det politiet trenger. Saken i dag er jo at satsingen på sivile, som sikkert er vel og bra, går på bekostning av satsingen på nok politikraft, stikk i strid med det justisministeren sier.

FrP ønsker ikke en lokaliseringsdebatt, slik Senterpartiet ønsker. Vi ønsker ikke å bruke Politihøgskolen som en lokaliseringsstrid med mål om bare å flytte Politihøgskolen ut av Oslo for å flytte den. Det kommer det ingenting godt ut av. Det er også litt av bakgrunnen for at vi fremmet dette forslaget. Oslo trenger en politihøyskole, det har med rekruttering og trygghet å gjøre, og vi ønsker å slå fast at sånn skal det være.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:51:36]: Fremskrittspartiet vil at Norge skal ha et moderne, handlekraftig og ansvarlig politi. Politiet skal ha nok utstyr og personellressurser til å møte kriminalitet med kompetanse og slagkraft. Det var enighet blant politikerne etter 22. juli-terroren, men det er åpenbart lenge siden, og for enkelte partier er det langt fra ord til handling.

Politiets kapasitet i form av ansatte må økes betydelig for å gi forutsigbarhet for å kunne levere på samfunnsoppdraget om å sikre folks trygghet. Det har snart gått to år siden Stortinget i juni 2024 vedtok en langtidsplan etter modell fra Forsvaret, men ikke noe er gjort, og politiets operative evne til å forebygge og håndtere alvorlige hendelser er svekket.

Lengden for Politihøgskolens grunnutdanning er tre år, og det er derfor nødvendig at regjeringen planlegger behovet for bemanningstall tre år fram i tid. Derfor er det, som Høyre-representanten nevnte fra talerstolen, vanskelig å se at Arbeiderpartiet kan skylde på vurderinger som ble tatt av en annen regjering for snart sju år siden, for dagens voksende utfordringer. Her må regjeringen selv ta ansvar.

Fremskrittspartiet skal hjelpe til med forslag, bl.a. om at antallet studieplasser ved eksisterende politiutdanninger snarest må utvides maksimalt. Jeg gikk selv i r-klassen på Politihøgskolen på Majorstua og vet at det er mulig. Siden politiutdanningen er en høyskoleutdanning og ingen etatskole, vil det si at det ikke er et krav om at ferdig utdannede begynner i jobb i politiet. Derfor må regjeringen i tillegg sørge for at nyutdannet personell tilbys stillinger innen politiet, men det må også være nok folk innen påtalemyndigheten og kriminalomsorgen.

Det er viktig å se helheten, men det er også viktig å se at man må gjøre mer i hele sektoren, og også å gjøre det.

Farukh Qureshi (A) [12:54:09]: Først vil jeg benytte anledningen til å takke komiteen for samarbeidet og for debatten i denne saken.

Det er verdt å merke seg at komiteen er enige om at politiet har en avgjørende rolle i å forebygge, avdekke og bekjempe kriminalitet og ivareta tryggheten og beredskapen i hele landet. Det vi derimot er uenige om, er veien til dette målet. For Arbeiderpartiet handler dette om et politi som har riktig kompetanse, som har riktige ressurser og riktig prioritering.

Jeg skal tillate meg å kommentere noe om Politihøgskolen. La det ikke være tvil: Politifaget og politiutdanningen skal stå sterkt også i framtiden. Arbeiderpartiet

har ikke en intensjon om å ta Politihøgskolen ut av politietaten. Utredningen er en del av statens prosjektmodell, siden dette kommer på over 1 mrd. kr.

Jeg vil også si at denne debatten på mange måter har vært forutsigbar. Fremskrittspartiet og Høyre har gjentatt argumenter vi har hørt mange ganger før. Ja, det er lenge siden sist de satt i regjering, men de sier at situasjonen var en annen da. Egentlig er begge poeng ganske irrelevante, for de valgene de tok i posisjon, får også konsekvenser nå.

Jeg skal bare komme med et lite eksempel: Da Fremskrittspartiet satt med ansvaret, fikk vi se hva som skjer når man prioriterer feil. I Oslo fikk en guttegjeng etablere seg og utvikle seg til det som etter hvert ble omtalt som et av landets tøffeste kriminelle miljøer. Det miljøet opererer fortsatt den dag i dag. Og la oss være ærlige om at det måtte avisoppslag til før det ble reagert. Selv da kom det så lite midler at det i realiteten ikke gjorde særlig forskjell.

Fremskrittspartiets hovedprosjekt – sammen med Høyre – i justispolitikken var nærpolitireformen. Den inneholdt mange viktige grep, men i gjennomføringen mistet man samtidig fokus på noe helt avgjørende: arbeidet mot kriminelle miljøer og nettverk. Jeg tillater meg å sitere fra boken Bakmannen:

> «Da politiet skulle reformeres, ble organisert kriminalitet nesten glemt. Det fikk konsekvenser.»

Det var til tross for at politiet selv hadde beskrevet organisert kriminalitet som en trussel mot det norske samfunnet. Resultatet i dag er at vi må håndtere konsekvensene av det.

Kriminaliteten har endret seg. Den er mer sammensatt, og den er mer kompleks. Målet til Arbeiderpartiet er enkelt: å sikre Norge et politi som er best mulig rustet til både å møte dagens og morgendagens kriminalitet, et politi som har riktig kompetanse, riktige ressurser og riktig prioritering, slik at de kan gjøre det som er politiets viktigste oppgave: å forebygge og bekjempe kriminalitet og skape trygghet for folk i hele landet.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:57:18]: Jeg tolker representanten Engen-Helgheims innlegg som at han ikke ønsker noen ørkenvandring for Politihøgskolen i Oslo. Det setter jeg for så vidt pris på, og så håper jeg at det ikke er der vi ender opp.

Når vi diskuterer Politihøgskolen i eller utenfor Oslo, handler det bl.a. om å frigjøre midler til nettopp politiet. Når man bygger dyrere enn nødvendig, går det ut over noe annet, f.eks. politiet. Fremskrittspartiet framstiller egentlig et paradoks for seg selv. Det er nettopp derfor vi ønsker å utrede alternativer utenfor Oslo, og fremmet det i forbindelse med trontalen, med bl.a. støtte fra Høyre. Fremskrittspartiet stemte dessverre imot.

Presidenten [12:57:55]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [12:58:01]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mahmoud Farahmand, Henrik Gottfries Kierulf, Anna Molberg og Tone Wilhelmsen Trøen om økt maksstraff for voldtekt og utvidet unntak fra foreldelsesfrist (Innst. 146 L (2025–2026), jf. Dokument 8:16 L (2025–2026))

Presidenten [12:58:21]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [12:58:53] (ordfører for saken): Jeg vil først og fremst takke justiskomiteen for samarbeidet i saken om et vanskelig, men også viktig tema. Jeg vil takke for alle innspill og ønsker å takke forslagsstillerne, stortingsrepresentantene Farahmand, Kierulf, Molberg og Wilhelmsen Trøen. Flere saker den siste tiden har aktualisert dette temaet.

Nå tar jeg av meg saksordførerhatten og tar på FrP-hatten. For å fortsette den billedlige beskrivelsen tar jeg heller ikke på silkehansker når jeg sier: Velkommen etter!

Dette forslaget er i tråd med Fremskrittspartiets alternative forslag da saken ble behandlet våren 2025. Fremskrittspartiet foreslo at strafferammene ikke skulle reduseres, og at straffansvar ikke skulle foreldes. Anvendelse av den nye loven gjør det i praksis vanskelig å opprettholde prinsippet om at like tilfeller skal behandles likt.

En sak som har vært mye omtalt, om en kommuneoverlege, viser i praksis at de foreslåtte nedjusteringene av strafferammen som ble behandlet våren 2025, faktisk innebar en nedjustering av straffenivået, selv om det motsatte ble påstått. I tingretten ble domfelte idømt 21 års fengsel, som ble anket til lagmannsretten. Så ble loven endret, og straffen ble redusert til fengsel i 16 år.

Fremskrittspartiet mener da – og nå – at det var et svært uheldig signal fra lovgiveren å redusere strafferammene for seksuallovbrudd. Vi setter derfor pris på at andre partier, som Høyre, nå er enig i dette.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Even H. Eriksen (A) [13:01:04]: Takk til saksordføreren og til komiteen for samarbeidet i saken.

Voldtekt er et av de mest alvorlige lovbruddene et menneske kan utsettes for. Derfor er det avgjørende at lovverket vårt gir et sterkt vern for dem som utsettes for overgrep, samtidig som man ivaretar grunnleggende rettssikkerhet i straffesaker.

Representantforslaget vi behandler i dag, tar til orde for å endre strafferammen for grov voldtekt og grovt uaktsom voldtekt samt å utvide unntaket fra foreldelsesreglene. Arbeiderpartiet støtter ikke disse forslagene.

Bakgrunnen er ganske enkel: Stortinget vedtok så sent som i fjor omfattende endringer i straffelovens bestemmelser om seksuallovbrudd. En av de viktigste endringene var innføringen av samtykkebestemmelsen. Det innebærer at seksuell omgang uten samtykke nå tydelig omfattes av voldtektsbestemmelsen. Det var en historisk og etterlengtet styrking av vernet mot seksuelle overgrep.

I den samme behandlingen ble enkelte strafferammer justert. Formålet var på ingen måte å senke det generelle straffenivået i voldtektssaker, men å gjøre strafferammene mer realistiske og bedre tilpasset hvordan straffer faktisk utmåles i domstolene våre. Dette ble også tydelig understreket i lovarbeidet og i Stortingets behandling av saken.

Arbeiderpartiet mener at det vil være lite hensiktsmessig å endre de samme bestemmelsene igjen, kort tid etter at endringene har trådt i kraft. På strafferettens område er det viktig med forutsigbarhet. Hyppige endringer i regelverket kan skape usikkerhet og gjøre det vanskeligere å evaluere effekten av endringer som allerede er vedtatt.

Når det gjelder foreldelsesreglene, bygger disse på en avveining mellom flere hensyn. Den klare hovedregelen i norsk strafferett er at straffansvar foreldes – det er det gode grunner til. Samtidig har vi allerede viktige unntak: Grove voldtekter og voldtekter mot personer under 18 år er fortsatt unntatt fra foreldelse. Arbeiderpartiet mener at den avveiningen som Stortinget tok stilling til i fjor, fortsatt står seg godt i dag.

Voldtekt er fullstendig uakseptabelt og skal slås hardt ned på. Det handler om forebygging, bedre oppfølging av utsatte, styrking av politiets arbeid og et lovverk som gir både rettferdighet og rettssikkerhet. Stortinget har nylig vedtatt endringer i seksuallovbruddskapittelet i straffeloven for å styrke rettsvernet for dem som blir utsatt for seksuelle overgrep. Arbeiderpartiet står fortsatt ved de vurderingene som ble gjort i fjor, og støtter derfor ikke tilrådingen fra komiteen eller noen av forslagene som er fremmet i saken.

Helene Røsholt (H) [13:04:02]: Voldtekt er et av de mest alvorlige, integritetskrenkende lovbruddene vi har. Konsekvensene for den som utsettes for det, kan være dype og langvarige – ofte livsvarige. Mange lever med ettervirkninger i form av traumer, psykiske helseutfordringer og redusert tillit til andre mennesker. Nettopp derfor må også lovgivningen vår reflektere alvoret i disse handlingene.

Da Stortinget behandlet samtykkeloven, ble strafferammene for flere alvorlige seksuallovbrudd redusert. Blant annet ble maksstraffen for grov voldtekt senket fra 21 år til 15 år. Selv om intensjonen ikke var å senke det faktiske straffenivået, vet vi at strafferammene i loven har betydning. De setter rammene for domstolenes handlingsrom i de alvorligste sakene.

Vi har allerede sett eksempler på saker hvor dette får praktiske konsekvenser. I en mye omtalt sak ble en dom på 21 års fengsel i tingretten redusert til 16 år i lagmannsretten etter endringene i strafferammene. Slike saker illustrerer at rammene vi fastsetter i loven, faktisk påvirker hvilke reaksjoner samfunnet kan gi i de groveste tilfellene.

For Høyre er det viktig at lovverket gir rom for at de mest alvorlige voldtektene kan møtes med straff som står i forhold til lovbruddets grovhet. Derfor foreslår vi å gjeninnføre en maksstraff på 21 år for grov voldtekt og ti år for særlig grove tilfeller av grov uaktsom voldtekt. Det gir et mer nyansert straffesystem, der minstestraffene fortsatt kan være fleksible, men hvor domstolene samtidig har mulighet til å reagere svært strengt når alvorlighetsgraden tilsier det.

Det finnes dessverre saker som viser hvorfor dette handlingsrommet er nødvendig. Vi kjenner til saker med gjentatte overgrep over tid med voldtekt begått av flere i fellesskap, eller voldtekter hvor offeret har vært særlig sårbart, f.eks. på grunn av rus, alder eller maktforhold. I slike tilfeller må loven gi domstolene mulighet til å reagere med de strengeste straffene samfunnet har til rådighet.

Samtidig vet vi at mange voldtektsofre bruker lang tid før de klarer å anmelde. Traumer, skam, skyldfølelse og frykt gjør at slike saker ofte først kommer fram etter mange år. For noen kan det ta et tiår eller mer før de er i stand til å fortelle hva som har skjedd. Derfor mener Høyre at det for de mest alvorlige voldtektene ikke bør være foreldelse. Når vi vet at nettopp de groveste overgrepene kan sette så dype spor, bør ikke tiden alene være det som hindrer at saken kan etterforskes og eventuelt straffeforfølges.

Dette handler om rettsvernet til ofrene og om tilliten til rettssystemet. Samtidig ligger rettssikkerheten fast. Det er fortsatt domstolene som med strenge beviskrav avgjør skyldspørsmålet i hver enkelt sak. Å fjerne foreldelsesfristen innebærer ikke at noen dømmes lettere, men at de mest alvorlige forbrytelsene fortsatt kan

prøves for retten også når det har gått lang tid. For Høyre er dette et klart prinsipp – voldtekt er et svært alvorlig lovbrudd, og lovverket må gi rom for at straffen står i forhold til handlingens grovhet.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [13:07:22]: Flere voldtektssaker foreldes før de kommer til domstolene. Med det forslaget vi behandler i dag, er det mulig å få flere unntak, slik at det kan åpnes flere saker, og at flere saker nå kan etterforskes og pådømmes selv etter lang tid.

Hvorfor er dette så viktig? Voldtekt er blant de mest alvorlige krenkelsene et menneske kan utsettes for. Samtidig vet vi at mange som har vært utsatt for voldtekt, bruker lang tid før de klarer å fortelle om hva som har skjedd. Skam, frykt, traumer og maktforhold gjør at mange bærer på historien sin i årevis før de faktisk orker å gå til politiet.

Det gjelder særlig for dem som ble utsatt for det som unge, dem som ble utsatt for det av noen de kanskje kjente eller sto i et avhengighetsforhold til, og dem som først i voksen alder klarte å forstå og sette ord på det de opplevde. Når noen endelig finner mot til å fortelle, må ikke samfunnet møte dem med at det er for sent.

Straffeloven § 91 handler om hvilke forbrytelser som er så alvorlige at straffansvaret aldri foreldes. I dag gjelder det bl.a. drap og enkelte av de mest alvorlige lovbruddene i straffeloven. Spørsmålet vi må stille oss, er derfor ganske enkelt: Skal virkelig voldtekt være en forbrytelse hvor tiden kan løpe fra rettferdigheten? SV mener at det må det ikke. For altfor mange overgrepsutsatte forsvinner ikke konsekvensene med tiden. Tvert imot, det kan ta mange år å forstå hva man faktisk har vært utsatt for, og enda lengre tid for å klare å fortelle det til noen andre. Derfor er de endringene som nå foreslås om foreldelse i § 91, uendelig viktige. Det handler om dem som endelig våger å fortelle, men som i dag risikerer å få høre at saken deres ikke kan behandles fordi tiden har gått.

Å forlenge foreldelsesfristen for voldtekt handler derfor ikke bare om straff. Det handler om anerkjennelse fra og tillit til vårt rettssystem. Det handler om å slå fast at noen handlinger er så alvorlige at tiden ikke skal kunne viske dem bort.

SV vil stemme for å endre straffeloven § 91, slik at straffansvaret for langt flere voldtektssaker ikke kan foreldes. Vi viser også til behovet for bedre etterforskningskapasitet, raskere saksbehandling og økt kompetanse om seksuallovbrudd.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [13:10:40]: Voldtekt og seksuelle overgrep er svært alvorlig kriminalitet og skal straffeforfølges deretter.

Det er under et år siden Stortinget vedtok en helhetlig revisjon av straffelovens kapittel 26, om seksuallovbrudd. Det er grunn til å minne om at lovendringene var grundig utredet av Straffelovrådet i NOU 2022: 21, og det var bred enighet både i høringen og i Stortingets behandling av proposisjonen når det gjaldt endringene av strafferammer, fjerning av minstestraffer og normalstraffer.

Når det gjelder endringene i strafferammene, som forslagsstillerne delvis tar til orde for å reversere, må jeg gjenta det som tidligere er understreket, at endringene i strafferammene ikke var for å redusere straffenivået. Formålet med endringene var å gjøre strafferammene mer realistiske.

Da Stortinget behandlet endringene av straffeloven i fjor vår, ble det samtidig besluttet å iverksette en systematisk følgeforskning, herunder studier av rettspraksis, bevisvurdering samt effekten på rettssikkerheten av endringene i voldtektsbestemmelsene i straffeloven. Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en evaluering av hvordan loven fungerer, etter at den har vært i kraft en tid.

Dette arbeidet er vel knapt påbegynt, og Senterpartiet mener vi må la arbeidet fullføres. Innenfor strafferettens område er det viktig med forutsigbarhet, og vi bør være varsomme med å gjøre hastige endringer. Dette er også begrunnelsen for at Senterpartiet ikke gjentar vårt forslag fra i fjor om unntak fra foreldelse eller støtter Høyres forslag i denne saken.

Voldtekt er et underkommunisert samfunns- og folkehelseproblem som ikke i tilstrekkelig grad har vært prioritert av myndighetene. I 2023 gjennomførte Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress en undersøkelse. Der svarte 22 pst. av kvinnene og 3 pst. av mennene at de har opplevd voldtekt enten ved makt og tvang eller som sovevoldtekt. Bare én av ti voldtektssaker ender med domfellelse.

Jeg må påpeke at dette er kjernen i tematikken vi i dag diskuterer. At de fleste voldtekter ikke anmeldes, og at et fåtall av dem som blir anmeldt, dømmes, er et problem. Jeg ser derfor fram til at det gjennomføres et grundig arbeid med den pågående følgeforskningen, og at Stortinget så får en sak fra regjeringen til behandling.

Seher Aydar (R) [13:13:03]: For fire dager siden var Oslos gater fylt av nesten 7 000 personer som alle sammen krever det samme: Stans all vold mot kvinner! Denne kampen har våre mødre, bestemødre og generasjoner før oss kjempet, og den kampen kjemper vi fremdeles.

Voldtekt er et alvorlig folkehelse- og samfunnsproblem. Det er noe av det mest krenkende et menneske kan utsettes for. Det rammer mange i samfunnet vårt. Én av fem av oss kvinner opplever en voldtekt i løpet av livet. Det er ganske mange av oss. Voldtekt ødelegger liv,

helse, trygghet og familier hvert år. Samfunnet må derfor reagere hardt, med strenge straffer for denne typen forbrytelser.

I fjor ble flere av straffelovens bestemmelser om voldtekt endret. Samtykkeloven ble innført – endelig. Minstestraffen ble fjernet for at man skulle ta bort et hinder for å få dømt personer i voldtektssaker. Samtidig foreslo regjeringen – og fikk bred støtte og flertall for – å redusere maksstraffen for grove voldtekter. Nå innser Rødt at dette var en dårlig idé. Derfor stemmer vi for å øke strafferammen for grove voldtekter, tilbake til det nivået den var på.

Ved å øke strafferammen for grove voldtekter sendes det et tydelig signal ut i samfunnet om alvoret i disse forbrytelsene. I tillegg håper vi at det kan føre til flere og strengere dommer, et større mulighetsrom for domstolene, og at færre skal oppleve å møte igjen personen som har voldtatt dem, på gata noen måneder eller få år etter.

Kampen for et samfunn der alle kan leve livet sitt i frihet fra vold, er ikke over. Det vet vi alle veldig godt. Vi er ikke i mål, men i dag mener vi at vi i det minste tar et steg i riktig retning. Vi fortsetter å kjempe kampen mot vold og voldtekt – i dag og i morgen – når det gjelder både forebygging og å sikre rettssikkerhet for kvinner.

Hans Edvard Askjer (KrF) [13:15:43]: Voldtekt skal ikke foreldes, og straffen må opp igjen.

Voldtekt er ikke bare et angrep på kroppen, det er et angrep på et menneskes verdighet, trygghet og identitet. For dem som rammes, varer overgrepet langt utover den natten det skjedde. Jeg har møtt mennesker som sier: Jeg venter på å bli meg selv igjen, jeg kjenner ikke kroppen min lenger. Dette er ord vi ikke skal ta lett på. Det er ord vi ikke kan sette en tidsfrist på.

I denne saken pekes det tydelig på at voldtekt er så alvorlig at det bør behandles på samme måte som drap og grove overgrep mot barn når det gjelder foreldelse. Regjeringens egen gjennomgang i Prop. 132 L for 2024 – 2025 viser også at fullbyrdet voldtekt allerede tidligere ble ansett som så alvorlig at det ble unntatt foreldelse.

For ofrene er det enda enklere: Overgrepet foreldes aldri. Traumene forsvinner ikke fordi det har gått 10 år, 15 år, 20 år. Når staten gir en tidsfrist for å søke rettferdighet, er det ikke overgriperen vi straffer. Det er den som allerede ble straffet på det mest brutale vis.

Da Stortinget i 2025 senket strafferammen for grov voldtekt fra 21 til 15 år, fjernet vi samtidig domstolenes mulighet til å reagere med den tyngden de mest brutale sakene fortjener. I dette forslaget understrekes det at dette har åpnet et gap der flere alvorlige overgrep ikke lenger faller inn under de strengeste straffebestemmelsene.

Hvordan kan vi si til et menneske som er blitt knust, truet, kontrollert og fratatt sin egen kropp, at samfunnet reagerer mildere nå enn før? KrF mener dette går i feil retning. Strafferammen må opp igjen til 21 år – ikke fordi straff løser alt, men fordi straffens alvor sender et signal: Vi ser deg. Vi tror deg. Vi tar dette på det største alvor.

Dette handler ikke om paragrafer, det handler om mennesker. Det handler om kvinner og menn som bærer en smerte vi ikke fullt ut kan fatte. Det handler om at staten aldri skal si at det er for sent.

KrF står derfor fast ved to prinsipper: Ingen foreldelsesfrist for voldtekt, og strafferammen for grov voldtekt må tilbake til 21 år. Dette gjør vi fordi vi skylder ofrene rettferdighet, vi skylder dem verdighet, og vi skylder dem at denne salen står på deres side – ikke i det øyeblikket overgrepet skjedde, men i årene, tiårene og livet som følger etter et slikt overgrep.

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:19:00]: Det er viktig for denne regjeringen at seksuallovbrudd har et straffenivå som er i samsvar med alvoret i saken og allmennhetens rettsfølelse, og at domstolene kan ilegge en passende og tilstrekkelig streng straff i den enkelte sak. Etter min mening gir de gjeldende strafferammene for grov voldtekt og grovt uaktsom voldtekt det nødvendige handlingsrommet. Jeg finner grunn til å nevne særskilt at domstolene fremdeles har adgang til å idømme en fengselsstraff på inntil 21 år i saker der gjerningspersonen har begått flere voldtekter, hvis en eller flere av dem er grove.

Da Stortinget vedtok det som ble kalt samtykkeloven i juni i fjor, sluttet et bredt flertall seg til regjeringens forslag om å senke enkelte strafferammer som framstod som urealistisk høye sammenlignet med det etablerte straffenivået. I lovproposisjonen understreket departementet at formålet ikke var å senke det generelle straffenivået i voldtektssaker.

Representantforslaget og komitéinnstillingen etterlater tvil om intensjonen med lovforslaget som behandles i dag. Å endre strafferammen kun av symbolske grunner mener jeg bryter med målet om realistiske strafferammer. Strafferetten bør ikke brukes til en slik form for symbolpolitikk. Hvis formålet derimot er et ønske om å signalisere at straffenivået skal heves sammenlignet med dagens straffenivå, mener jeg det bør skje på grunnlag av et grundig lovarbeid.

Når det gjelder forslaget om å unnta alle overtredelser av straffeloven § 291 andre ledd fra foreldelse, er det viktig å huske på at den klare hovedregelen er at straffansvar foreldes. Det skyldes bl.a. at straffens preventive effekt avtar med tiden. I tillegg blir bevisene gjerne mer usikre etter hvert som tiden går. En vanskelig bevissituasjon reduserer politiets og påtalemyndighetens mulighet for å oppklare eldre saker, og det er et spørsmål om

det er riktig ressursbruk å etterforske eldre straffesaker utover de aller mest alvorlige, ettersom det vil gå på bekostning av nyere saker.

Etter mitt syn er det derfor gode grunner til at straffansvaret for grov voldtekt og voldtekt av barn under 14 år ikke foreldes. Det samme gjelder voldtekt etter § 291 andre ledd, hvis fornærmede var under 18 år på gjerningstidspunktet. Før foreldelsesreglene endres slik at det sistnevnte unntaket også omfatter fornærmede over 18 år, må hensynene for og mot foreldelse veies mot hverandre, etter min mening.

Presidenten [13:22:01]: Det blir replikkordskifte.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:22:15]: Da Stortinget vedtok å senke strafferammen, advarte FrP kraftig mot det og stemte imot. Det er godt å se at det er flere partier som nå har snudd og sett at dette ble feil. Det som imidlertid er underlig, er å se begrunnelsen fra både statsråden og Arbeiderpartiet i komiteen, der man legger seg på den linjen at det ikke var intensjonen at man skulle redusere straffen – og derfor skal man ikke snu, når man ser at effekten ble en annen enn intensjonen. Da lurer jeg på om statsråden nå er enig i at vi har sett og fått rettspraksis som viser at FrPs advarsler var riktige.

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:23:11]: Jeg mener at departementets forutsetning står seg godt. Dagens strafferammer for voldtekt gir domstolen rom for å idømme like streng straff som tidligere i de aller fleste voldtektssaker med flere fornærmede. Det er først i de fleste voldtektssaker hvor det er et betydelig antall fornærmede og ingen av voldtektene er å anse som grove, at den senkede strafferammen for voldtekt til samleie mv. vil kunne innebære en lavere maksimumsstraff enn i dag. Det er heldigvis svært sjelden vi ser den type saker.

Det lovforslaget Stortinget behandler i dag, vil for øvrig være uten betydning i en eventuell tilsvarende sak som den saken jeg oppfatter at man bruker som et viktig argument for det forslaget en nå har til behandling, ettersom det ikke er foreslått å heve strafferammen for voldtekt etter § 291 andre ledd.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:24:19]: Vi har jo en situasjon der vi i en enkeltsak, i Frosta-saken, havnet der at tingretten la seg på en straff på 21 år, og at det i ankesaken – etter at Stortinget hadde gjort en endring – endte på 16 år. Så endringen har fått effekt. Da synes jeg det er underlig at man fortsetter å holde på den linjen at siden det ikke var intensjonen, har det liksom ikke skjedd. Nå har jo Stortinget signalisert – til hele landet – at det som skjedde i den saken, og i tilsvarende saker, ikke lenger er ansett som så alvorlig som det var før. Det er et ganske alvorlig signal å gi til de involverte.

Vil ikke statsråden se at når vi da har fått en rettspraksis så fort, trenger man ikke å forske på om det faktisk stemmer, for å rette opp en feil?

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:25:22]: Jeg kan ikke gå inn i en konkret enkeltsak. Det jeg kan si, er: Det er etter min mening ikke grunn til å tro at senkingen av strafferammen vil påvirke straffeutmålingen i saker om grov voldtekt framover. Det er også sånn at hvis det er begått flere voldtekter, kan det fortsatt idømmes fengsel i 21 år dersom minst én av dem er å anse som grov.

Igjen: Det lovforslaget som behandles i dag, er uten betydning for en sak hvor det – som i Frosta-saken – ikke var noen voldtekter som ble ansett som grove, for forslaget i dag er ikke et forslag som går på å heve strafferammen for voldtekt etter § 291 andre ledd.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:26:27]: Jeg tror det bare er statsråden som forstår hva statsråden prøver å si her nå. Det er jo sånn at det er den lovgivende forsamling som lager lovene, og så er det den dømmende makt som skal tolke lovene. Når vi så raskt fikk en rettspraksis som helt tydelig viser at vi nå har fått en lavere strafferamme for konkrete handlinger, har vi bare rettsavgjørelser å forholde oss til. Da hjelper ikke det statsråden sier om at det ikke ville hatt effekt, for det har fått effekt, og da har man bommet på intensjonen, man har bommet på utredningen. Det er heller ikke riktig at det ikke vil få effekt, for vi foreslår nå å gå tilbake til slik det var – og «slik det var», var det 21 år for akkurat det som skjedde i Frosta, for å bruke det eksempelet. Hvordan kan statsråden prøve å bortforklare at den praksisen vi har fått, faktisk har skjedd?

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:27:32]: La meg prøve én gang til: Hvis noen dømmes for voldtekter etter straffeloven § 291 andre ledd, vil lengstestraffen utvides fra fengsel i 10 år til inntil 16 år ved flere voldtekter. Etter den tidligere rettstilstanden kunne en i de tilfellene dømmes til fengsel i inntil 21 år. I Frosta-saken kom det opp i lagmannsretten, det er jeg enig i. Forslaget her, i innstillingen, knytter seg til straffeloven § 293. Det er mitt poeng. Så i en sak hvor det – kall det bare – er § 291 andre ledd-voldtekter, og ikke en eneste av dem er grov, vil det ikke treffes av dette forslaget.

Helene Røsholt (H) [13:28:45]: Jeg registrerer at statsråden forsvarer samtykkeloven, men spørsmålet Høyre reiser, handler ikke om samtykke, det handler om strafferammene for de aller groveste voldtektene. Da Stortinget endret loven, ble maksstraffen redusert fra 21 år til 15 år. Vi har allerede sett saker hvor dette i

praksis har fått betydning for straffenivået. Mitt spørsmål til statsråden er derfor enkelt: Hvis regjeringen mener at straffenivået for de groveste voldtektene fortsatt skal være strengt, hvorfor vil man da ikke gi domstolen det samme handlingsrommet som tidligere, med en maksstraff på 21 år?

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:29:19]: For det første, til det med samtykkeloven: Jeg har begynt å kalle det samtykkeloven, selv om det er en bestemmelse i straffelovens seksualforbrytelseskapittel. Jeg er den første til å si at ja, det er forvirrende. Det er det som er til behandling i dag, nemlig spørsmålet om strafferammer og foreldelse, jeg forholder meg til.

Igjen: Formålet med å senke strafferammene var ikke å senke det generelle straffenivået. Og igjen: Etter min mening er det ikke grunn til å tro at senking av strafferammen vil påvirke straffutmålingen, for grove voldtekter vil fort være der at det er inntil 21 års ramme for dem. Det jeg tror skaper denne forvirringen, er forholdet mellom § 291 andre ledd og § 293, som forslaget gjelder.

Helene Røsholt (H) [13:30:25]: Strafferammen for grov voldtekt ble redusert da Stortinget vedtok samtykkeloven, og dette svekker samfunnets mulighet til å reagere strengt i de mest alvorlige sakene. Samtidig vet vi at det som er helt avgjørende for voldtektsofre, ikke først og fremst er hva som står som maksimalstraff i loven, men at sakene faktisk blir etterforsket, at flere overgrep avdekkes, og at flere gjerningspersoner blir dømt. Derfor vil jeg spørre justisministeren: Mener statsråden at det viktigste tiltaket for å styrke rettsvernet for voldtektsofre nå er å øke strafferammene, slik Høyre foreslår, eller er det andre tiltak regjeringen prioriterer for å øke oppklaringsprosenten, styrke etterforskningen og sikre bedre oppfølging av ofre i rettssystemet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [13:31:06]: Det var et stort og viktig spørsmål. Strafferammene har selvfølgelig betydning for hvilket straffenivå domstolene kan idømme i den konkrete sak for å treffe best mulig på den konkrete sakens alvor.

Når det gjelder å forebygge voldtekter, tror jeg det er viktig at vi selvfølgelig har lovbestemmelser knyttet til det, at vi har strafferammer som svarer til alvoret, og at vi har et straffenivå som tar opp i seg alvoret og folks rettsfølelse, men vi må jobbe veldig mye bredere enn som så. Derfor har det vært viktig for denne regjeringen både å ha en politikk på alle disse feltene og å forebygge, avdekke, få opp kvaliteten i etterforskningen og sørge for at det også er en offeromsorg der, noe også Stortinget har vært opptatt av.

Presidenten [13:32:11]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mari Holm Lønseth (H) [13:32:30]: Jeg har forståelse for at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke har ment at straffenivået generelt skulle økes. Og bare for å klargjøre det, siden justisministeren også er inne på det i sitt innlegg: Med dette forslaget tar heller ikke vi til orde for en generell endring i straffenivået, selv om justisministeren mener at vi etterlater tvil om det. Jeg mener at det i realiteten finnes tilfeller hvor voldtektene er så alvorlige at det burde være mulig å dømme til 21 års fengsel, selv uten de forutsetningene som justisministeren også er inne på, at det er mulig å gjøre det i dag. At det gjelder de aller færreste voldtekter, mener jeg ikke er noen grunn til at man ikke skal ha en så vid strafferamme som Stortinget til i dag har vedtatt. Etter mitt syn er det bra hvis domstolene også får mer fleksibilitet til å fastsette straff som er i samsvar med grovheten og alvoret i det som blir begått.

Jeg må si jeg også reagerer litt på at det blir tatt opp at dette er et symbolsk forslag fra Høyre. Dette er ikke symbolsk. Det handler rett og slett om å gjenopprette noe av rettferdigheten for de ofrene eller det offeret som har blitt utsatt for en svært grov voldtekt, og hvor den som er gjerningspersonen, bør dømmes til 21 års fengsel for det. At man skal ha muligheten til det, er egentlig det vi tar til orde for. Det er ikke symbolikk, det handler om mennesker.

Så vil jeg si at det er tydelig også for Høyre at den loven som ble vedtatt i vår, ga noen feil utslag. Det retter vi opp i nå og håper at Stortinget blir med oss på det. Det er igangsatt et forskningsprosjekt som knytter seg til dette, og det er veldig mye som det er viktig å forske på, f.eks. på voldtektsområdet. At man har innført en ny samtykkebestemmelse, gleder jeg meg også til å følge utviklingen av. Likevel: At det åpnes for en litt videre strafferamme, kan ikke ha betydning for det forskningsprosjektet nå. Det synes jeg rett og slett er et dårlig argument for å stemme imot en utvidet strafferamme.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [13:34:53]: Fremskrittspartiet fastholder at innføring av foreldelse for voldtekt var svært uheldig av flere grunner, som at personer utsatt for ufrivillig sex eller overgrep ofte kan bruke lang tid på en anmeldelse. Det kan også gå lang tid fra spormateriale kan knyttes til en gjerningsmann. I en rettssak som foregår akkurat nå, ikke langt herfra, har overgrep blitt avdekket på grunn av filming med telefon – ifølge media, som følger saken. Uten å utdype denne saken videre, selv om den er aktuell, har vi i Norge også flere andre saker som er rettskraftige.

Vi har dessverre flere rettskraftige saker hvor grusomme handlinger har blitt avdekket uten at offeret var klar over det. I Frankrike ble Gisèle Pelicot dopet ned av sin egen ektemann og voldtatt av over 50 menn gjennom mange år. Gisèle har gitt ofre for grusomme og uforståelige handlinger en modig stemme. Jeg håper virkelig ikke at dette skjer i Norge. Men dersom det gjør det, ønsker jeg å gi ofrene mulighet til å kunne rettsforfølge de straffbare handlingene som har skjedd, uavhengig av når man har blitt bevisst den uønskede handlingen, og uavhengig av når ofrene er mentalt klare. Derfor er Fremskrittspartiet imot foreldelsesfrist i slike saker og støtter dem som har fremmet det forslaget.

Som saksordfører vil jeg takke for samarbeidet i komiteen og også for debatten her i salen.

Presidenten [13:35:43]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:36:52]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Erlend Wiborg, Simen Velle, Per-Willy Amundsen, Kristoffer Sivertsen og Silje Hjemdal om endring i alkoholloven for å gi kommunene utvidet adgang til å innvilge midlertidige unntak fra skjenketidene (Innst. 155 L (2025–2026), jf. Dokument 8:67 L (2025–2026))

Presidenten [13:37:24]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kai Steffen Østensen (A) [13:37:51] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i denne saken, som tar for seg forslaget om å innføre en fast dispensasjonsordning om å tillate midlertidig unntak fra skjenketidene som en del av alkoholloven. Komiteen har holdt skriftlig høring i saken, og det kom fem høringsinnspill innenfor fristen. Tilrådingen fra et flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig folkeparti, er at forslaget ikke vedtas.

Jeg vil nå argumentere for hvorfor Arbeiderpartiet er en del av dette flertallet, og jeg legger til grunn at hvert enkelt parti gjør det samme for sitt syn. Forslaget fra Fremskrittspartiet er et brudd på den brede og viktige enigheten i norsk alkoholpolitikk som vi har hatt over mange tiår, og forslaget vil bidra til en liberalisering av dagens lovverk.

En fast dispensasjonsordning vil over tid kunne uthule formålet om å forebygge både enkeltmenneskets og fellesskapets konsekvenser av alkohol – konsekvenser som er alvorlige og samfunnsødeleggende, og som også høringsinnspillene belyser. Forslaget er også upresist fordi det ikke gir en definisjon av hvilke nasjonale idrettsarrangementer som vil kunne gi unntak. Det sier heller ingenting om hvilke alkoholholdige drikker det gjelder for, og det bryter med god forvaltningsskikk å skulle vedta en slik lovendring uten at det har vært på offentlig høring hos særlig kommunene som skal håndheve lovbestemmelsen.

Arbeiderpartiet er imot dette forslaget. Vi mener at norsk alkoholpolitikk skal være restriktiv, og vi gjør det med støtte i befolkningen, noe Helsedirektoratets befolkningsundersøkelse om alkohol understreker. Vi deler likevel entusiasmen til mange her i Stortinget, og også folk utenfor denne salen, over at Norge har kvalifisert seg til fotball-VM for herrer. Dette er en unik begivenhet, og vi deltar for første gang på 28 år. Derfor er Arbeiderpartiet for en løsning som kan gi midlertidig unntak fra skjenketidene, og som er tidsbegrenset for dette enkeltarrangementet – fordi mesterskapet spilles i Nord-Amerika, og kampene foregår på natten.

Regjeringens forslag til dette midlertidige unntaket er ennå på høring, og jeg håper alle bidrar med gode innspill og også bekymringer som måtte være der – bekymringer vi må ta på alvor i det endelige forslaget, og som den enkelte kommune må ta med inn i sine vurderinger som ansvarlig bevillingsmyndighet dersom Stortinget vedtar et slikt lovunntak senere i år.

Selv om denne representanten verken drikker øl eller har særlig fotballfeber, er fotball Norges mest populære idrett. Jeg tror at et midlertidig unntak vil bidra til å ramme inn fotballfesten på en god måte for dem som vil være med på den, uten at vi bryter med den viktige og brede enigheten i norsk alkoholpolitikk, som forslagsstillerne tar til orde for.

Kristian August Eilertsen (FrP) [13:40:54]: Norge står foran en sjelden begivenhet. For første gang på 28 år har det norske herrelandslaget i fotball kvalifisert seg til et internasjonalt mesterskap. Til sommeren deltar Norge i verdensmesterskapet i USA, Canada og Mexico, et mesterskap som for mange i befolkningen vil være en stor opplevelse og en kilde til fellesskap og begeistring. For min egen del vil det være første gang jeg får se herrelandslaget i fotball spille i et mesterskap.

Mesterskapet avholdes i tidssoner som ligger betydelig bak norsk tid. Det betyr at flere kamper med norsk

deltakelse vil starte eller pågå i tidsrommet mellom kl. 3 og kl. 6 på natten norsk tid. Dette er et tidsrom hvor skjenking av alkohol i dag ikke er tillatt, uavhengig av lokale ønsker eller særskilte begivenheter.

I Norge er det lang tradisjon for at store idrettsbegivenheter samler folk, også på de mange serveringsstedene vi har over hele landet. Når kampene foregår på tidspunkter som faller innenfor nasjonal skjenkestopp, kan dette i praksis innebære at enkelte arrangementer må avbrytes midtveis, selv om kampene fortsatt pågår.

Dagens lovverk er tydelig: Kommunene kan i dag utvide skjenketiden ved enkeltanledninger, men det kan ikke gis unntak innenfor det absolutte forbudet mellom kl. 3 og kl. 6 på natten. Dermed finnes det ingen mulighet i regelverket for å tilpasse seg arrangementer som pågår i dette tidsrommet, uansett hvor store eller særpregede de måtte være. Dette aktualiserer et spørsmål om hvordan alkoholloven kan håndtere arrangementer som på grunn av store tidsforskjeller skaper praktiske utfordringer for kommuner, serveringssteder og publikum, samtidig som rammene for ansvarlig skjenking opprettholdes.

Kommunene er i dag lokal bevillingsmyndighet og har et bredt skjønn når det gjelder behandling av skjenkesøknader. Ved arrangementer som store internasjonale mesterskap er det nettopp kommunene som kjenner lokale forhold best, og som har ansvar for både trygghet og praktisk gjennomføring. I enkelte tidligere situasjoner har det vært nødvendig å vedta midlertidige unntak i lovverket for å håndtere slike begivenheter, slik vi ser skjer nå. Store idrettsarrangementer med norsk deltakelse kommer med jevne mellomrom – forhåpentligvis. Derfor vil det kunne oppstå lignende behov som dette i framtiden, enten det gjelder fotball, håndball eller olympiske leker, og enten det gjelder mesterskap for kvinner eller for menn.

Forslaget fra Fremskrittspartiet sikrer både kommunene og serveringsstedene forutsigbarhet og mulighet til å håndtere slike situasjoner på en forsvarlig måte. Det gjør at midlertidige unntakslover blir unødvendige, og at man likebehandler idrettsmesterskap for både menn og kvinner. Forslagene fra Fremskrittspartiet ivaretar både tradisjoner, gjennomføring, lokale hensyn og ansvarlighet når store idrettsbegivenheter på øverste nivå med norsk deltakelse finner sted på tidspunkter som ikke uten videre lar seg tilpasse dagens skjenkebestemmelser. For Fremskrittspartiet handler dette om sunn fornuft.

Med det tar jeg opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten [13:43:49]: Representanten Kristian August Eilertsen har tatt opp det forslaget han viste til.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:44:07]: Bakgrunnen for forslaget vi behandler i dag, er at Norge for første gang siden 1998 skal delta i fotball-VM. Det er en fantastisk bragd etter at vi i altfor mange år har vært på utsiden. Med det fotballandslaget vi har nå, tror jeg vi også kommer til å vinne hele greia – sann mine ord og amen, for å bruke et bibelsk uttrykk om at det skal skje.

Dette mener vi i Høyre fortjener en skikkelig fotballfest, og derfor mener vi at det er riktig at vi utvider skjenketidene, siden flere av kampene spilles på nattetid. Dette handler ikke bare om fotball, det handler om å samles i fellesskap, bygge stolthet i ryggraden og skape øyeblikk vi kan dele sammen som nasjon. Med den verdenen vi i dag lever i, trenger folk øyeblikk å se fram til og øyeblikk å glede seg over.

Forslaget som vi går inn for i dag, går lenger. Det omfatter ikke bare fotball-VM i sommer, det innbefatter også å endre alkoholloven sånn at kommunene kan gi midlertidig dispensasjon fra skjenketidene i forbindelse med internasjonale idrettsmesterskap på øverste nivå som Norge deltar i, og der det er betydelig tidsforskjell i forhold til norsk tid. Det mener vi er riktig å gjøre, også med tanke på framtidige arrangementer, sånn at en ikke må gjøre unntak og lovbehandle i Stortinget hver eneste gang. Vi må kunne ha tillit til at kommunene klarer å gjøre den typen fornuftige vurderinger selv.

Denne saken illustrerer også behovet for en helhetlig gjennomgang og modernisering av alkoholloven, noe Høyre også har tatt til orde for en rekke ganger. Vi har i dag en alkohollov som har veldig mange uklarheter og gråsoner, og som vi har behov for å rydde opp i og ta tak i.

Det er også viktig for Høyre ikke bare å ta lett på alkoholpolitikken. Vi må ikke glemme at det i dag finnes mennesker i samfunnet vårt som sliter med avhengighet av alkohol. Da må vi sørge for at vi har en balansegang mellom å gi folk frihet til å ta egne valg i sin hverdag, og å hjelpe mennesker som sliter med avhengighet, ut av den avhengigheten. Et godt sted å begynne med det, f.eks. for Arbeiderpartiet, kunne ha vært ikke å kutte i behandlingstiden på rusfeltet og rasere de fagmiljøene vi har, men stemme for Høyres forslag om å øke antall behandlingsplasser for rus med 100, slik vi foreslår i vårt alternative budsjett.

Vi kommer til å støtte dette forslaget. Det er viktig og riktig at kommunene får den muligheten, for det vil komme flere arrangementer i tiden framover. Det er viktig med fotball, men det er også viktig med håndball, OL og andre typer arrangementer som det er viktig for Norge å delta i.

Kjersti Toppe (Sp) [13:47:21] (leiar for komiteen): Alkohol er ei lovleg vare, men ikkje ei vanleg vare. I No-

reg er innføring og omsetning av alkohol relativt strengt regulert, og det har vore ein viktig grunn til at alkoholbruken i Noreg har vore lågare enn i andre land. Framleis er målsetjinga for alkohollovgivinga vår å avgrensa forbruket av alkoholhaldige drikkevarer, og i størst mogleg utstrekning avgrensa dei samfunnsmessige og individuelle skadane som alkoholbruk kan føra til.

I forslaget vert det føreslått å utvida dei nasjonale reglane for kva tid på døgnet det kan seljast alkohol når Noreg deltar i internasjonale idrettsarrangement på øvste nivå og desse vert avvikla med betydeleg tidsforskjell i forhold til norsk tid. Det vert føreslått at skjenkjetida da kan utvidast til mellom kl. 3 og 6, om kommunane ønskjer det.

Senterpartiet vil ikkje støtta det forslaget. Vi ser at forslaget vil bety ei permanent og uheldig liberalisering av alkohollova. Skjenking gjennom heile natta vil kunna ha negative konsekvensar for folkehelsa og for den einskilde. Vi merkar oss at statsministeren i Noreg har varsla at regjeringa vil koma til Stortinget med forslag til eit mellombels unntak for skjenkjereglane når det gjeld maksimaltid for skjenking under fotball-VM for herrar i 2026, og vi skal ta stilling til det forslaget når det eventuelt vert fremja.

Alkohol er som sagt ei lovleg vare, men ikkje ei vanleg vare. Alkohol er det største rusproblemet vi har i Noreg. Det er 300 000 nordmenn som lever med alkoholrelaterte utfordringar. Alkoholbruk er den viktigaste risikofaktoren for dødsfall blant menn i aldersgruppa 29–49 år. I 2024 kjøpte kvar og ein av oss i gjennomsnitt alkohol tilsvarande 63 vinflasker – det er over ei vinflaske i veka. Helsekonsekvensane av alkoholbruk er store. Alkohol aukar risikoen for over 200 sjukdomar, blant dei fleire krefttypar, hjarteproblem, demens, angst og depresjon. Difor skal vi vera restriktive med å opna for ei liberalisering av lovverket som kan føra til at alkoholbruken i Noreg vil auka.

Eg òg er jo veldig glad for at Noreg har kome til VM, og det skal vi feira, men det må vera lov å seia at det er fullt mogleg å vera stolt og engasjert fotballsupporter utan at ein må drikka alkohol.

Seher Aydar (R) [13:50:14]: Jeg er nok ikke den eneste som liker å se på fotballkamper med andre, men denne saken handler egentlig ikke om det. Den handler om det skal være lov å ha alkoholservering på utesteder nesten døgnet rundt. Det er det vi skal ta stilling til.

Jeg oppfordrer alle til å ta inn over seg samfunnskonsekvensene av dette. Unntaket fra skjenketidene vil føre til en større belastning for ansatte i utelivsbransjen. De har allerede lange vakter, høyt tempo og lite rom for pauser. Vi snakker om en bransje der Arbeidstilsynet har avdekket lovbrudd på syv av ti serverings- og overnattingssteder de har sett på. Så mange som 40 pst. hadde brudd på kravet om overtidsbetaling. Fellesforbundet, som organiserer de ansatte i utelivsbransjen, sier blankt nei til døgnåpen alkoholservering under fotball-VM for herrer. I tillegg er det også en belastning for politi, helseberedskap og transport. Poenget mitt er at dette har samfunnsmessige konsekvenser.

Det har også konsekvenser for den enkelte. Blå Kors er en av flere organisasjoner som er alvorlig bekymret for konsekvensene av forslaget. Særlig er deres fokus på barn og unge som har foreldre med alkoholproblemer og andre rusproblemer, som med dette forslaget kan havne i en særlig sårbar situasjon. De opplever traumatiske belastninger oftere enn andre, som å være vitne til eller bli utsatt for vold, både fysisk og emosjonell mishandling og overgrep. Det er realiteten.

Når vi snakker om fellesskapsfølelse – som jeg elsker med fotball – må vi huske at dette ikke handler om fellesskapsfølelse eller ei. Dette handler om hva slags rammer vi skal ha. Jeg er sikker på at vi som liker å se på fotball, kan skape fellesskapsfølelse uten at man skal fortsette å drikke til kl. 4, 5 eller 6 hvis man ikke blir drita til kl. 3 – og så skal det være fellesskap. Det er ikke min definisjon av fellesskap. Min definisjon av fellesskap handler om at vi skal kunne ta vare på hverandre. Det er det det handler om.

Et midlertidig unntak fra skjenketidene vil også innebære en liberalisering av alkoholloven, og dermed forsterke de negative konsekvensene det har, både for enkeltmennesker og for hele samfunnet. Spesielt FrPs forslag har flere fallgruver. Det er litt uklart hvilke idretter og hvilke nivåer det skal gjelde for. Gjelder det sjakk? Gjelder det fotball? Gjelder det friidrett? Jeg vet ikke, og jeg mener at vi ikke kan gå inn for det.

Presidenten [13:53:09]: Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [14:02:13]: Stortinget går da til votering og starter med resterende saker fra Stortingets møte den 5. mars, dagsorden nr. 52.

Votering i sak nr. 5, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Hilde Marie Gaebpie Danielsen om manglende ressurser ved energiutbyggingssaker (Innst. 141 S (2025–2026), jf. Dokument 8:44 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Lars Haltbrekken satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti,

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en lovendring som kan sikre at det gis nødvendig økonomisk bistand til behandlingen av søknader om kraftutbyggingsprosjekter, som vindkraft, på lik linje med det som gis i forbindelse med søknader om vannkraftutbygging.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til innstillingen.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:44 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Hilde Marie Gaebpie Danielsen om manglende ressurser ved energiutbyggingssaker – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble innstillingen vedtatt med 83 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.18)

Votering i sak nr. 6, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Nikolai Astrup, Tor Mikkel Wara, Martin Virkesdal Jonsterhaug, Maren Grøthe, Bjørn Arild Gram, Hans Edvard Askjer, Jørgen H. Kristiansen, Grunde Almeland og Abid Raja om stabile rammevilkår for mer småkraft (Innst. 129 S (2025–2026), jf. Dokument 8:31 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslagene nr. 1 og 2, fra Rikard Spets på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre
– forslag nr. 3, fra Mani Hussaini på vegne av Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at viktige småkraftprosjekter også gis prioritet i NVEs saksbehandling, men slik at dette ikke forsinker konsesjonsbehandling av større prosjekter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 64 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:31 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Nikolai Astrup, Tor Mikkel Wara, Martin Virkesdal Jonsterhaug, Maren Grøthe, Bjørn Arild Gram, Hans Edvard Askjer, Jørgen H. Kristiansen, Grunde Almeland og Abid Raja om stabile rammevilkår for mer småkraft – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at innslagspunktet for grunnrenteskatt og naturressursskatt på vannkraft ikke senkes fra dagens nivå i inneværende stortingsperiode.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen instruere Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om å prioritere raskere saksbehandling av småkraftkonsesjoner hvor disse effektivt kan styrke kraftbalansen.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre ble forslagene vedtatt med 54 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.13)

Votering i sak nr. 7, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Mirell Høyer-Berntsen, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Ingrid Fiskaa, Marthe Hammer og Lars Haltbrekken om en konsesjonsordning for etablering av datasentre (Innst. 140 S (2025–2026), jf. Dokument 8:60 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Sofie Marhaug på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

– forslag nr. 2, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 3, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til nasjonalt konsesjonssystem for datasentre, med kriterier som stiller krav om samfunnsnytte, om åpenhet om eierskap til datasenteret og kundene og om utnyttelse av spillvarmen.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.14)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et konsesjonssystem for datasentre, herunder utforming og virkninger, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 77 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan den sterke økningen i etterspørsel etter kraft til datasentre skal håndteres, herunder utrede innføring av et nasjonalt konsesjonssystem, og komme tilbake til Stortinget senest innen utgangen av 2026.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 62 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere den samfunnsmessige nytten av ulike datasenteretableringer og hvilke virkninger disse har på sysselsetting, verdiskaping, beredskap, sikkerhet og andre samfunnsområder som for eksempel kraftsystemet, og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.

II

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om forbud mot etablering av datasentre for kryptovaluta.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det ble avgitt 88 stemmer for komiteens innstilling og 2 stemmer imot.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.40)

Presidenten: Flere har fra salen varslet at de ikke fikk stemt. Da tar vi voteringen på nytt.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.15)

Votering i sak nr. 8, debattert 5. mars 2026

Innstilling frå utdannings- og forskingskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ida Lindtveit Røse, Hans Edvard Askjer og Joel Ystebø om at alle elever skal få tilbud om å delta på skolegudstjenester (Innst. 148 S (2025–2026), jf. Dokument 8:63 S (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i opplæringslova som presiserer at forbudet mot forkynnelse ikke rammer muligheten til å gjennomføre for eksempel skolegudstjenester.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle elever får tilbud om å delta på skolegudstjeneste, så lenge lokale kirker har ønske om å invitere.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.01)

Votering i sak nr. 9, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Monica Molvær og Ola Svenneby om å åpne for tilbud om International Baccalaureate (IB) i den offentlige grunnskolen (Innst. 154 S (2025–2026), jf. Dokument 8:98 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Sunniva Holmås Eidsvoll satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen godkjenne Oslo kommunes søknad om to års videre drift av IB-linjen på Manglerud før den må avvikles, slik at elever som allerede har begynt på linjen kan fullføre skoleløpet, søke andre tilbud eller få nødvendig tid til å forberede seg på å gå i ordinær grunnskole.»

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i opplæringslova, slik at International Baccalaureate (IB) kan tilbys i offentlige grunnskoler.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at IB-linjene ved Manglerud skole og Blindern videregående skole videreføres også etter 1. august 2026, inntil nødvendige lovendringer er gjennomført for at tilbudet skal kunne gjøres permanent.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 58 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.13)

Votering i sak nr. 10, debattert 5. mars 2026

Debatt om kunnskapsministerens redegjørelse om status for regjeringens barnehagepolitikk og arbeidet med styring og finansiering av barnehagesektoren

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 26. februar 2026)

Presidenten: Under debatten har Mathilde Tybring-Gjedde satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen raskt komme tilbake til Stortinget med en forbedret søknadsordning for private barnehager med høye pensjonsutgifter, i tråd med stortingsflertallets innst, 510 L (2024–2025) og Stortingets vedtak av 14. oktober 2025. Søknadsordningen skal dekke private barnehagers reelle og dokumenterte pensjonsutgifter, inkludert varige kostnader til AFP.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble vedtatt med 58 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.02)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at kunnskapsministerens redegjørelse om status for regjeringens barnehagepolitikk og arbeidet med styring og finansiering av barnehagesektoren – redegjørelsen holdt i Stortingets møte den 26. februar 2026 – vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 11, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Linda Monsen Merkesdal, Ove Trellevik, Marthe Hammer, Kjersti Toppe, Sofie

Marhaug, Frøya Skjold Sjursæther og Joel Ystebø om håndtering av kvikksølv og torpedoer ved U-864 (Innst. 107 S (2025–2026), jf. Dokument 8:72 S (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sikre at det planlagte toktet på ubåt U-864 gjennomføres på en måte som ikke umuliggjør en eventuell heving eller fjerning av ubåtvraket med last, eller fjerning av torpedoer.

II

Stortinget ber regjeringen bestille en tilleggsutredning fra Kystverket om heving av ubåten U-864 med last, og/eller fjerning av torpedoer, etter at Kystverket har ferdigstilt de pågående undersøkelsene og levert rapport med sine funn og anbefalinger. Utredningene skal kvalitetssikres.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 12, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja og Guri Melby om et forutsigbart togtilbud i Oslo-området (Innst. 105 S (2025–2026), jf. Dokument 8:62 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre
– forslagene nr. 2 og 3, fra Oda Indgaard på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 3, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjettet for 2027 om å vurdere hvilke veiprosjekter som kan nedskaleres for å prioritere midler til drift og vedlikehold i samferdselssektoren.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen revurdere indikatorene i Bane Nors rapporteringskrav med sikte på at det ikke bør gi bedre resultatoppnåelse å kutte i rutetilbudet eller kansellere avganger selv om dette isolert sett gjør at det blir færre forsinkede avganger.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 56 stemmer for og 41 stemmer imot forslaget fra Miljøpartiet De Grønne.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.48)

Presidenten: Flere i salen har sagt at det ble feil voteringsresultat, så vi tar voteringen på nytt.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 65 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det statlig eide Bane NOR følger målene i byvekstavtalene staten har inngått med de største byområdene, og sikrer at store endringer i rutetilbudet skjer i dialog og forståelse med berørte kommuner og reisende, herunder tilbudet på Svingen stasjon i Lillestrøm kommune.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ble med 67 mot 35 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen instruere Bane NOR vedrørende rutetilbudet ved Svingen stasjon slik at tilbudet til de togreisende kommer opp på samme nivå som før ruteendringen som ble gjennomført i desember 2025.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.50)

Votering i sak nr. 13, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Anne Kristine Linnestad og Erlend Larsen om å gjøre luftfarten mindre sårbar for GNSS-forstyrrelser (Innst. 106 S (2025–2026), jf. Dokument 8:68 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Trond Helleland satt fram et forslag på vegne av Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen vurdere innfasing av for eksempel eLoran, nye radarer for radarveiledning eller andre systemer som vil sikre redundans for luftfarten.»

Presidenten gjør oppmerksom på at ved en inkurie i innstillingen står dette forslaget oppført som bare fra Høyre, men det skal altså være fra Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 76 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak, senest ved fremleggelse av revidert nasjonalbudsjett for 2026, der Avinors planer om nedlegging av bakkebaserte navigasjonssystemer blir gjennomgått og konsekvensene for flysikkerhet, regularitet og kostnader, både for flyselskapene og Avinor, blir gjort greie for. Flyselskapene og sikkerhetsmyndighetene skal inkluderes i dette arbeidet.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 64 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.37)

Votering i sak nr. 14, debattert 5. mars 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens årlige rapport om revisjon av statens eierstyring (Innst. 114 S (2025–2026), jf. Dokument 3:2 (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:2 (2025–2026) – om Riksrevisjonens årlige rapport om revisjon av statens eierstyring – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Stortinget voterer så over sakene nr. 1–7 samt nr. 12 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 12. mars 2026

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gangs behandling av lov og gjelder lovvedtak 30.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 2, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 221/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår (Innst. 162 S (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 221/2024 av 23. september 2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår) (Innst. 161 L (2025–2026), jf. Prop. 28 LS (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
– forslag nr. 2, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«NIS-loven § 8 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i *skipsarbeidsloven § 3-2 første ledd annet punktum og tredje ledd, §§ 3-3* til 3-8, § 4-2 tredje ledd, § 4-6 første ledd bokstav a, § 5-2 første ledd annet punktum og annet og tredje ledd, § 5-3 annet ledd og tredje ledd bokstav a til d, § 5-4, § 5-6 annet ledd, § 5-7, § 5-9, § 5-10, § 5-12, § 5 A-2, §§ 6-1 til 6-3, § 7-2, § 7-3, §§ 7-5 til 7-12, § 8-4 og § 11-2 kan fravikes i tariffavtale.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Skipsarbeidsloven ny §§ 4-5 a og 5-9 a skal lyde:

§ 4-5 a *Rett til lønn under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran*

Arbeidsavtalen skal fortsatt gjelde hvis arbeidstakeren holdes i fangenskap på eller utenfor skipet som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet. Arbeidstakeren *som holdes i fangenskap på eller utenfor skipet, som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet*, har *i denne perioden* krav på lønn og øvrige rettigheter i arbeidsforholdet så lenge arbeidsforholdet består, jf. § 5-9 a.

§ 5-9 a *Vern mot opphør av arbeidsforhold ved fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran*

Arbeidsforholdet skal fortsette *så lenge* arbeidstakeren holdes i fangenskap på eller utenfor skipet som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet. Det kan ikke bringes til opphør før arbeidstakeren har blitt løslatt og fått fri hjemreise. *Dette gjelder uavhengig av om arbeidsavtalen utløper eller er sagt opp av en av partene.*»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i skipsarbeidsloven og NIS-loven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår)

I

I lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip gjøres følgende endringer:

§ 3-1 første ledd skal lyde:

(1) Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. *Avtalen* skal inneholde opplysninger om forhold av vesentlig betydning i arbeidsforholdet. *Dersom det ikke fremgår av arbeidsavtalen at arbeidsforholdet er midlertidig, jf. § 3-4 første ledd, skal det legges til grunn at arbeidstakeren har fast ansettelse, dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig. Dersom stillingsomfanget ikke fremgår av arbeidsavtalen, skal arbeidstakerens påstand om stillingsomfang legges til grunn dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig.*

§ 3-2 skal lyde:

(1) Prøvetid på inntil seks måneder kan avtales skriftlig. *Ved midlertidig ansettelse kan prøvetiden ikke overstige halvparten av ansettelsesforholdets varighet.*

(2) Har arbeidstakeren vært fraværende fra arbeidet i prøvetiden og dette ikke skyldes arbeidsgiveren, kan prøvetiden *etter første ledd* forlenges med en periode som tilsvarer lengden av fraværet. Forlengelse kan bare skje dersom arbeidsgiver har orientert arbeidstaker skriftlig både om adgangen til forlengelse ved ansettelsen og om forlengelsen innen utløpet av prøveperioden.

(3) Det kan ikke avtales ny prøvetid dersom arbeidstaker skal fortsette i samme stilling eller i en stilling som i det vesentlige er likeartet stillingen arbeidstakeren har hatt i samme virksomhet. Ved fast ansettelse kan ny prøvetid likevel avtales dersom arbeidstakerens tidligere ansettelsestid og ny prøvetid samlet ikke overstiger seks måneder.

Ny § 4-5 a skal lyde:

§ 4-5 a *Arbeidsavtalens gyldighet ved fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran*

Arbeidsavtalen skal fortsatt gjelde hvis arbeidstakeren holdes i fangenskap på eller utenfor skipet som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet. Arbeidstakeren har krav på lønn og øvrige rettigheter i arbeidsforholdet så lenge arbeidsforholdet består, jf. § 5-9 a.

Ny § 5-9 a skal lyde:

§ 5-9 a *Vern mot opphør av arbeidsforhold ved fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran*

Arbeidsforholdet skal fortsette dersom arbeidstakeren holdes i fangenskap på eller utenfor skipet som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet. Det kan ikke bringes til opphør før arbeidstakeren har blitt løslatt og fått fri hjemreise. Dette gjelder også hvis arbeidsavtalens gyldighetsperiode er utløpt eller det er meldt oppsigelse av arbeidsavtalen i forkant av eller under fangenskapet.

II

I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister skal § 8 første ledd lyde:

Bestemmelsene i *skipsarbeidsloven §§ 3-3* til 3-8, § 4-2 tredje ledd, § 4-6 første ledd bokstav a, § 5-2 første ledd annet punktum og annet og tredje ledd, § 5-3 annet ledd og tredje ledd bokstav a til d, § 5-4, § 5-6 annet ledd, § 5-7, § 5-9, § 5-10, § 5-12, § 5 A-2, §§ 6-1 til 6-3, § 7-2, § 7-3, §§ 7-5 til 7-12, § 8-4 og § 11-2 kan fravikes i tariffavtale.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Departementet kan gi overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om en mer restriktiv politikk for sekundærbosetting og bosetting av innvandrere (Innst. 150 S (2025–2026), jf. Dokument 8:48 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Isak Veierud Busch på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–5, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra Tage Pettersen på vegne av Høyre og Senterpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Tage Pettersen på vegne av Høyre
- forslag nr. 9, fra Bengt Fasteraune på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 9, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak som sørger for spredt bosetting av flyktninger også etter endt introduksjonsprogram.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.30)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Høyre.

Forslag nr. 7 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen innføre bosettingsstopp for flyktninger i områder hvor innvandrere utgjør mer enn 25 pst. av befolkningen.»

Forslag nr. 8 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen instruere IMDi om at de ikke skal anmode kommuner med dårlige integreringsresultater og manglende arbeidsmarked om å bosette flyktninger.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 84 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ved sekundærbosetting av familier med barn som har gjennomført mer enn ett år i norsk skole eller barnehage, skal foretas en vurdering av barnets

beste før flytting kan gi rett til sosiale ytelser i ny kommune.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Senterpartiet ble med 78 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre bosettingsstopp for flyktninger i alle kommuner hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. Dette skal også gjelde på bydelsnivå i større kommuner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen instruere IMDi om at de ikke skal anmode kommuner med over 15 pst. ikke-vestlige innvandrere om bosetting, og at disse kommunene ikke kan gis integreringstilskudd.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som krav at kommuner med dårlige integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet ikke skal kunne bosette flyktninger.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærbosetting, slik at flyktninger må bo i første bosettingskommune inntil de er selvforsørgende.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak som sørger for at flyktninger blir boende lenger i bostedskommunen.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Høyre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble vedtatt med 53 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:48 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om en mer restriktiv politikk for bosetting og sekundærbosetting av innvandrere – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 70 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.31)

Votering i sak nr. 5, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om å ikke gi kollektiv beskyttelse til stridsdyktige menn fra Ukraina (Innst. 151 S (2025–2026), jf. Dokument 8:49 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Erlend Wiborg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for kollektiv beskyttelse slik at stridsdyktige ukrainske menn ikke skal kunne søke om kollektiv beskyttelse.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:49 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun og Bjørn Larsen om å ikke gi kollektiv beskyttelse til stridsdyktige menn fra Ukraina – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble innstillingen vedtatt med 68 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.36)

Votering i sak nr. 6, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (opplysningsplikt ved autorisasjon) (Innst. 142 L (2025–2026), jf. Prop. 10 L (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Bent-Joachim Bentzen på vegne av Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
– forslag nr. 2, fra Bent-Joacim Bentzen på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen foreta en nærmere vurdering av behovet for å utvide hjemmelsgrunnlaget i sikkerhetsloven ved autorisasjon for nivå BEGRENSET til å gjelde innhenting av opplysninger om ektefelle, samboer eller partner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.18)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen vurdere innføring av en klageadgang ved negativ avgjørelse om autorisasjon for nivå BEGRENSET og komme tilbake til Stortinget med forslag til regulering av dette.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 74 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i sikkerhetsloven (opplysningsplikt ved autorisasjon)

I

I lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 8-9 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om autorisasjon, *krav til egenopplysninger ved autorisasjon*, autorisasjonsansvarliges plikter og virksomhetens plikt til å holde sikkerhetsmyndigheten orientert om hvilke personer som er autorisert.

§ 8-11 skal lyde:

§ 8-11 *Opplysnings- og varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet*

En person som skal autoriseres, skal opplyse den autorisasjonsansvarlige om forhold som kan være av betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket.

*En person som er*klarert *eller*autorisert*, skal* umiddelbart varsle den autorisasjonsansvarlige om forhold som kan være av betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 12. mars 2026

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Finn Krokeide, Jon Engen-Helgheim, Anette Carnarius Elseth, Stian Storbukås, Kristoffer Sivertsen og Tor André Johnsen om en opptrappingsplan for flere politifolk (Innst. 147 S (2025–2026), jf. Dokument 8:39 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslagene nr. 1 og 2, fra Anette Carnarius Elseth på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
– forslag nr. 3, fra Anette Carnarius Elseth på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en av politiutdanningslokasjonene skal være i Oslo, og utrede muligheten for å utbedre og utvikle Politihøgskolens studiested på Majorstuen, fremfor å bygge nytt.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.45)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en gjennomføringsplan for å sikre et nasjonalt mål om tre politifolk per 1 000 innbyggere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede nye lokasjoner for politiutdanning som vil være hensiktsmessig for å nå et langsiktig mål om tre politifolk per 1 000 innbyggere, herunder vurdere utvidelser i Stavern og på Kongsvinger samt ny lokasjon i Moss og på Vestlandet. En utredning bør være basert på en konkurranse der det beste faglige og økonomiske alternativet skal velges.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 71 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen sørge for at det snarest utvides antall studieplasser ved eksisterende politiutdanninger maksimalt.

Presidenten: Venstre har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 54 mot 48 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.49)

Sak nr. 12 [14:26:59]

Referat

1. (261) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Kari Sofie Bjørnsen, Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal Bøe, Haagen Poppe og Ove Trellevik om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet (Dokument 8:156 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (262) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om en ny likestillingsmelding for frihet og feminisme (Dokument 8:154 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (263) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Langballe Dalin, Oda Indgaard, Ingrid Liland, Arild Hermstad, Siren Julianne Jensen, Frøya Skjold Sjursæther og Une Bastholm om å avvikle Helseplattformen og sørge for brukervennlige journalsystemer (Dokument 8:155 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (264) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harry Valderhaug, Jorunn Gleditsch Lossius, Jonas Andersen Sayed og Jørgen H. Kristiansen om å forenkle kravene til boligbygg for å redusere byggekostnader og boligpriser (Dokument 8:151 S (2025–2026))
5. (265) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Liland, Marius Langballe Dalin og Oda Indgaard om å ta tomme bygg og boliger i bruk (Dokument 8:152 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 4 og 5 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (266) Representantforslag fra stortingsrepresentant Ingrid Liland om å avskaffe ordningen som gir tidligere stortingsrepresentanter adgang til Stortinget (Dokument 8:150 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.
7. (267) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Hanne Beate Stenvaag og Remi Sølvberg om å heve vraket av fregatten KNM Bergen utenfor Andøya (Dokument 8:153 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 9 fortsatte [14:27:30]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Erlend Wiborg, Simen Velle, Per-Willy Amundsen, Kristoffer Sivertsen og Silje Hjemdal om endring i alkoholloven for å gi kommu-

nene utvidet adgang til å innvilge midlertidige unntak fra skjenketidene (Innst. 155 L (2025–2026), jf. Dokument 8:67 L (2025–2026))

Presidenten [14:27:32]: Stortinget går da tilbake til behandlingen av dagens kart.

Neste taler er Ida Lindtveit Røse.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [14:28:10]: Alkoholpolitikken i Norge er bygd på at folkehelse prioriteres framfor forbruker- og næringshensyn. Alkoholpolitikken i Norge har vært veldig vellykket. Norge oppfyller alle de tre anbefalingene Verdens helseorganisasjon mener gir best effekt i form av minst mulig skade: begrenset tilgjengelighet, alkoholavgifter og reklameforbud. Det å åpne for at kommuner skal kunne fjerne en av de tre grunnpilarene i vår anerkjente alkoholpolitikk ved å øke tilgjengeligheten gjennom utvidet skjenketid, er et stort steg i feil retning.

Kanskje tok jeg feil, jeg som trodde at Norge i fotball-VM handlet om prestasjon, spenning, spillet, mestring, resultater, idrettsglede, patriotisme og ikke minst et stort fellesskap – seiersrus, ikke rus. Jeg er ikke imot at folk skal kunne ta seg en øl på en fotballkamp, men jeg synes det er verdt å reflektere over at den nå største debatten utløst av at Norge har kvalifisert seg til fotball-VM, er en debatt om ølskjenking til tidlig morgen. Det er mulig å legge til rette for fellesskap uten å øke tilgjengeligheten til og bruken av alkohol.

FrP og Høyre bruker hver eneste mulighet de har til å utfordre alkoholpolitikken i Norge. For disse partiene handler ikke dette egentlig om VM eller idrettsarrangementer, det er kun et påskudd for å åpne for mer skjenking, øke tilgjengeligheten. Vi vet veldig godt hvem som taper på det – det er barn, og det er folkehelsen.

Det er fantastisk at Norge skal til fotball-VM. Det er noe vi alle virkelig er stolte av. Noe vi også bør være stolte av, er alkoholpolitikken vår, som i mange tiår har satt folkehelse framfor næring. Alkoholpolitikken har også prioritert enkeltmenneskets og pårørendes behov for beskyttelse mot alkoholeksponering framfor enkeltmenneskers ønske om fri tilgang til alkohol.

Dette forslaget bør ikke vedtas. Dette bør ikke være en arena for utvidet skjenking av alkohol.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:31:16]: Fotball er Norges mest populære idrett, og fotball-VM for herrer er blant verdens mest sette tv-begivenheter. Dette er fjerde gang det norske herrelandslaget deltar, og det er lang tid siden sist. Regjeringen ønsker å legge til rette for en folkefest i anledning av at Norges herrelandslag deltar i fotball-VM i 2026. Vi mener det skal være mulig å være sammen og heie fram landslaget, også når kampene går om natten.

Derfor har regjeringen sendt på høring et forslag om midlertidig endring av alkoholloven, som gir kommunene mulighet til å tillate skjenking utover lovens maksimaltid under fotball-VM for herrer 2026. Forslaget legger opp til at kommunene kan tillate skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 etter kl. 3 under fotball-VM for skjenkesteder som viser direktesendte kamper. Høringsfristen er 13. mars.

I etterkant av denne høringen vil regjeringen fremme en proposisjon for Stortinget i tide til at endringene kan tre i kraft før fotball-VM. Dersom proposisjonen får flertall i Stortinget, vil det altså være mulig for kommunene å tillate skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 etter kl. 3 når det spilles VM-kamper i fotball sommeren 2026.

At vi foreslår et slikt midlertidig unntak, betyr ikke at vi mener at det bør gis en varig mulighet for å avvike fra alkohollovens skjenketider, slik dette representantforslaget legger opp til. Det er veldig gode alkoholpolitiske grunner for å ha et forbud mot skjenking mellom kl. 3 og kl. 6. Alkohol er – som det har blitt sagt fra denne talerstolen flere ganger i dag – ingen ordinær vare, men et rusmiddel som kan medføre skader og problemer for den som drikker, tredjepersoner og samfunnet generelt.

Formålet med skjenketidene er å begrense forbruket av alkohol og dermed også de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan medføre. I Norge har vi en restriktiv og solidarisk alkoholpolitikk som begrenser alkoholkonsumet og derigjennom også reduserer skader og problemer som følge av alkoholbruk. Å åpne for en varig mulighet for å gi unntak fra skjenketidene vil kunne uthule den restriktive alkoholpolitikken vi har – og bør ha – i Norge. Av den grunn støtter jeg ikke dette forslaget.

Presidenten [14:33:45]: Det vert replikkordskifte.

Kristian August Eilertsen (FrP) [14:34:02]: Bakgrunnen for at Fremskrittspartiet fremmet dette forslaget, som nå debatteres og behandles i Stortinget, er faktisk en uttalelse fra statsråden selv. Den 14. november i fjor uttalte statsråden følgende til Nettavisen:

> «Jeg krysser fingrene for at Norge kvalifiserer seg til VM. Men selv om vi kvalifiserer oss, kommer det ikke et lovforslag om å utvide skjenkebevillingen.»

Det var altså uttalelsen fra statsråden til media. På den bakgrunn tenkte Fremskrittspartiet: Hvis det ikke kommer et lovforslag om å utvide skjenketidene fra regjeringen, må Stortinget sørge for å gjøre det. Det er bakgrunnen for at vi har fremmet dette forslaget.

Et veldig naturlig spørsmål til statsråden blir da: Hva er det som har endret seg fra 14. november til vi står her i dag, 12. mars, siden det likevel kommer et lovforslag til behandling i Stortinget om å utvide skjenketidene, som statsråden sa at han ikke ville fremme?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:34:59]: Takk for å få det spørsmålet nok en gang.

Det er en samlet regjering som står bak det forslaget som nå er sendt på høring. Det forslaget som er fremmet i Stortinget, er jo et annet forslag. Det handler om å gi en generell adgang til å avvike alkoholregelverket. Det regjeringen har sendt på høring, er et avgrenset og ganske stramt opplegg som innebærer at det kun vil være mulig i forbindelse med fotball-VM i sommer, og det er to helt forskjellige ting. Så husker ikke jeg nøyaktig hvilken dato representanten fremmet dette forslaget, men jeg mener å huske at forslaget ble levert inn til Stortinget etter at representanter fra Arbeiderpartiet sa at regjeringen vil jobbe fram et høringsforslag, som vi nå har gjort, og som nå er på høring. Så får vi se hva høringsinstansene melder inn. Mange kommuner er allerede i gang med å gjøre de tilpasningene som er nødvendige der, og så får det være opp til den enkelte kommune hvordan de eventuelt gjennomfører dette, hvis Stortinget slutter seg til det.

Kristian August Eilertsen (FrP) [14:35:59]: Grunnen til at jeg stiller spørsmålet gjentatte ganger, er at statsråden ikke svarer på spørsmålet. Han besvarer verken skriftlige eller muntlige spørsmål. Jeg gjentar at statsråden sa:

> «Men selv om vi kvalifiserer oss, kommer det ikke et lovforslag om å utvide skjenkebevillingen.»

Det er det statsråden er sitert på. Jeg har ikke sett noe dementi av dette sitatet. Jeg har heller ikke sett, i denne saken eller i andre saker, noe forbehold om at man ikke vil ha noen permanent endring, men bare en midlertidig endring. Ingen av de forbeholdene som statsråden nå trekker fram som grunn til ikke å støtte forslaget fra FrP, kom han med i media den gangen. Derfor må jeg på nytt stille spørsmålet, som jeg tror alle legger merke til at statsråden bevisst velger å la være å svare på: Hva er det som endret seg fra 14. november, da statsråden varslet at det ikke kommer noen lovforslag til endring til Stortinget, til at det nå likevel gjør det, bare et annet forslag enn det FrP har fremmet?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:36:54]: Det er jo en vesensforskjell på disse forslagene. Det Fremskrittspartiet har foreslått, er at det gis en generell adgang til å kunne holde serveringsstedene åpne lenger og skjenke lenger. Det mener ikke regjeringen er riktig. Det mener vi strider mot en restriktiv alkoholpolitikk, og vi mener det strider mot de målene vi har for alkoholpolitikken i Norge, som det heldigvis er et bredt flertall som stiller seg bak.

Det regjeringen har foreslått og sendt på høring – og igjen: Jeg mener at det ble kommunisert ut før dette representantforslaget ble levert inn til Stortinget – var at man ville se på en avgrenset løsning akkurat for å håndtere fotball-VM. Det er fordi det dessverre, får vi vel si, er 20–30 år mellom hver gang det skjer, men vi får jo håpe at det skjer litt oftere framover. Det er sjelden at VM er i en tidssone som er så langt unna oss, som gjør dette såpass praktisk vanskelig for en del, og det er bakgrunnen for det forslaget som er sendt på høring, som regjeringen stiller seg bak.

Kristian August Eilertsen (FrP) [14:37:55]: Jeg konstaterer nok en gang at statsråden verken kan eller vil svare på de konkrete spørsmålene som stilles. Jeg får bare konstatere at statsråden her har blitt overkjørt av statsministeren, siden det likevel kommer et lovforslag til behandling i Stortinget, til tross for at statsråden sa at det ikke skulle skje.

La oss da gripe litt tak i det som skal skje framover. Norsk kvalifisering til internasjonale mesterskap på høyt nivå håper vi skal skje ofte, og det er jo en mulighet for at det kan forekomme flere ganger i tidssoner langt unna Norge, så dette er en problemstilling som kan gjenta seg. Er det da sånn å forstå at det fra regjeringen, i hvert fall fra den sittende, kun vil komme midlertidige lover, og kun da for herrelandslaget, når de kvalifiserer seg – og ikke for kvinnelandslaget?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:38:41]: Det er nå engang sånn at den konkrete saken vi må ta stilling til, er fotball-VM for herrer i sommer. Det er like flott når damelandslaget kvalifiserer seg, og strengt tatt har de gjort det vesentlig bedre enn gutta de siste årene, men de får ikke all den oppmerksomheten de hadde fortjent av den grunn.

Det er altså fotball-VM for herrer som skal arrangeres nå, i en helt annen tidssone enn i Norge, og som vi for første gang på en generasjon har kvalifisert oss til å være med på – en fest mange gleder seg til.

Jeg er helt enig i det som ble sagt tidligere – at det er fullt mulig å nyte en fotballkamp uten å innta alkohol. Det er fullt mulig å være på en pub og ha det gøy uten å innta alkohol. Det er ikke sånn at idrettsglede bare er forbundet med alkohol, så for oss er det grunnleggende viktig at vi har en restriktiv alkoholpolitikk. Alkohol har mange negative skadevirkninger for dem som inntar for mye av det, og for omgivelsene, og derfor er det ikke aktuelt for oss å lage generelle uthulinger av alkoholregelverket.

Jeg vet at Fremskrittspartiet mener det. Jeg tror Fremskrittspartiet tidligere også har ment det er en god idé å selge alkohol på norske bensinstasjoner, men det synes altså ikke Arbeiderpartiet.

Kristian August Eilertsen (FrP) [14:39:47]: Det er selvfølgelig mange negative skadevirkninger av alkoholbruk. Det erkjenner også Fremskrittspartiet, men det er altså ikke det denne saken handler om, selv om statsråden ønsker å avlede oppmerksomheten. Og igjen: Hvorfor svarer han ikke på de spørsmålene som er stilt tidligere, men ønsker å rote til debatten med uvesentlige momenter?

Spørsmålet jeg stilte i stad, og som statsråden heller ikke nå svarer på, er om man vil legge opp til en forskjellsbehandling mellom kvinnelandslaget og herrelandslaget. Foreløpig er det kun herrelandslaget det gjøres et sånt unntak for. Vil kvinnelandslaget kunne forvente lignende unntak framover – midlertidige unntak? Hadde det ikke da vært en bedre løsning å ha en fast unntaksordning som kommunene kan benytte?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:40:29]: Det spørsmålet har jeg nå svart på. Jeg vil heller utfordre representanten. Han sier noe lignende som at det er uvesentligheter jeg bringer på banen – når jeg minner om at det forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet, altså innebærer at det er fritt fram for å utvide skjenketidene, når jeg minner representanten om at Fremskrittspartiet ved veldig mange viktige korsveier har stemt for, foreslått, drøftet og lansert forslag som bryter med norsk alkoholpolitikk, og når Fremskrittspartiet tidligere har ymtet frampå om at vi burde kunne selge alkohol på bensinstasjoner. Jeg vet ikke om det er en fryktelig god idé å kombinere bilkjøring med å kjøpe alkohol. Fremskrittspartiet har i veldig mange viktige saker for norsk alkoholpolitikk stått på alkoholens side. Hvis representanten tar så lett på denne debatten og mener at det er å bringe inn en uvesentlighet, får det stå for representantens egen regning.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:41:45]: Nå har jo regjeringen åpnet opp for at en kan utvide skjenketidene under fotball-VM. Jeg vil gjerne ha en forklaring fra regjeringen på hva som er grunnen til at det er greit å bryte det som statsråden selv kaller for prinsippet i norsk alkoholpolitikk når gjelder fotball-VM, men når det gjelder andre typer idretter, der vi også presterer godt, skal det ikke være greit. Da er det plutselig å bryte med prinsippene. Hvorfor er det greit for regjeringen å bryte sine egne prinsipper litt, men ikke legge til rette for at kommunene f.eks. kan få myndighet til å gjøre unntak, hvis det er aktuelt? For det er jo ikke fritt fram i det forslaget som foreligger, det er ganske tydelige begrensninger i hva det betyr. Det betyr at kommunene som i dag har myndighet, skal følge den myndigheten. De skal kunne gi dispensasjon innenfor visse kriterier. Det står veldig klart og tydelig i forslaget.

Hva er grunnen til at regjeringen synes det er greit å bryte prinsippene sine litt når det gjelder fotball-VM, men ikke legger til rette for at f.eks. andre mesterskap er like viktige for et land som Norge?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:42:48]: Det er et helt relevant spørsmål som representanten reiser. Prinsippet og utgangspunktet er en restriktiv alkoholpolitikk. Det må altså veldig gode grunner til for å gjøre eventuelle unntak. Hvis man skal gjøre eventuelle unntak, mener vi det er særdeles viktig at de er avgrenset i tid og omfang, og at det ikke åpner seg generelle hjemler for at kommunene kan tolke dette litt sånn som de vil – sånn at når det oppstår en situasjon der noen ønsker seg en mer liberal alkoholpolitikk og skjenking til utpå morgenkvisten, er det mulighet for det. Det er det som ligger til grunn.

Og så, som jeg redegjorde for i innlegget mitt, er det en helt ekstraordinær og spesiell situasjon vi nå står overfor, bl.a. knyttet til at fotball er den kanskje mest populære idretten, også med tanke på å følge dette på tv. Det er en enorm tv-begivenhet. Fotball har også en særegen pubkultur som ikke alle andre idretter og kulturarrangementer har. Så det er helt spesielle grunner i denne konkrete saken som gjør at vi mener man på en avgrenset, ansvarlig måte kan gi kommunene denne muligheten.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:43:53]: Det må jo være en sammenheng i argumentasjonen, for det statsråden da indirekte sier, er at andre idrettsgrener ikke er like viktige for regjeringen. Da må jo regjeringen tørre å si det åpent og ærlig, hvis det er det en legger til grunn. Det er jo sånn statsråden argumenterer her, at fotball-VM er veldig særegent, mens fotball-VM for kvinner, OL, håndball-VM og andre typer arrangementer liksom ikke er like viktige for regjeringen. Da må en være ærlig i argumentasjonen for hvorfor en skal gjøre forskjell nå, og ikke legge til rette for en generell paragraf som gjør at kommunene ved bestemte kriterier skal kunne gjøre unntak for det, som det står i forslaget.

Da blir spørsmålet til statsråden: Har ikke statsråden og regjeringen tillit til at kommunene kan forvalte dette på en god måte? Kommunene har jo i dag et vidt skjønn for å vurdere ulik praksis i alkoholloven. Har ikke regjeringen tillit til at kommunene kan håndtere dette på en god måte?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:44:56]: Jeg skal svare på spørsmålet, men jeg vil også svare på det som

ikke var et spørsmål, men som var godt formulert midt inni der, om fotball er viktigere enn andre idretter.

Alle idretter og all kultur er viktig. Folk har helt ulike interesser. Noen elsker fotball, noen elsker film, og nå håper vi alle at det skal gå bra på Oscar-utdelingen. Vi har utøvere i mange idrettsgrener og innenfor mange kulturuttrykk som gjør det utrolig bra ute. Selvsagt skal vi også legge til rette for at folk kan ha det hyggelig og gøy sammen. Men det er nå engang sånn at her er vi stilt overfor en helt konkret sak som kommer i sommer. Vi mener at det klare utgangspunktet er en restriktiv alkoholpolitikk, og så er det noen praktiske grunner som gjør at det i dette enkelttilfellet kan være grunnlag for å gi kommunene den muligheten.

Så til spørsmålet fra representanten: Jo, selvfølgelig har vi tillit til norske kommuner, og det er grunnen til at vi mener at kommunene må avgjøre dette selv. Nå er kommunene i gang med sine forskrifter, og jeg vet at høyrestyrte Oslo har tenkt å innføre dette, men veldig begrenset, mens andre kommuner ikke har tenkt å gjøre det – og det mener jeg må være opp til kommunene selv.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:46:01]: Jeg kan opplyse statsråden om at Tromsø kommune, min egen hjemkommune, har tenkt å gjøre dette, så det er veldig bra.

Noe av det statsråden var inne på i sitt innlegg, som jeg også deler, og som jeg sa i mitt innlegg, er at vi så klart også skal ha respekt for at det er mange som har en rusavhengighet i samfunnet vårt. Men det er jo litt paradoksalt at regjeringen er veldig opptatt av at en nå er nødt til å forebygge for dem som sliter med rusavhengighet, samtidig som vi de siste fem årene har sett at det har blitt betydelig færre rusbehandlingsplasser. Vi ser at fagmiljø er ødelagt fordi en har avviklet fritt behandlingsvalg. Vi ser at regjeringen har kortet inn lengden på behandlingstid i veldig mange rusinstitusjoner.

Spørsmålet mitt blir da: Hva er grunnen til at regjeringen er veldig opptatt av å sørge for at de som har en avhengighet, skal få hjelp, samtidig som regjeringen har ført en politikk der det er lagt ned rusbehandlingsplasser, der fagmiljø har forsvunnet, og der en har kortet ned behandlingstiden for dem som sliter med rus. Hvordan henger det sammen?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:47:03]: Med all respekt – fra det ene til det andre: Hvis det er sånn at representanten er bekymret for at det er for mange som utvikler rusavhengighet, bør representanten være opptatt av at vi har en restriktiv alkoholpolitikk, og at vi ikke åpner for en generell adgang til at kommunene skal kunne gjøre dette når det er en internasjonal idrettsbegivenhet på høyt nivå med norsk deltakelse. Det representanten sier, er jo et argument for hvorfor vi må ha en restriktiv tilnærming. Jeg svarer imidlertid gjerne på dette spørsmålet også.

Jeg er stolt over at vi har vedtatt forebyggings- og behandlingsreformen i Stortinget. Store deler av den har partiet Høyre vært med på. Jeg mener vi landet dette veldig godt sammen. Vi er i full gang å ruste opp rusfeltet, som representanten vet. Ventetidene innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling er på vei ned. Det anskaffes nye rusbehandlingsplasser. Vi har bygd opp både polikliniske tilbud og tilbud i nærsykehusene på en helt annen måte enn før. Skadereduserende tiltak er trappet opp. En rekke andre tiltak, også lavterskeltilbud i kommunene, gjør at flere nå kan få hjelpen tidligere, og det er bra.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [14:48:20]: Denne debatten viser egentlig veldig godt viktigheten av å ha en veldig prinsipiell linje i alkoholpolitikken, og hvordan dette forslaget, men også regjeringens forslag, utfordrer nettopp den prinsipielle linjen.

Jeg er veldig enig i det statsråden sa tidligere, som Eilertsen refererte til her, og jeg synes det er synd at ikke regjeringen har forholdt seg til den linjen. Statsråden sier her at det er en ekstraordinær situasjon som fører til dette. Men hva er ekstraordinært? Jeg vil jo håpe og tro at det ikke skal være en ekstraordinær situasjon at Norge kvalifiserer seg til fotball-VM.

I forbindelse med at Norge kvalifiserte seg, uttalte statsministeren noe sånt som at i Norge ser vi på fotball og drikker øl. Da har jeg lyst til å utfordre statsråden på om han er enig med statsministeren i det.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:49:18]: Takk for spørsmålet.

Jeg vet ikke ordrett hva statsministeren sa, men jeg vet at statsministeren er veldig opptatt av at vi skal ha en restriktiv alkoholpolitikk. Statsministeren har også vært helseminister, og han vet veldig godt både fra den tiden og fra da han jobbet i Verdens helseorganisasjon, hvor viktig det er å ha en restriktiv alkoholpolitikk, og det mener hele regjeringen. Det er ikke så stor forskjell mellom Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i synet på at vi skal ha en restriktiv alkoholpolitikk.

Det er nå engang sånn at politikk også handler om at vi skal veie noen hensyn opp mot hverandre. Det har vært viktig for oss å bevare en restriktiv alkoholpolitikk, men med det forslaget som vi egentlig diskuterer nå, regjeringens forslag som ikke har kommet til Stortinget ennå, mener vi at vi har innrammet dette, avgrenset det, og gjort det så stramt og strengt at det er forenlig med å beholde en restriktiv alkoholpolitikk.

Det forslaget vi egentlig skal diskutere i dag, som altså går mye videre, mener jeg utfordrer prinsippet om en

restriktiv alkoholpolitikk, og det er grunnen til at Arbeiderpartiet stemmer mot det.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [14:50:23]: Vi er enig i at dette forslaget er altfor lite restriktivt, men hele dette komplekset utfordrer også tanken om at vi må ha noen grunnleggende prinsipper. Når det blir utfordret, blir det også utfordret på lengre sikt og i andre tilfeller. For hva er det som skiller fotball-VM for herrer fra fotball-VM for kvinner? Hva er det som gjør at regjeringen tror at man ikke kommer til fotball-VM ved senere anledninger? Hva er det som gjør at ikke andre som har et ønske om å sitte på en pub senere og drikke alkohol, skal få lov til det, når de som er fotballtilhengere, skal få lov til det, eller at de som har lyst til å kose seg med et glass etter kl. 3 i VM-sesongen på et sted som ikke viser kampen, ikke skal få lov til det? Her er det så mange dilemmaer, og det viser jo at når man uthuler det, vil man få utrolig mange andre spørsmål som man ikke klarer å svare på.

Derfor er mitt spørsmål: Ser regjeringen at dette kan komme til å utfordre alkoholpolitikken framover og føre til andre tilsvarende unntak?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:51:35]: Det forslaget vi nå skal ta stilling til, mener jeg har en iboende egenskap som innebærer at det kan utfordre en restriktiv alkoholpolitikk, fordi det er en generell adgang til og åpning for at en skal kunne gjøre unntak fra alkoholreglene vi har i dag. Det forslaget som Stortinget ikke har fått ennå, men som vil komme fra regjeringen, og som nå er på høring, er en regulering som gjelder kun for en tidsbegrenset periode. Det forslaget som er sendt på høring, innebærer at det er kommunene som skal bestemme, men det er altså kun mulig å fravike alkoholregelverket og de tidene vi har for skjenking i dag, dersom en viser disse kampene. Det vil også være mulig for kommunene, når de fastsetter sine lokale regler om dette, å si at det kun skal være mulig når man f.eks. viser de norske kampene. Så her har vi lagt opp til å gjøre dette på en stram, innrammet, regulert måte – og ja, det mener jeg er forenlig med en restriktiv alkoholpolitikk.

Presidenten [14:52:37]: Då er replikkordskiftet ferdig.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Kristian August Eilertsen (FrP) [14:52:47]: Mange av de innleggene som har blitt holdt hittil i debatten, bærer åpenbart preg av at man ikke har lest hva forslaget faktisk innebærer – ei heller hva merknadene fra Fremskrittspartiet og Høyre faktisk sier – for i forslaget og i merknadene er det tydelig avgrenset og innrammet hvordan dette forslaget skal fungere i praksis. Det er begrenset til mellom kl. 3 og kl. 6. Det er begrenset til store idrettsarrangementer med norsk deltakelse på aller høyeste nivå. Vi legger også opp til at kommunene skal gjøre den samme vurderingen som de har mulighet til å gjøre ellers, når de gir dispensasjon og unntak fra vedtatt reglement i sin kommune. Det er altså ikke noe merkelig eller uklart med dette forslaget. Det er egentlig ganske klart og tydelig hva vi legger opp til her. Likevel bærer innleggene preg av at man tydeligvis ikke har lest det som står.

Det jeg vil bruke litt mer tid på, er statsråden. Nå har jeg altså to ganger i skriftlige spørsmål fra Stortinget utfordret statsråden på hva som har endret seg siden han først varslet at det ikke skulle komme noe lovforslag fra ham, til at det nå likevel kommer et lovforslag fra ham. To ganger har jeg i en tidligere replikkveksling utfordret statsråden på det samme, og det er ingen svar å få. Og i dag har jeg nok en gang utfordret ham to ganger på det samme. Det er tredje gangen jeg har gjort det, og heller ikke nå får jeg svar. Statsråden klarer ikke å svare på hva som er årsaken til at han har endret syn fra 14. november til i dag, og hva som er grunnen til at det likevel kommer et lovforslag, selv om han i medieoppslaget 14. november var så tydelig på at det ikke ville komme, uavhengig av om vi kvalifiserte oss eller ikke. Han svarer ikke på hvorfor han har endret syn. Det er en helt ærlig sak å endre syn. Det kan være nye momenter som har kommet til – nye fakta, annet som han ikke kjente til før 14. november – som nå tilsier at det likevel er forsvarlig å komme med et lovforslag, som han først sa at han ikke skulle komme med. Men han klarer ikke å opplyse om hva som er årsaken til dette. Han vil ikke svare på det.

Da konstaterer Fremskrittspartiet at her har statsråden blitt fullstendig overkjørt av statsministeren, som sier at dette skal vi gjøre, selv om statsråden sa at det skal vi ikke gjøre. Så her har statsministeren grepet inn og sagt at her er det sannsynligvis en dårlig sak for Arbeiderpartiet å gå imot at det skal åpnes for skjenking under fotball-VM, og derfor må vi komme med en ordning, men den må være litt annerledes enn det Fremskrittspartiet har foreslått, så det ikke ser ut som at FrP får fullt gjennomslag. Det er det vi faktisk får i denne saken, for dette åpner jo opp for at kommunene kan utvide skjenketidene etter søknad. Så vi får ganske mye gjennomslag i denne saken, til tross for at det ikke er akkurat vårt forslag som blir vedtatt. Det lever vi egentlig litt greit med, for det løser i hvert fall denne saken nå til sommeren, men på sikt hadde det vært bedre å vedta FrPs forslag, for det hadde gitt mer forutsigbarhet.

Jeg oppfordrer statsråden en siste gang: Kan han redegjøre for hvorfor han har endret syn?

Bård Hoksrud (FrP) [14:56:04]: Først har jeg lyst til å starte med at jeg har respekt for Kristelig Folkeparti,

for de har et prinsipielt og klart og tydelig standpunkt. Det har jeg veldig stor respekt for. Men når jeg ser på Arbeiderpartiet i denne saken, begynner jeg jammen meg å lure. Jeg er selvfølgelig glad for at Arbeiderpartiet, eller regjeringen, sier at de kommer til å endre dette – tydeligvis ikke helseministeren, når jeg hører på argumentasjonen hans. Statsministeren har tydeligvis overkjørt ham, og man har fått et flertall i regjeringskollegiet. Det kunne vært morsomt – i disse tider med samrøre og alt mulig – å spørre om hvorfor plutselig fotballen nå er prioritert framfor alle andre typer idretter. På mandag, f.eks., har vi en film som er nominert til Oscar, og ikke bare til én Oscar-pris, men faktisk til ni. Det kunne jo hende at noen mennesker i dette landet synes det hadde vært hyggelig å kunne gå ut på en restaurant, ta seg en øl og se på Oscar-utdelingen fra USA. Det viser bare hvor håpløst det forslaget som regjeringen holder på med, er. Det er mannefotballen som skal prioriteres – da skal vi åpne for at man skal kunne få lov til å skjenke øl fra kl. 3 til kl. 6, hvis man bare viser fotballkampen på tv, og hvis kommunene sier ja. Det er så inkonsekvent at det bare er morsomt, og det kommer til å bli harselert med herfra til hele sommeren når dette forslaget kommer, og når man ser hvor dumt det egentlig er.

Statsråden måtte selvfølgelig bruke billig retorikk om salg av alkohol på bensinstasjoner. Hvis man reiser litt rundt i dette landet, er det butikker som både har bensinpumpe og selger alkohol. Jeg er en gammel dagligvaremann, selv om det begynner å bli lenge siden nå, og en veldig stor andel av kundene kommer kjørende til dagligvarebutikken og kjøper ølen sin, hvis de ønsker det, eller annen alkohol. Det er en så inkonsekvent og håpløs argumentasjon. Jeg hadde faktisk, med litt respekt å melde, forventet at Arbeiderpartiet var litt mer prinsipielle i standpunktet sitt. Jeg har respekt for mennesker som mener at man ikke skal gjøre dette, og som har en prinsipiell tilnærming.

Med dette gleder jeg meg til alle de idrettsarrangementene eller andre arrangementer som det er stor oppmerksomhet rundt omkring i Norge, som ønsker dette, og at det da blir nye midlertidige lovforslag fra det ene til det andre arrangementet. Det kan f.eks. hende at også OL blir arrangert i et eller annet land når det er seint på kvelden her. Ja, da må man jo åpne for at man skal kunne være med på OL-festen når vi vinner gullmedaljer, som vi gjorde nå i vinter – det var ikke så sent, så det gikk bra. Under framtidige OL kommer det tydeligvis midlertidige forslag fra denne regjeringen. Men kanskje har snakkingen med noen gjort at man har endt der man har gjort nå. Jeg håpet ikke på det. Jeg hadde håpet at statsråden tok inn over seg hvordan dette ser ut.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:59:22]: Jeg må si jeg synes Arbeiderpartiet er litt – for å bruke et engelsk uttrykk – «two-faced» i denne debatten, for her prøver man å framstille det som at Arbeiderpartiet er moralsk bedre enn alle oss andre i alkoholpolitikken. Hvis vi går inn og ser på argumentasjonen, står Arbeiderpartiet her og argumenterer for en restriktiv alkoholpolitikk, men hva er Arbeiderpartiet for i sitt partiprogram? Jo, de er for pils i park, de er for å utvide åpningstidene på Vinmonopolet, de er for å utvide åpningstidene på ølsalget i butikken, de er for flere gårdsutsalg, de er for at man skal få lov til å drikke fra kl. 3 til kl. 6 når det er fotball-VM, og for noen uker siden stemte de også for alkoholsalg i fjernbetjente butikker. Det er egentlig ikke så veldig restriktivt, så det å prøve å innta en rolle som en moralsk vokter i denne debatten, i alkoholpolitikken, blir rett og slett feil.

Jeg har – som Bård Hoksrud – respekt for KrF, som iallfall er ærlige og tydelige på sitt standpunkt, og ikke prøver å framstille det som at de er noe de egentlig ikke er, som Arbeiderpartiet prøver på i denne debatten.

Høyres politikk er helt tydelig i alkoholpolitikken. Vi mener at vi skal være restriktive, men vi er også for at man skal ha en helhetlig gjennomgang og modernisering av alkoholpolitikken, for vi ser at det er veldig mange uklarheter og gråsoner. Det er ikke sånn at fordi en ønsker å modernisere samfunnet og lovgivningen, f.eks. er imot at en skal sørge for at de som har rusavhengighet, skal få hjelp. Det er derfor jeg utfordret statsråden så tydelig på den politikken som har blitt ført på rusbehandling de siste fem årene, som jo har handlet om å bygge ned antallet rusplasser i helsetjenesten, om å ta ned behandlingstiden for dem som sliter med ulik rusproblematikk, og om at man har ødelagt veldig mange av de fagmiljøene som er.

Alt i alt er ikke Arbeiderpartiet for en veldig restriktiv alkoholpolitikk – de bare prøver å framstille det som at de er bedre enn alle oss andre – fordi de er for pils i park, for å utvide åpningstidene, for at en skal ha gårdsutsalg, for at en skal kunne ha skjenking under fotball-VM, og for at en skal kunne selge alkohol i fjernbetjente butikker. En kan i hvert fall være ærlig når en står i debatten her og argumenterer for hva en vil, og hva en ikke vil.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [15:02:04]: Med kvalifisering til VM hadde jeg trodd og håpet på at vi virkelig skulle få et løft for barneidretten, diskusjon rundt idrett, idrettsglede, alle de gode prestasjonene fotballherrene og fotballkvinnene lenge har gitt oss, og så blir det altså en diskusjon om alkohol og når og hvordan vi kan utvide skjenketidene og drikke mer.

I regjeringens høringsbrev står det at slike midlertidige endringer ikke bør bli vanlig praksis. «Bør» legger jo opp til at man kan få utvidelse også ved andre tilfeller.

Vi snakker om et byråkrati som eser ut, kommuner som er overlesset av oppgaver, og så setter vi i gang et massivt arbeid – ja, for det må til: utredninger, høringsinnspill, utforming av lovvedtak, behandling i Stortinget, endrede forskrifter i kommunene, lokale høringer og lokale behandlinger. I tillegg er det folk som skal jobbe utover sin ugunstige arbeidstid, i en utsatt bransje. Politiet melder at dette vil medføre økt alkoholbruk, økt vold, økt usikkerhet for folk som er ute i gatene, og mer jobb for politiet. Jeg håper virkelig at de som er for utvidet skjenketid – om det er på permanent basis eller lokalt i forbindelse med VM – synes det er verdt den ekstra ølen eller to man kan få.

Kai Steffen Østensen (A) [15:03:54]: Jeg lever godt med at Fremskrittspartiet og Høyre ikke er enig i Arbeiderpartiets argumentasjon. Jeg har også en lillebror som har vært politiker for Fremskrittspartiet, så jeg er vant med akkurat disse debattene rundt middagsbordet hjemme.

Det jeg derimot ikke synes er så bra, er når man går opp på talerstolen og slår hardt i bordet og sier at forslaget som ligger på bordet fra Fremskrittspartiets side, er klart og tydelig, for det er det jo ikke. Det står i merknadene som Eilertsen selv peker på, at man f.eks. kan bidra til at en sånn fast, permanent dispensasjonsordning kan gjelde for verdensmesterskapet i fotball, håndball eller de olympiske lekene. Vi hørte representanten Hoksrud snakke om Oscar-utdelingen. Det er ingenting i dette forslaget som slår fast hvordan det skal rammes inn. Det er til stor forskjell fra det midlertidige unntaket Arbeiderpartiet peker på.

Jeg synes det er interessant at vi får gjennomgå for at vi ordner opp i en praktisk skjevhet når det gjelder fjernbetjente butikker. Jeg har lyst til å minne Svardal Bøe, representanten fra Høyre, om det som står i merknaden som også Høyre var med på å skrive i saken. Det er at vi ikke skulle liberalisere alkoholloven. Alkoholloven skulle være restriktiv.

Denne debatten viser at når man ikke får gjennomslag for liberalisering av alkoholloven, går man inn og finner noen spissfindige argumenter. Arbeiderpartiets klare standpunkt er at vi skal ha en restriktiv alkoholpolitikk, og jeg mener at både denne saken og det forslaget som regjeringen nå har ute på høring – og som jeg håper mange svarer på – viser nettopp det.

Presidenten [15:05:44]: Representanten Kristian August Eilertsen har hatt ordet to gonger tidlegare i debatten og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:05:49]: Det er et uttrykk der det heter «som fanden leser Bibelen». Det er litt sånn det virker som representanten Østensen har lest Fremskrittspartiets forslag og merknadene som er skrevet. I merknadene er vi tydelige på hva slags arrangementer det er snakk om. Det er altså snakk om idrettsbegivenheter med norsk deltakelse på aller øverste nivå, og vi gir tre eksempler på hva det kan være snakk om. Det er det det er snakk om i dette konkrete forslaget. Dette hadde ikke vært en problemstilling om Fremskrittspartiets primærpolitikk hadde blitt vedtatt. Hadde det vært opp til oss, hadde det vært opp til det enkelte serveringssted å avgjøre selv hvor lenge man ønsker å servere sine gjester. Men det er ikke det forslaget i dag handler om. Det er noe helt annet enn det.

Det jeg vil avslutte med, er bare nok en gang å konstatere at statsråden ikke svarer på hvorfor han har endret syn, og hvorfor det likevel kommer et forslag til behandling i Stortinget, selv om han sa at det skulle det ikke gjøre. Han tok ingen forbehold i sin uttalelse 14. november. Nå kommer det likevel, og han svarer ikke på hvorfor det skjer.

Presidenten [15:06:51]: Representanten Erlend Svardal Bøe har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [15:07:04]: Nå har representanten Østensen mulighet til et siste innlegg, og jeg håper han tar den. Statsråden har også mulighet til å komme opp og svare på denne utfordringen. En er veldig opptatt av å snakke om en restriktiv politikk. Da lurer jeg på: Hva er restriktivt med Arbeiderpartiets politikk når det gjelder pils i park, utvidede åpningstider på polet og i butikk, gårds- og bryggeriutsalg og fotball-VM? Hvordan er det mer restriktivt enn det vi andre ønsker på f.eks. disse punktene? Og hva er konsekvensen av den politikken Arbeiderpartiet fører på akkurat dette som jeg har ramset opp?

Det håper jeg at både statsråden, som har mulighet til å tegne seg, og Østensen, som har ett innlegg igjen, kommer opp og svarer på. Da må en kunne forklare hva som skiller seg ut med Arbeiderpartiets politikk, når en bruker veldig mye argumentasjon her oppe for å fortelle at en på dette feltet har en helt annen linje enn det alle vi andre har.

Vi i Høyre er helt tydelige: Vi ønsker å ha en helhetlig gjennomgang og modernisering av alkoholpolitikken, men vi er også opptatt av å sørge for at vi gir god behandling. Så jeg håper både statsråden og representanten Østensen svarer på denne utfordringen.

Kai Steffen Østensen (A) [15:08:20]: Ja, denne representanten leser Bibelen, og han leser Bibelen med

stolthet. Når jeg leser lovtekster som jeg leser Bibelen, er jeg opptatt av at vi skal ta inn over oss de eventualitetene eller eksemplene som ligger i den merknaden som Fremskrittspartiet snakker om. Det er faktisk sånn at som stortingsrepresentanter er vi lovgivere. Som lovgivere har vi ansvar for hvordan lovene utformes. Da er merknadene i lovarbeidet viktige. Da er det ikke nyttig med eventualiteter og eksempler som det Fremskrittspartiet legger opp til i sitt utydelige forslag i denne saken.

Jeg er glad for at det er et flertall i Stortinget som sier nei til det som de facto er et liberalt forslag til endring av norsk alkohollov. Det er det forslaget som ligger på bordet nå, og det er stor forskjell fra det forslaget som Arbeiderpartiet i regjering har sendt ut på høring, som er et midlertidig unntak avgrenset til ett arrangement. Man kan like det eller ikke, men det er realiteten i de to forslagene som ligger på bordet.

Når det gjelder restriktivitet, som vi blir utfordret på, minner jeg bare om at Arbeiderpartiet ikke er villig til f.eks. å endre på hvordan kontrollfunksjonen for salg av alkohol skal være. Det ligger fast. Der vet vi at partier på høyresiden er mer villige til både å lempe på kravene og også åpne opp for at enda flere skal få mulighet til å selge alkohol. Så svaret er at Arbeiderpartiet står for en restriktiv alkoholpolitikk. Det er jeg stolt over at vi gjør – og vi gjør det også med det forslaget som er sendt ut på høring.

Bård Hoksrud (FrP) [15:10:10]: Jeg klarer ikke å dy meg etter at forrige representant var oppe på talerstolen. For det første høres det ut som han har en veldig bra bror, og jeg kommer til å lytte mer til ham.

Det andre er åpenbart: Han prøver å late som de er opptatt av en restriktiv alkoholpolitikk, og så sier han at det er ett arrangement. Ja, det er fotball-VM, men det er mange kvelder, så det er mange muligheter. Det er veldig rart at det er dette som er det aller viktigste, og at her kan man gjøre unntak. Man prøver å framstå som restriktiv og opptatt av å ta hensyn til alt, men man har altså sagt at man er for pils i park og utvidet åpningstid på polet, og man har sagt at nå skal vi åpne for at det skal være mulig å selge alkohol – og da ikke bare øl – på gårdssalg. Det siste var jo noe Fremskrittspartiet klarte å få til i regjering, med tanke på sider, og det er kjempebra, for det har vi ventet på, men vi venter fortsatt på at den saken skal komme til Stortinget, sånn at vi kan åpne for det. Likevel: Da blir det litt spesielt å prøve å late som man er så ordentlig. Da er man ikke noe mer ordentlig, for å si det forsiktig.

Kan man ikke heller bare støtte dette forslaget, så slipper man å bli framstilt som litt spesielle – det var et annet ord jeg hadde tenkt å bruke, men jeg skal si «spesielle» – fordi man har en politikk der man kan diskutere hvilke arrangementer som gjelder?

Østensen sier også at Oscar-utdeling ikke er så viktig, men fotball er viktig. Det er veldig rart. Det er lenge siden vi har hatt ni Oscar-nominasjoner. Jeg var på Nyhetskompaniet for et par dager siden, og der var det en som alltid fulgte med på Oscar-utdelingen og syntes det var bra. Jeg er også helt enig med KrF-representanten i at det fint går an å se på dette – det går fint an å se på fotball også – uten å drikke alkohol. De har et prinsipielt standpunkt, men Arbeiderpartiets standpunkt er verken prinsipielt eller fornuftig, og det ser helt håpløst ut.

Kjersti Toppe (Sp) [15:12:34]: Eg hadde eigentleg ikkje tenkt å ta ordet, men når det drar seg sånn til, har eg lyst til å seia at vi har hatt ein del debattar i denne salen som har gått litt på kryss og tvers, men i denne saka er eg veldig glad for at vi ikkje har ein helseminister frå FrP eller frå Høgre. Eg vil støtta den kampen det alltid er å stå i ein alkoholdebatt, for ein blir alltid framstilt som at ein er bakstreversk viss ein ikkje vil utvida eller liberalisera.

Korleis oppfølginga av det som er sendt ut på høyring, vil skje, får vi koma tilbake til. Eg synest iallfall at det er eit betre forslag enn det frå FrP, for det er mykje meir innstramma, men vi har som sagt ikkje tatt stilling til det.

Eg er òg bekymra for kva signalverdi denne debatten har ut til folket. Det kan verta oppfatta som vi meiner at fotball og alkohol er veldig viktig, og at vi må leggja til rette for det. Det er eit paradoks når ein iallfall i barneidretten er veldig opptatt av at det skal vera idrett utan alkohol, vi skal ikkje drikka alkohol på Norway Cup, heller ikkje foreldra, og vi skal vera gode førebilete. Så blir det ein stor debatt om VM, og det handlar om korleis vi skal få drikka alkohol når vi ser på kampane. Eg synest altså det er ein litt lei debatt, uavhengig av sak.

Eg må òg seia: Ja, eg er spesielt interessert i denne saka, og det er eg fordi eg har tatt meg av det som er skuggesidene av ein utvida skjenkjepolitikk. Eg hadde min første legejobb på Bergen legevakt, eg har jobba på ambulansen, eg har jobba i akuttmottak, og eg trur folk flest ikkje anar kor mykje elendigheit som kjem av overdriven skjenking og alkoholrus. Det er elendigheit både sosialt og for den enkelte, og det har påverka meg i skjenkjepolitikken. Eg sat den gongen òg i Bergen bystyre og blei meir restriktiv om skjenkjetidene enn kva KrF var, for eg har sett baksidene ved dette.

Difor er eg veldig for at vi framleis må ha ein restriktiv skjenkjepolitikk, for det handlar om solidaritet med dei som ikkje klarer å takla alkoholbruken sin – og dei er det veldig, veldig mange av – og ikkje minst med barn og unge.

Vi kan diskutera kven som har den mest liberale eller mest restriktive skjenkje- eller alkoholpolitikken her. Samtidig er det jo slik at når Høgre snakkar om modernisering av alkoholpolitikken, og så skal dei ha meir behandling, då er det ingen frå den sida som snakkar om korleis ein skal førebyggja alkoholrelaterte skadar. Det er det denne saka handlar om, iallfall for meg.

Presidenten [15:15:45]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [15:15:49]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Kristian August Eilertsen, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Bård Hoksrud, Anne Grethe Hauan og Kristoffer Sivertsen om å sikre pasienter med ALS en reell tilgang til ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase (Innst. 159 S (2025–2026), jf. Dokument 8:86 S (2025–2026))

Presidenten [15:16:20]: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil ti replikkar med svar etter innlegg frå medlemer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [15:16:56] (ordfører for saken): ALS er en alvorlig nevrologisk sykdom med rask progresjon og dødelig utfall. Når noen rammes av ALS, snus livet helt på hodet både for pasienten og for de pårørende, og det finnes ingen helbredende behandling. Belastningen er stor. Det finnes riktignok studier som ALS-pasienter kan delta i, og som kan gi tilgang til medisiner som potensielt kan begrense sykdomsutviklingen, men for mange kommer disse studiene for sent – man er for syk til å delta i studien. Da er legens mulighet å søke om godkjenningsfritak for legemidler uten markedsføringstillatelse etter legemiddelforskriften § 2-5 åttende ledd ofte siste håp. Dette kan gi tilgang til medisiner i tidlig utprøvingsfase, når pasientene samtykker og det ikke finnes andre behandlingsalternativer.

Komiteen står helt samlet i denne saken. Komiteen understreker at alle søknader som leveres i tråd med forskriften, må få reell og individuell vurdering, basert på hva behandlende lege og helseforvaltningen mener er faglig forsvarlig, og dette må også gjelde legemidler i tidlig fase og for pasienter med dødelig sykdom uten tilgjengelige behandlingsalternativer.

Komiteen mener også at det skal nedsettes en hurtigarbeidende ekspertgruppe som skal foreslå konkrete tiltak for hvordan ordningen kan innrettes slik at pasienter med alvorlig sykdom og kort levetid kan få en reell mulighet til godkjenningsfritak, også for legemidler i tidlig fase.

Videre er komiteen veldig tydelig på at pasienter med ALS og andre alvorlige sykdommer i mellomtiden må sikres mulighet til å bruke ordningen når det vurderes som faglig forsvarlig av behandlende lege og av helseforvaltningen, og at manglende dokumentasjon i tidlig fase i seg selv ikke skal være grunnlag for avslag. Om det krever lovendring, ber Stortinget regjeringen komme tilbake.

Som saksordfører vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid om denne saken. Jeg er glad for at vi i dag har en enstemmig komité, og det gir et tydelig signal om at vi alle – på tvers av partilinjer – står sammen om å gi alvorlig syke en god behandling, og at det handlingsrommet som er, skal brukes. Det har vært et samarbeid mellom alle partiene for å få til dette, og jeg er veldig glad for at vi har fått det, for dette er pasienter og familier som står i en utrolig krevende situasjon, og at de blir tatt på alvor, er det absolutt viktigste.

Kai Steffen Østensen (A) [15:20:09]: Jeg vil takke saksordføreren og komiteen for et viktig samarbeid som har resultert i en enstemmig innstilling. Dette er en innstilling som er viktig, og som lytter til de menneskene som har tatt kontakt med oss folkevalgte – i fortvilelse og i bekymring for egen helse med livstruende sykdom, eller fordi pårørende har fått en dødssykdom.

ALS er en alvorlig, progressiv og dødelig nevrologisk sykdom som påvirker enkeltmennesker, deres familier og nabolag, en sykdom som i en debatt i Stortinget ikke vil bli bedre, men hvor noen menneskers livshistorie kan være med og gjøre om på måten vi tilbyr behandling eller organiserer godkjenningsfritak for legemidler på.

Det gjør denne saken særlig vanskelig, for det handler om liv og død, her og nå, og det handler om mennesker som er mer enn bare sin svært alvorlige sykdom. Som storting har vi ansvar for de overordnede rammene, ikke de faglige forsvarlighetsvurderingene som helsepersonell og helseforvaltningen gjør, noe som er et viktig skille for Arbeiderpartiet. Vi som er her, skal sørge for en helsetjeneste med tillit, pasientsikkerhet og faglige vurderinger av de fremste fagfolkene våre. De samme fagfolkene har ansvaret for å konkludere i medisinske spørsmål.

Det er med dette som bakgrunn at komiteen har blitt enige om tre viktige forslag. For det første ber vi regjeringen gjennomgå dagens ordning for godkjenningsfritak for legemidler med mål om å gi større rom for å

innvilge fritak for pasienter med en dødelig sykdom uten tilgjengelige behandlingsalternativer – og hvor det er faglig forsvarlig. Ordningen må kunne benyttes når risikoen er kjent, pasienten samtykker og det ikke foreligger andre tilgjengelige behandlingsalternativer. Derfor vedtar Stortinget en hurtigarbeidende prosess som skal presisere regelverket med formål om å utvide denne ordningen. En sånn prosess skal sikre at endringer kan stå seg over tid.

Samtidig – fordi ikke alle kan vente fem måneder på et ekspertutvalg – er Arbeiderpartiet enig i at hvis det er mulig å justere den restriktive praksisen for å godkjenne fritak innenfor dagens lovverk, må man gjøre det, så lenge det er faglig forsvarlig.

Jeg legger også til grunn at Stortingets tydelige signal om at hver søknad skal behandles individuelt, følges opp. Dersom det er usikkerhet i helseforvaltningen om hvem som kan søke om et sånt godkjenningsfritak, stadfester Stortinget i dag legemiddelforskriften § 2-5 åttende ledd, hvor både fastleger og spesialister har denne muligheten.

Dagens vedtak gjør ikke enkeltmennesker friske, men vi tar viktige steg for at flere framover kanskje kan få bedre behandlingsalternativer, og vi gjør det på tvers – et enstemmig storting.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:23:08]: Innledningsvis vil jeg si at alvorlighetsgraden i den forrige saken vi diskuterte, blekner fullstendig i møte med den saken vi nå diskuterer. Jeg vil også takke komiteen for samarbeidet om denne saken. Hittil i stortingsperioden har det vært veldig mange ulike flertall i ulike retninger, men for alvorlig syke og dødssyke mennesker og deres pårørende gjør det godt når Stortinget kan samle seg.

ALS er en av de mest brutale diagnosene et menneske kan få. Sykdommen har rask progresjon og er i de fleste tilfellene dødelig. Med dagens behandlingsmuligheter finnes det verken kur eller reell mulighet til å bremse utviklingen for de aller fleste. For pasientene og for familiene deres handler alt om tid – tid som er knapp, og tid som ikke kan sløses bort på byråkrati. Det er bakgrunnen for at Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å sikre ALS-pasienter reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler også i tidlig fase. Det er også bakgrunnen for at denne saken er til behandling i dag.

Ordningen eksisterer nettopp for pasienter uten andre behandlingsalternativer som samtykker til behandlingen, og som står i en livstruende situasjon. Slik ordningen praktiseres i dag, fungerer den ikke etter sin hensikt. Vi ser at pasienter som faller utenfor kliniske studier, enten fordi de er for syke eller ikke passer kriteriene, systematisk får avslag, selv når risikoen er kjent og akseptert av både pasient og lege.

Direktoratet for medisinske produkter har så langt avslått samtlige søknader om godkjenningsfritak for legemiddelet ILB for ALS-pasienter. Klager er heller ikke tatt til følge av departementet. Avslagsgrunnene framstår som standardiserte, og det er vanskelig å se at pasientens individuelle situasjon tillegges reell vekt.

Samtidig pågår det en klinisk studie ved Oslo universitetssykehus med legemiddelet ILB, godkjent etter grundige etiske og medisinske vurderinger. 116 pasienter får delta, men det betyr altså at langt flere står utenfor. De er like syke, og de er like mye uten alternativer. Likevel nektes de tilgang – ikke fordi legemiddelet er for farlig, men fordi praksis ikke er tilpasset situasjonen dødssyke mennesker faktisk står i. Dette mener Fremskrittspartiet er uholdbart. Når et legemiddel vurderes som trygt nok i en større klinisk studie med tett oppfølging, bør ikke samme legemiddel kategorisk avvises for pasienter som ikke har andre muligheter igjen, og som blir fulgt opp av lege.

Statsråden understreker at ordningen skal benyttes restriktivt, men praksisen har vært for restriktiv. Denne praksisen fratar mennesker i livets siste fase muligheten til å prøve siste tilgjengelige behandling. Risiko finnes, men risikoen ved ikke å behandle er for disse pasientene absolutt. Det er bra at det blir satt ned en ekspertgruppe som skal se nærmere på hvordan dette skal være i framtiden. Det er i seg selv positivt. Samtidig løser det ikke situasjonen for pasientene som allerede har fått avslag på sine søknader. ALS-pasientene har kort tid igjen. De har ikke tid til et langvarig utredningsarbeid, de trenger en praksisendring nå.

Erlend Svardal Bøe (H) [15:26:27]: ALS er en forferdelig sykdom som rammer hardt og brutalt. Fortsatt finnes det ingen behandling som hindrer eller stopper utviklingen av ALS, og det er et stort behov for mer forskning på feltet. Derfor er også den nye studien med utprøving av legemiddelet ILB, som er satt i gang ved Oslo universitetssykehus, så utrolig viktig. Forhåpentligvis vil studien kunne gi oss flere svar om utviklingen av ALS og bidra til at vi finner behandling og medisin som virker mot ALS.

Godkjenningsfritak er en viktig ordning som gir legene mulighet til å foreskrive legemidler som ikke har markedsføringstillatelse i Norge, og den brukes når en pasient har et medisinsk behov som ikke kan dekkes av legemidler som allerede er godkjent på det norske markedet. Mange ALS-pasienter som ikke er en del av den studien som foregår ved OUS, ønsker å få tilgang til ILB gjennom godkjenningsfritak, men Direktoratet for medisinske produkter, som behandler søknader om god-

kjenningsfritak, har gitt avslag på søknadene, og begrunner det bl.a. med risiko for bivirkninger og faglig forsvarlighet. Det er ikke vanskelig å forstå at det skaper reaksjoner, særlig når vi vet at dette er en sykdom som er alvorlig, og som også er dødelig. Det er heller ikke alle som har opplevd å få søknaden sin individuelt behandlet, som loven slår fast at man skal få.

Når det oppstår situasjoner som dette, må vi som storting være løsningsorienterte og se på hva slags rom vi har for å gjøre eventuelle endringer eller forbedringer. Derfor støtter også Høyre forslaget om at vi skal sette ned en hurtigarbeidende ekspertgruppe som skal vurdere og foreslå endringer i ordningen med godkjenningsfritak, også når det er snakk om tidlig fase. I tillegg må vi sørge for at pasienter med ALS og andre alvorlige og dødelige sykdommer gis reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase, etter individuell vurdering.

Det må være sånn at når vi lager lover, forskrifter og annet fra storting eller fra regjering, skal også pasientene oppleve at en blir møtt som en pasient, og ikke bare som en gruppe. Derfor er det så viktig at også Stortinget i dag slår fast at den praksisen må være riktig.

Høyre er veldig glad for at det er en enstemmig komité som går inn for dette i dag. Vi forventer at regjeringen følger det hurtig opp og kommer tilbake til Stortinget sånn at det kan gjøres eventuelle justeringer, hvis det er nødvendig.

Kjersti Toppe (Sp) [15:29:25] (leiar for komiteen): Mange takk til forslagsstillarane for at dette forslaget har vorte fremja. Takk òg til komiteen for ei einstemmig innstilling. Det er veldig bra.

ALS-pasientane må sikrast betre tilgang til ordninga med godkjenningsfritak for legemiddel i tidleg fase. Manglande dokumentasjon skal ikkje aleine kunna hindra ei vurdering under ordninga, og både fastlegar og spesialistar må kunna søkja om godkjenningsfritak.

Dagens ordning for godkjenningsfritak for legemiddel er viktig, men det synest som ho vert praktisert for restriktivt, og det synest òg som det er behov for å endra regelverket for å få til ei reell ordning for godkjenningsfritak på individuelt grunnlag for pasientar med dødeleg og alvorleg sjukdom.

Det er uforståeleg for mange, slik det òg er presisert i høyringsinnspel frå Stiftelsen ALS Norge og Norsk logopedforbund, at pasientar som ikkje kan delta i kliniske studiar, får avslag på søknad om godkjenningsfritak etter legemiddelforskrifta. No er tre søknader avviste, og klagene er ikkje tatt til følgje, med grunngiving i manglande dokumentasjon om risiko og manglande kunnskapsgrunnlag for legemiddel i tidleg fase innanfor ei fagleg forsvarlegheitsvurdering.

No presiserer komiteen at ein innanfor dagens regelverk skal sørgja for å gi pasientar med ALS og andre alvorlege og dødelege sjukdomar ei reell moglegheit til å nytta ordninga med godkjenningsfritak for legemiddel i tidleg fase, etter individuell vurdering, og at manglande dokumentasjon i tidleg fase av godkjenningsprosessen i seg sjølv ikkje skal vera til hinder for å bli vurdert. Dersom dette krev lovendring, må regjeringa følgja det opp, og vurdering må gjerast ut frå den individuelle situasjonen til pasientane.

I desse prosessane er det veldig viktig, tenkjer eg, at ein legg større vekt på dei faglege vurderingane til behandlande lege og situasjonen til pasienten. Berre slik kan ein oppretthalda tilliten til denne ordninga.

Komiteen viser òg til den hurtigarbeidande ekspertgruppa som skal sjå på regelverket og eventuelt føreslå endringar i forvaltningspraksisen.

Eg forventar at Stortingets vedtak vert følgt opp på beste måte for dei pasientane det gjeld, og at dette har høg prioritet i departementet.

Statsråd Jan Christian Vestre [15:32:29]: La meg først si at jeg har veldig stor forståelse for det sterke ønsket om at pasienter med ALS skal gis tilgang til legemiddelet ILB, som nå prøves ut ved Oslo universitetssykehus, OUS. Når mennesker rammes av en alvorlig og livstruende sykdom som ALS, er det helt naturlig og forståelig at man søker absolutt alle muligheter som kan tenkes å gi håp. Jeg har også forståelse for at det regelverket vi har i dag, kan oppleves som strengt.

Godkjenningsfritak etter legemiddelforskriften § 2-5 er en snever unntaksordning som i henhold til dagens regelverk skal brukes restriktivt. Når et legemiddel ikke har markedsføringstillatelse, må det foreligge tilstrekkelig kunnskap til å kunne vurdere nytte og risiko på en forsvarlig måte. Det er forsvarlighetskravet som her er det sentrale. Det er viktig for meg å si at helseforskning og kliniske utprøvinger fortsatt må være hovedsporet for tilgang til legemidler i tidlig fase. Kliniske studier, som en del pasienter deltar i, er strengt regulert. Det gir en kontrollert oppfølging, og det gir en systematisk innsamling av data om effekt og sikkerhet som kommer hele samfunnet til gode.

I mitt innspill til dette representantforslaget åpnet jeg for at det gjennom et hurtigarbeidende ekspertutvalg kan undersøkes nærmere om det bør foretas presiseringer i regelverket for slike pasienter, slik at det på visse vilkår kan være noe større rom for å innvilge godkjenningsfritak. Jeg er glad for – og vil også takke alle partiene på Stortinget for det – at vi har kommet til enighet om behovet for å se bredere på dette.

Jeg ønsker en grundig gjennomgang av ordningen med godkjenningsfritak. Dette handler ikke bare om

ILB til behandling ved ALS, men det handler også om å sikre at alle pasienter med svært alvorlige og livstruende sykdommer møtes på en måte som både ivaretar pasientsikkerheten og samtidig åpner for behandling utenfor helseforskningsregelverket, når dette vurderes som faglig forsvarlig. Derfor er det avgjørende at ekspertgruppen utreder hvordan dette kan innrettes slik at pasientene ivaretas på en best mulig måte.

Regjeringen kommer umiddelbart til å følge opp det vedtaket som nå blir fattet i Stortinget, og jeg skal sørge for at det har høy prioritet og god framdrift, slik at vi kan komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer av regelverket hvis det viser seg nødvendig.

Presidenten [15:35:22]: Det vert replikkordskifte.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:35:31]: Når det gjelder den hurtige oppfølgingen av Stortingets vedtak, antar jeg at det også gjelder punkt to i forslag til vedtak og tilhørende merknader. Hvis det er én ting alvorlig dødssyke ALS-pasienter ikke har, er det tid. For menneskene dette gjelder, og deres pårørende, er det bokstavelig talt et spørsmål om tid. Dersom de må vente flere måneder på nye avklaringer eller nye vurderinger, er det stor risiko for at de ikke lever når nye beslutninger foreligger.

Fremskrittspartiet legger til grunn at Stortingets føringer i denne saken innebærer at sakene der det allerede er gitt avslag på godkjenningsfritak – både der klagen er avgjort i Helse- og omsorgsdepartementet, og der klagen fortsatt er til behandling – må vurderes på nytt i lys av de presiseringene Stortinget nå gjør. Spørsmålet blir da: Vil statsråden sørge for at det skjer?

Statsråd Jan Christian Vestre [15:36:21]: Takk for spørsmålet.

For det første vil jeg selvfølgelig sikre at alle virksomheter som trenger å vite det, blir informert og orientert om Stortingets vedtak, og det tror jeg de allerede har sett gjennom innstillingen fra komiteen. Jeg skal også sørge for at Direktoratet for medisinske produkter, DMP, får den informasjonen, og at de føringene Stortinget har gitt, blir kommunisert.

Samtidig må jo DMP forholde seg til det regelverket vi har i dag. De må fortsatt gjøre vurderinger av hva som er forsvarlig, og hva som eventuelt ikke er forsvarlig. Det er viktig at vi nå ikke skaper et inntrykk av at dette vedtaket gjør at disse sakene nødvendigvis vil bli vurdert annerledes eller får et annet utfall, men DMP må selvfølgelig også se på det Stortinget har vedtatt. Hvis det er slik at det er behov for å gjøre regelverksendringer for å få til den praksisen Stortinget ønsker seg, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med det.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:37:25]: Jeg konstaterer at statsråden vil sørge for at punkt to i vedtaket og merknadene får konsekvenser.

Når vi først er inne på regelverk, kan jeg komme inn på forvaltningsloven, og den regner jeg med at statsråden kjenner til. Forvaltningsloven § 35 sier at et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget bl.a. dersom endringen ikke er til skade for noen vedtaket retter seg mot, eller direkte tilgodeser. Vil statsråden ta i bruk forvaltningsloven § 35 til å sørge for at både pågående klagesaker og avsluttede saker vurderes på nytt umiddelbart?

Statsråd Jan Christian Vestre [15:38:01]: Det rettslige utgangspunktet her vil nok være at det må sendes nye søknader, og det har jeg også kommunisert i møte med organisasjonene. Så kan det være at DMP også kan vurdere hvorvidt det vil være mulig å omgjøre sine egne vedtak. Da må det være i den grad gjeldende rett skulle åpne for dette.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:38:25]: Så vidt Fremskrittspartiet har klart å finne fram til, står det ingen plass at det må sendes en ny søknad. Forvaltningsloven åpner nettopp opp for at man kan omgjøre tidligere fattede vedtak når det ikke er til skade for noen, blant annet. Her foreligger det da nye momenter i saken, bl.a. nye presiseringer og føringer fra Stortinget, så det er åpenbart grunnlag for at man på eget initiativ kan gjenoppta saker som allerede er behandlet, uten at det må sendes en ny søknad. Disse har ikke tid til å vente fem måneder på at man skal behandle en klagesak, som jeg for øvrig kjenner til at man har brukt hittil.

Spørsmålet vil da være, både for de sakene som nå er til behandling, de som har blitt behandlet, og også framover: Vil statsråden sikre at føringene fra helse- og omsorgskomiteens innstilling og Stortingets vedtak legges til grunn i behandlingen av nye søknader om godkjenningsfritak også framover?

Statsråd Jan Christian Vestre [15:39:15]: Det svarte jeg på i det første spørsmålet fra representanten. Jeg vil selvfølgelig sørge for at det Stortinget vedtar, gjøres kjent for departementet, som jo kjenner dette godt og har vært med på å utarbeide det, og selvfølgelig også DMP.

Alle må forholde seg til de reglene som gjelder nå, og det betyr at DMP fortsatt må vurdere forsvarligheten i disse søknadene når de vurderer disse sakene. Stortinget har vært opptatt av å kommunisere at det må være en individuell vurdering, og at man også må ha med det i denne vurderingen. Det er noe av det det er viktig at DMP ser hen til.

Igjen: DMP må forholde seg til det regelverket som er i dag. Jeg kan ikke instruere dem til å tolke det på en annen måte enn sånn de gjør det, og da er det vårt ansvar som politikere, og Stortingets ansvar som lovgivende organ, å endre reglene hvis det er behov for det. Det vil vi få anledning til etter at ekspertutvalget legger fram sin rapport.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:40:20]: Noe jeg tror både folk flest, politikere og også dem som er særlig berørt av denne saken, blir veldig provosert av, er hvis politikere gjør vedtak, men forvaltningen uansett gjør slik de alltid har gjort. Da har det ingen betydning hva politikerne vedtar.

I denne konkrete saken er det et samlet storting som er veldig tydelig på at den praksisen som har vært hittil i forvaltningen, har vært for restriktiv. Man har i altfor liten grad vektlagt pasientens individuelle situasjon. Man har ikke vurdert risikoen for et konkret legemiddel i lys og kontekst av den enkelte pasients aktuelle situasjon, kort gjenværende levetid og ingen tilgjengelige behandlingsalternativer.

Da blir spørsmålet: Hva slags risiko er det rimelig å akseptere? Stortinget sier nå at vi kan akseptere en større risiko for akkurat denne pasientgruppen. Da er det naturlige spørsmålet: Vil statsråden sørge for at risiko framover vurderes i lys av pasientens individuelle situasjon, også når det gjelder legemidler som er i tidlig fase?

Statsråd Jan Christian Vestre [15:41:22]: Jeg vil advare representanten litt mot verbalt å gi uttrykk for at Stortinget vedtar noe annet enn det Stortinget nå vedtar. Forslag nummer to, som alle partiene er enige om, handler altså om at vi i påvente av ekspertgruppen skal sørge for at de pasientene vi snakker om, skal ha en reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak etter en individuell vurdering, når dette blir vurdert som faglig forsvarlig av helseforvaltningen etter behandling fra behandlende lege.

Det står også i dette forslaget – og det synes jeg er godt formulert – at dersom en sånn praksisendring vil kreve lovendring, ber Stortinget regjeringen komme tilbake til saken så snart som mulig. Det er det jeg har sagt nå i flere innlegg at vi da vil gjøre, men det er viktig at vi ikke skaper et inntrykk av at det betyr at DMP automatisk skal endre standpunkt i disse sakene. De må fortsatt vektlegge forsvarlighet, men de skal se hen til det Stortinget har vedtatt.

Presidenten [15:42:36]: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [15:42:55]: ALS er en utrolig forferdelig sykdom. Gjennom flere år på Stortinget har jeg fått møte noen av dem som lever med sykdommen ALS. En av dem jeg har fått følge i ganske mange år, er Cathrine Nordstrand, som jeg vet at statsråden møtte sist fredag. Det gjør inntrykk å møte mennesker som lever med denne sykdommen, og se at de blir dårligere og dårligere.

Derfor har jeg lyst til å være veldig glad for det vedtaket vi endelig skal fatte, men jeg er allikevel litt bekymret, og jeg ble ganske bekymret da jeg hørte det statsråden svarte i replikkrunden. Alle skjønner at Direktoratet for medisinske produkter, DMP, må fortsette å følge det man skal gjøre, men det er noe av utfordringen, for det er jo det som har gjort at mange ikke har fått muligheten til å ta i bruk nye medisiner.

Som en ALS-pasient sa til meg: Jeg vil gjerne prøve nye medisiner, men jeg blir advart fordi man er redd for at det kan være farlig.

Likevel, når man kanskje bare har noen måneder igjen, eller kanskje noen få år, er det å få muligheten til å prøve det som kanskje kan sørge for at man får et bedre liv, eller et lengre liv, utrolig viktig. Det er egentlig det det handler om her.

I tillegg prøvde FrP og Høyre, da vi var i regjering, å få på plass mer forskning på ALS, men det tok lang tid å få det til, for det var vanskelig å få på plass forskningsmiljøer. Det kom til slutt på Haukeland, og det gjør det nå også flere steder. Det er viktig. Det er jeg veldig glad for.

Jeg har også lyst til å si at jeg velger å lytte til det statsråden sier, på en positiv måte, og jeg håper at han også følger opp dette. Jeg er veldig glad for at han sier at det skal ha høy prioritet, og at det skal gis klar beskjed til både DMP og andre aktører på helsefeltet. Det er jeg veldig glad for, men jeg er fortsatt litt bekymret, for vi har holdt på med synsfeltutfall, som er en annen sak som også har høy prioritet i departementet, men det har tatt veldig, veldig lang tid. Mange av disse pasientene har altså ikke den tiden. De ønsker å få muligheten, og derfor er punkt to også så utrolig viktig i denne saken.

Jeg er glad for at et enstemmig storting nå er enige. Som sagt er jeg litt usikker på hvor godt det er, om det er godt nok, men det er i hvert fall et skritt i riktig retning, som gjør at jeg blir litt mer optimist på alle disse pasientenes vegne. Derfor er jeg veldig glad for at Stortinget i dag slutter seg til dette, men som statsråden også sier: Det er ikke en løsning, men det er et skritt i riktig retning.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [15:46:13]: Dette er en sak som berører få, men som likevel er stor, og for dem det gjelder, er den livsviktig.

Stortinget sørger i dag for vedtak som vil gi pasienter med ALS og andre alvorlige og dødelige sykdommer en

reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase.

Når man ser døden i hvitøyet og ingen behandling er tilgjengelig, og så får vite at det finnes en medisin som er under utvikling, men at man ikke får tilgang til den fordi myndighetene mener at risikoen er for stor, da er det ikke vanskelig å forstå at det oppleves både nedverdigende og som et slag rett i livsnerven. For hva er større risiko enn døden?

Direktoratet for medisinske produkter har avslått tilgang på legemiddel til flere pasienter med henvisning til manglende faglig forsvarlighet. Samtidig gis det samme legemiddelet til ALS-pasienter i kliniske studier etter grundige vurderinger av både etikk og pasientsikkerhet. Det mange av dem som er rammet av ALS, og deres pårørende, forteller til oss, er at de er fullt klar over risikoen dette innebærer, men at medisinen representerer et håp om liv. Alternativet er ikke en annen medisin eller en annen behandling, alternativet er et kortere liv.

Derfor kan det ikke understrekes nok: Stortinget ber i denne saken regjeringen om å sørge for at pasienter med ALS og andre alvorlige og dødelige sykdommer gis en reell mulighet til å benytte ordningen med godkjenningsfritak for legemidler i tidlig fase. Det skal gjøres etter en individuell vurdering og etter faglig vurdering av behandlende lege. Manglende dokumentasjon i tidlig fase av godkjenningsprosessen skal i seg selv ikke være til hinder for vurdering av godkjenningsfritak. Samtidig ber Stortinget om at dette må skje raskt, at regjeringen må komme tilbake snarest mulig dersom det kreves lovendring.

Menneskene denne saken handler om, har ikke tid til dryge byråkratiske prosesser. Når livet er så skjørt, må menneskene dette handler om, få lov til å ta informerte valg, få lov til å vurdere risiko i samråd med sin lege. Det håpet mener Fremskrittspartiet at myndighetene ikke skal kunne ta fra dem.

Derfor er vi glad for at det er en samlet komité som står bak forslagene i dag. Nå er det oppfølgingen vi venter på, og vi kommer til å følge nøye med på at Stortingets intensjon i denne saken blir fulgt opp.

Anne Grethe Hauan (FrP) [15:49:10]: Med respekt for alle som lever med ALS, og dei som har gjort det: ALS er ein nådelaus sjukdom. Han bryt ned kroppen litt etter litt. Musklane forsvinn, stemma blir svakare, og til slutt handlar det om å pusta. Samtidig er tankane og hovudet klart, ein er fullt til stades og kjenner på at livet sakte forsvinn.

Dessverre kan ikkje ALS kurerast i dag. Nokre få medisinar kan bremsa sjukdomen litt. For mange handlar behandling mest om lindring og støtte medan sjukdomen utviklar seg. Samtidig skjer det mykje i forskinga, heldigvis. Nye behandlingsspor blir prøvde ut internasjonalt. Nettopp difor er det avgjerande at pasientar med livstruande sjukdom utan behandlingsalternativ får ei reell moglegheit til å prøva legemiddel i tidleg fase.

For ein pasient med ALS er ikkje tid noko ein har overflod av. Ein har heller ikkje luksusen av å venta på meir dokumentasjon eller fleire rundar i systemet. Sjukdomen stoppar ikkje mens papira blir vurderte. Han går sin gang uansett kor mykje ein etterlyser kunnskap.

Når alternativet er gradvis tap av funksjon og liv, kan ei behandling i tidleg fase vera det einaste håpet som finst. Då må systemet leggja til rette for at pasienten får prøva, og me må våga å vurdera risiko opp mot den situasjonen pasienten faktisk står i. Dersom eit legemiddel blir vurdert som trygt nok til å kunna brukast i ein større klinisk studie, meiner FrP det også må kunna vurderast for bruk – under tett medisinsk oppfølging – utanfor studien.

For mange ALS-pasientar er deltaking i kliniske studiar ikkje realistisk. Helsetilstanden kan vera altfor dårleg, krava for strenge og avstandane for store. Då kan ikkje deltaking i studie bli einaste moglegheit til å prøva behandling. Når risikoen er kjend, pasienten samtykkjer og behandlande lege vurderer det som fagleg forsvarleg, må det finnast eit handlingsrom. Kvar søknad må vurderast konkret og individuelt.

Dette handlar om å sikra ein reell tilgang til ei ordning som skal gje håp i ein situasjon der alternativet ofte er gradvis tap av helse og liv. Me kan ikkje lova ein kur i dag, men me kan leggja betre til rette for at pasientar får prøva behandling som kan gje tid, og som kan bidra til kunnskap som på sikt kan gje fleire ein sjanse. Når livet står på spel, må systemet vera på pasienten si side.

Kai Steffen Østensen (A) [15:52:13]: Å være helsepolitiker handler om å møte folk i alle livets faser, på tvers av generasjoner og sosiale lag i samfunnet vårt, fra livets start til livets slutt. Vi har makt i våre vedtak, og vi har muligheter til å bestemme hvordan samfunnet vårt skal være. Som helsepolitikere fatter vi vedtak om hvordan vår felles helsetjeneste skal se ut, men selv med all makt i denne sal har jeg behov for å understreke et budskap når vi behandler en sak som inneholder en rekke dilemmaer om enkeltmenneskers liv.

Dagens vedtak kan skape håp for folk med ALS-sykdom fordi Stortinget er villig til å utforske hvilke ordninger vi kan få på plass framover, men også fordi vi vil utfordre det juridiske handlingsrommet i påvente av eventuelle endringer. Samtidig har jeg behov for å være ærlig. Det er ikke gitt at dagens vedtak forandrer konklusjonen i en pasients søknad om godkjenningsfritak for legemidler.

Politikerne skal ikke gjøre de faglige og individuelle vurderingene av søknadene i ordningen. Det opplever

jeg at komiteen er enig om. Den kompetansen ligger hos fagmiljøene. Et vedtak i Stortinget vil derfor innebære at pasienter fremdeles må søke, og at en sånn søknad skal behandles individuelt og grundig. Det slår vi fast. Den endelige konklusjonen skal tas av fagmiljøene, som etter EØS-regelverket har ansvar for å vurdere godkjenningsfritak. Hos oss i Norge er det Direktoratet for medisinske produkter, DMP. De skal i sin konklusjon også inkludere behandlende leges vurdering. Det er Stortinget tydelig på.

Vi kan ikke fra denne talerstolen forskuttere at et stortingsvedtak nå vil endre konklusjonen i den enkelte søknad i dagens ordning for godkjenningsfritak for legemidler, men vi ber helseforvaltningen om å gjennomgå sin forvaltningspraksis, og vi tydeliggjør at handlingsrommet ikke skal tolkes restriktivt. At statsråden nå er tydelig på at dette skal følges opp, prioriteres høyt og sendes til underliggende etater, som DMP, er bra.

Jeg håper at vedtaket i dag gir bedre helsetjenester for mennesker med dødelige sykdommer. Selv om vi ikke kan love et utfall, viser en politisk innsats at vi har vilje til å forbedre ordninger som betyr mye for dem det gjelder. Det er også et ansvar vi som helsepolitikere nå tar i fellesskap.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:55:04]: Fremskrittspartiet mener at politikernes oppgave er å være folkets representanter i møte med systemet, ikke systemets representanter i møte med folket. Det er et veldig viktig perspektiv som jeg håper statsråden tar med seg når man skal følge opp disse vedtakene fra Stortinget, og de merknadene som er skrevet. Her er det veldig viktig at statsråden inntar rollen som folkets røst i møte med systemet, og ikke er systemforsvareren. Det er ganske viktig.

Det er mange som bruker en del tid på å snakke om hva vi ikke kan gjøre, og det er helt korrekt at Stortinget ikke saksbehandler enkeltsøknader. Vi behandler heller ikke klager. Vi innvilger heller ikke enkelte legemidler. Det er ikke Stortingets rolle. Det Stortinget faktisk kan gjøre, er å si noe om at den forvaltningspraksisen som har vært, har vært for restriktiv og har ikke i stor nok grad vektlagt anbefalingen fra legen som følger opp og behandler pasienten.

Vi kan også si noe om at den risikoen som er ved å bruke et legemiddel som er i tidlig fase, er faglig forsvarlig å ta når alternativet er den sikre død. Det er Stortinget ganske tydelig på nå. Jeg synes kanskje representanten Østensen var lite grann beskjeden da han sa at vi bare ber om dette. Jeg oppfatter ikke at vi bare ber om det. Jeg oppfatter at det er et samlet storting som pålegger statsråden å instruere forvaltningen om at praksisen har vært for restriktiv. Da må forvaltningen vurdere de merknadene, når de nå skal behandle både tidligere saker, pågående saker og saker som kommer framover.

Grunnen til at dette er så viktig for Fremskrittspartiet å understreke gang etter gang, er at et hurtigarbeidende ekspertutvalg, selv om det er hurtigarbeidende, aldri vil klare å jobbe raskt nok for en del av de pasientene vi nå snakker om. En del av disse pasientene har ikke tid til å vente fem måneder. De har ikke tid til å vente på det arbeidet som skal skje i etterkant av at den rapporten foreligger. For dem er dette et spørsmål om her og nå, og derfor er det en så tydelig forventning om at dette skal få en konsekvens for hvordan man behandler sakene.

Det er helt korrekt, som representanten Østensen er inne på, at det ikke er sikkert at disse merknadene og vedtakene endrer konklusjonen i alle saker. Det er også vi tydelig på, men vi mener at den praksisen som har vært hittil, har vært for restriktiv. Når man har vurdert det som forsvarlig å kunne tilby et legemiddel innenfor en klinisk studie der man har akkurat det samme oppfølgingsopplegget utenfor studien, må det kunne være forsvarlig å gi legemiddelet også utenfor en sånn studie.

Det kommer noen klare føringer fra Stortinget for hvordan forvaltningspraksisen har vært. Det er i seg selv ganske oppsiktsvekkende at Stortinget går så langt i å si noe om hvordan man forvalter det regelverket som er. Det håper vi at forvaltningen og departementet tar med seg.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [15:58:24]: Først av alt er det viktig at det arbeidet som nå skal gjøres av dette ekspertutvalget, går raskt. Det er også viktig å understreke nettopp de merknadene som er så tydelige på at forvaltningspraksisen må kunne justeres dersom det ikke krever lovendring, og at komiteen er helt tydelig når vi skriver i merknadene at regelverket og praktiseringen i sum gir en for restriktiv forvaltningspraksis, at det EØS-rettslige handlingsrommet kan være større, og at det også må brukes. Jeg er veldig glad for både at vi har en enstemmig komité rundt det, og at statsråden er tydelig på akkurat det, at det er forstått og skal signaliseres ut.

Godkjenningsfritak skal bygge på faglig forsvarlighet i lys av pasientenes individuelle situasjon. Det er også noe av det viktige å understreke her. For de tre pasientene som til nå har søkt om å få benytte legemiddelet ILB, og ikke har fått godkjent sine søknader, har det vært tilnærmet likelydende avslag, selv om behandlende lege har anbefalt legemiddelet for pasientene.

Vi i Stortinget skal ikke gjøre noen medisinsk vurdering. Vi kan ikke gjøre det, vi skal ikke gjøre det, og vi skal heller ikke forskuttere noe resultat av noen form for søknader, men et minimum av verdighet for dødssyke mennesker med kort levetid igjen er at søknader blir individuelt behandlet, og at man får et individuelt godt be-

grunnet svar på hvorfor man får et eventuelt avslag. Det mener jeg er viktig.

Komiteen understreker at kravet til faglig forsvarlighet også må forstås og praktiseres kontekstuelt med pasientens situasjon, og det er også viktig i dette. For mennesker med dødelig sykdom uten behandlingsalternativer kan høy risiko likevel være faglig forsvarlig, fordi alternativet er gradvis tap av helse og liv.

Jeg er veldig glad for at vi i denne saken har fått til et bredt samarbeid, et bredt flertall, som innbefatter alle partier, og at vi står samlet om dette, og for statsrådens tydelige og klare svar i dag.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [16:01:05]: Det er veldig bra at vi kan samle oss om en bedre vei framover for dem som lider av ALS. Det jeg også synes er viktig at man har med seg, er at vi som er helsepolitikere, jobber med systemet. Det er endringer i systemet, det kan være krevende prosesser, og det kan være tunge prosesser. Vi er nødt til å huske på at de menneskene som er i dette systemet, er dem vi er her for – hvert fall når vi ser dem som har jobbet så hardt for å få denne muligheten, som nå kanskje står på terskelen til å kunne få en ny vurdering og en ny mulighet.

Det er også viktig at statsråden tar med seg tilbake til embetsverket at vi må være på tilbudssiden her. Dette er mennesker som har vært igjennom mye. Det er et håp om at man tar opp søknadene som har vært avslått, og at man kan finne en god og effektiv måte å få dem opp igjen på, uten at vi legger mer system på dem som er syke. Det er vi som er systemene, og det er vi som må stille opp. Jeg håper statsråden tar det med seg.

Presidenten [16:02:34]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [16:02:41]

Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:

«Helsepersonell og pasientar ropar varsku om måten nye norske sjukehus vert bygde på. 'Nedover de trange sykehuskorridorene ligger pasientene strødd. Pasienter i en sårbar situasjon med akutte skader og sykdommer', ifølgje Dagbladet 9. februar 2026. Dette er eit av sitata som kjem fram om nye Drammen sjukehus. I det heilt nye sjukehuset i Stavanger er korridorpasientar normalen, sjukefråværet går opp og aktiviteten ned, det er stor mangel på pauserom, garderobar og kontorarbeidsplassar, og ein har begynt å rive ned veggar. Dette er ikkje historia om nedslitne, gamle sjukehus i Noreg, men situasjonen på splitter nye sjukehus. Statsråden har vore vag på om dette er noko regjeringa vil endre på slik at det ikkje skjer andre plassar, som til dømes på det nye Mjøssjukehuset eller nye Oslo universitetssykehus.

Vil regjeringa setje i verk tiltak for å sikre nok areal og god nok kapasitet for både pasientar og helsepersonell på nye sjukehus?»

Kjersti Toppe (Sp) [16:04:05]: Noreg har eit godt offentleg helsevesen, og sjukehus i heile Noreg har vorte bygde opp som plassar og bygningar som gir pasientar tryggleik for liv og helse der dei bur. Men sjukehusbygg har òg si levetid, og fornying er viktig og nødvendig. Nokre plassar klarer ein å byggja nye sjukehus på eksisterande areal, og andre plassar vert det bygd opp heilt nye sjukehus på nye areal.

Sjukehusbygg er milliardinvesteringar, og sjølv om det i dag er ei lånefinansiering, og sjølv om helseføretaka står som byggherre, er sjukehusbygg i botnen 100 pst. offentleg finansierte.

Eit sjukehus som vert bygd i dag, må byggjast for framtida. Likevel har nye sjukehus i fleire år vorte møtte med frustrasjon og kritikk for ikkje å ha nok kapasitet og for å vera for små frå den dagen dei vert opna. Det verkar heller ikkje som ein klarer å læra av feil, men at nye sjukehus vert bygde etter den same malen, og at dei same feila går igjen. Ein feil som møter kritikk, er at kapasiteten til å ta imot pasientar er for liten. Mange nye sjukehus opplever at det kvar dag vert korridorpasientar, eller at ein forsøkjer å få pasientar vekk frå korridoren ved å leggja to pasientar inn på rom som er berekna for éin pasient. Vi veit jo godt at korridorpasientar og overfylte sjukehus er ein trussel mot pasienttryggleiken. Det er òg vanskeleg og ubehageleg for ein pasient å liggja bak eit forheng i ein korridor der mykje skjer og mange går forbi.

Vi ser òg at nye sjukehus har for lite lagerplass og for få kontor og arbeidsplassar til dei tilsette. Slik vert korridorane brukte til lagringsplass, noko som er ein fare for tryggleiken. Det kan vera vanskeleg i ein situasjon der pasientar må evakuerast. At helsepersonell har for få kvilerom og arbeidsrom, er òg ein gjengangar, og kampen om ein kontorplass burde vore unødvendig i flunkande nye sjukehus. Det same gjeld kampen om ein garderobeplass.

I Stavanger melder ein om aukande sjukefråvær, dårlegare effektivitet på operasjonar og veggar som vert rivne ned for å kunna overvaka fleire pasientar samtidig.

Det har òg vore ein stor debatt her om måten ein finansierer nye sjukehus på. Finansieringsmodellen vi har i dag, er ein drivar for situasjonen vi har i dag, der nye sjukehusbygg ikkje vert fullfinansierte over statsbudsjettet, men der store milliardinvesteringar må takast ved å få til eit overskot på drifta.

Sjølv om finansieringa kan vera ein drivar, er det òg grunn til å sjå på malen som nye sjukehus vert bygde etter. Sidan 2014 har vi hatt eit eige helseføretak som berre har til oppgåve å sørgja for at alle helseføretak byggjer sjukehus etter same modell, som skal vera basert på kunnskap, kompetanse og erfaring, slik at alle nye sjukehusbygg vert framtidsretta. Eg meiner det er grunn til å stilla spørsmål ved om Sjukehusbygg HF verkeleg sørgjer for at nye sjukehusbygg vert bygde på den beste måten for pasientar og helsepersonell, og om det sikrar nødvendig beredskap.

Saker om nye sjukehus som fører til at dei tilsette får det meir travelt og vert meir utslitne på jobb, om akuttmottak som vert bygde for små, om sjukehus som ikkje har areal til å handtera større ulykker, og om sjukehus som vert bygde utan tilfluktsrom, engasjerer mange. Det er oppsiktsvekkjande at store statlege investeringar ikkje sørgjer for enkle ting, som å ha nok pauserom og garderobar til dei tilsette, og å hindra at pasientar må liggja på gangen.

Statsråden har etter mi vurdering vore utydeleg på kva grep regjeringa ønskjer å setja i gang for å retta opp i feil, og ikkje minst for å sikra at ein ikkje byggjer nye sjukehus med dei same utfordringane som ein ser no.

Spørsmålet mitt er: Kva gjer regjeringa for å sikra at nye sjukehus har nok kapasitet for både pasientar og helsepersonell og for å vareta helseberedskapen i framtida?

Statsråd Jan Christian Vestre [16:08:59]: Representanten Toppe etterspør tiltak for å sikre tilstrekkelig areal og god kapasitet for både pasienter og helsepersonell i nye sykehus. Regjeringens mål er at vår felles helsetjeneste skal være pasientenes prioriterte behandler og fagfolkenes prioriterte arbeidsplass. Da er det viktig å huske at fagfolkene er vår desidert viktigste ressurs.

I oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene for 2026 har jeg stilt tydelige krav om at medarbeidernes behov skal ivaretas når sykehus planlegges eller renoveres. Dette gjelder bl.a. pauserom, garderober og gode arbeids- og vaktrom. I styringsdialogen er det også gitt klare føringer om at medarbeidere, vernetjeneste og tillitsvalgte skal involveres aktivt på alle nivåer, og at det skal være reell medvirkning i planlegging og endringsprosesser.

Jeg synes representanten tegner et svært negativt bilde av nye sykehus generelt, basert på medieoppslag om de nye sykehusene i Drammen og Stavanger. Når nye sykehus tas i bruk, vil det alltid være en fase med innkjøring, tilpasning og feilretting. Sånn er det i de fleste store byggeprosjekter, også i det private næringslivet. Moderne bygg, nye tekniske løsninger og oppdaterte arbeidsformer krever alltid litt tid før det fungerer optimalt. Det tror jeg vi bare må ha tålmodighet med, også når det gjelder Drammen og Stavanger. Begge to er store og komplekse sykehus i norsk sammenheng. Vi skal likevel klare å lære av disse byggene – erfaringene med dem – og bli bedre framover.

I Drammen har det vært bekymringer og særskilte utfordringer med akuttmottaket, der enkelte forutsetninger for driften ikke lot seg realisere uten justeringer. Det har også vært oppmerksomhet rundt håndtering av pauserom for ansatte, særlig sett opp mot nye arbeidstidsordninger med langvakter og tilhørende krav til hvile.

I Stavanger erfarte en etter innflytting at ensengsrommene på intensivavdelingen ikke fungerte optimalt i daglig drift. Derfor er det besluttet å gjøre disse om til dobbeltrom. Helse vest opplyser samtidig at det ikke har vært mangel på pauserom eller garderober, og at alle ansatte som oppfyller kravene til personlig garderobeskap, har fått tildelt skap.

Begge regionene rapporterer at antallet korridorpasienter så langt har vært betydelig lavere i de nye sykehusene enn i de gamle byggene. Det er bra, og det skulle også bare mangle. Helse vest viser videre til at høyt sykefravær blant operasjonssykepleiere har ført til redusert operasjonsaktivitet. Dette følges nå særskilt opp. Sykefraværet etter åpningen av de to sykehusene må også ses i lys av en ekstra tidlig sesong for influensa og andre vinterinfeksjoner, noe som også gjelder for våre andre sykehus i Norge.

Helseforetakene har ansvar for å sikre gode og forsvarlige spesialisthelsetjenester. De regionale helseforetakene bruker en felles framskrivningsmodell som benyttes som en del av helseforetakenes generelle planarbeid og som grunnlag for dimensjonering av nye sykehusbygg. Erfaringene viser sterk vekst i poliklinisk aktivitet og dagbehandling, og dette hensyntas i planleggingen.

Sykehusbygging er et langsiktig arbeid. Helseforetakene lærer fortløpende av hverandre og gjennom samarbeid med Sykehusbygg HF. Representanten Toppe har helt rett i at vi har gjort oss både gode og dårlige erfaringer som det er viktig at vi lærer av og tar med oss videre, slik at vi hele tiden kan forbedre oss. Sykehusbygg utvikler derfor felles kunnskapsgrunnlag basert på nettopp erfaringer. Men det er også viktig å huske at tjenesten skal utvikles. Helseforetakene er ved planleggingen av nye sykehus derfor opptatt av å bevare det som de vet virker godt, samtidig som de utvikler og legger til rette for nye behandlingsformer og framtidsrettede prosesser.

Regjeringen har sagt at den vil gjennomføre en helsereform. Helsereformutvalget vil innen 1. november i år legge fram ulike alternative modeller til finansiering, styring og organisering av helsetjenesten vår. Stortinget har bedt regjeringen om å utrede hvordan vi kan skille drift og investeringer og forbedre finansieringsmodellen. Det er vi i full gang med å følge opp. Jeg inviterer alle

partiene på Stortinget med på diskusjon og samarbeid om hvordan vi bør organisere helsetjenesten vår best mulig framover. Det innebærer gjerne også diskusjon om hvordan vi bygger sykehusene våre.

Kjersti Toppe (Sp) [16:14:18]: Takk til statsråden for svaret.

Dette er viktig: Når ein brukar pengane til skattebetalarane til å byggja store, nye og dyre sjukehus, må vi kunne forventa at dei fungerer på ein nokså tilfredsstillande måte, ut frå det behovet som er, og dei forventningane vi har til å vareta både pasientane, sjølvsagt, og dei tilsette, som er den aller knappaste ressursen i helsetenesta, når vi ønskjer at det offentlege helsevesenet skal vera den føretrekte arbeidsplassen. Det har vore for mange saker om nye sjukehus som ikkje rapporterer om det.

Eg høyrer statsråden seia at han har tatt grep ved å gi føretaka i oppdrag å sikra at behova til medarbeidarane vert varetatte, inkludert pauserom, arbeidsrom og vaktrom, og at det skal vera reell medverknad. Men ein helseminister burde ikkje trenga å gi slike oppdrag. Det er mitt poeng. Når vi har eit helseføretak med 200 årsverk, Sjukehusbygg HF, som er eigd av helseføretaka sjølve, burde ikkje ein helseminister ha trunge å gi beskjed om at ein må ha garderobeplassar til dei tilsette. Det er difor eg er bekymra for om dei vert styrte godt nok, og om ein lærer av dei feila som er gjorde.

Statsråden meiner at eg teiknar eit svært negativt bilde, basert på medieomtale. Det er klart at veldig mykje med dei nye sjukehusa er veldig bra – sjølvsagt er det det – men da har vi òg store forventningar til at det som er aller viktigast, fungerer bra. Eg har sjølv vore på akuttmottaket ved Drammen sjukehus, eg har sett dei kombinerte pauseromma og arbeidsromma, og det gjorde eit sterkt inntrykk. Eg har vore på mange sjukehus, og eg har jobba på sjukehus, og akuttmottaket i Drammen er ikkje i tråd med det eg hadde forventa. Eg kan ikkje forstå at det kan gi den beredskapen som eit så stort, nytt og fint sjukehus må ha.

Vi må hindra at slikt skjer i dei nye sjukehusa som no står for tur. Eg tenkjer da på Mjøssjukehuset og det nye sjukehuset her i Oslo. Ein må vera villig til å laga gode, nye planar, slik at den som er helseminister om ti år, slepp å gi dei same beskjedane til dei nye sjukehusa som da kjem, om at ein må hugsa at dei tilsette treng ein plass til å eta matpakken sin.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:17:38]: Takk til interpellanten. Jeg synes hun har mange kloke refleksjoner.

En av grunnene til at jeg har tydeliggjort dette i oppdragsbrevene, er nettopp at jeg har snakket med tillitsvalgte, vernetjeneste og fagforeninger, som sier at dette ikke har blitt godt nok ivaretatt i all prosjektering. Da er det mitt ansvar å synliggjøre og klargjøre overfor helseforetakene at dette må følges opp. Jeg har all grunn til å tro at det blir fulgt opp.

Interpellanten stilte et konkret spørsmål om hva vi nå gjør for å sikre at framtidige sykehus dimensjoneres riktig. Hun nevnte også det nye og fantastisk flotte sykehuset vi skal bygge i Innlandet, med en investering på over 18 mrd. kr. Det nye Mjøssykehuset blir et av de mest avanserte sykehusene i Europa. Det kommer til å bli et kjempeløft for hele regionen.

Helseforetaket, som er Helse sør-øst, har endret sine krav slik at en legger til grunn en utnyttelsesgrad på 85 pst. Da sykehuset på Kalnes i Østfold ble bygget, var det med en forutsetning om et belegg på 90 pst. Når det gjelder Østfold, skulle det i tillegg ha vært flere senger ved sykehuset i Moss enn det som ble bygget, sammenliknet med det som lå til grunn for forprosjektet. Jeg tror alle kan være enige om at sykehuset på Kalnes dessverre ble for lite. Det var veldig stas å få være med på åpningen av det nye akuttmottaket på Kalnes i forrige uke. Så nå utvider vi, og det var et ordentlig stort løft. De ansatte er veldig fornøyd med det. Det vil også bygges et nytt stråle- og somatikkbygg på Kalnes. Det har budsjettpartnerne og Stortinget sluttet seg til etter regjeringens budsjettforslag i fjor. Der har man lært av erfaringene fra tidligere og endret forutsetningene i beleggsprosenten slik at en tar høyde for at en trenger mer plass. Det mener jeg er et eksempel på at en lærer av erfaringene underveis.

Jeg mente ikke å si at representanten tegner et for svart bilde bare på grunn av mediene. Jeg har stor respekt for representanten og både kjenner hennes faglige bakgrunn og vet at hun har vært på besøk ved disse sykehusene. Men jeg blir litt bekymret når en avdelingssjef ved Drammen sykehus ser seg nødt til å rykke ut i NRK og fortelle innbyggerne at det er trygt å komme til Drammen sykehus. Avdelingssjefen sier til NRK at de har eksempler – enkelttilfeller – på pasienter som har kommet sent til behandling fordi de har vegret seg for å komme til det nye akuttmottaket fordi de ikke tror det er trygt der. Da mener jeg at ting blir tatt litt ut av sammenheng, og at disse problemene dessverre overdrives. Det må vi passe oss for, slik at folk ikke mister tilliten til helsetjenesten vår.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [16:20:57]: Jeg vil først takke interpellanten, representanten Toppe, som tar opp en problemstilling som er viktig for tusenvis av pasienter og ansatte på sykehusene våre. Mange av de nye sykehusene mener jeg er veldig godt bygget for pasientene. Komiteen var heldig å få lov til å besøke Drammen sykehus, som representanten Toppe også henviser til. Da vi var der, fikk vi se at dette er et sykehus

som er bygd for å være godt å være pasient på. Det er gode rom, det er bedre luft, det er bedre lys, og ikke minst er det enerom – det aller viktigste. Det vil si bedre skjerming for pasienten med tanke på både taushetsplikt, smitte og alt hva det innebærer å være på sykehus, også det at man kanskje ønsker litt privatliv. Det synes jeg var utrolig fint å se.

FrP frykter samtidig at mange av de nye sykehusene bygges for små. Det har vi advart mot i mange runder tidligere. Statsråden nevner Kalnes sykehus som et godt eksempel på et tidligere byggeprosjekt der det var korridorpasienter allerede fra dag én. Det er noen erfaringer vi må ta med oss videre. Jeg blir i likhet med representanten Toppe bekymret når man på Drammen sykehus ser fasilitetene for personalet der. Jeg tror kanskje ikke det er måten å bygge på for framtiden. Det er en dyr måte å bygge på. Det er dyrt å bygge nytt. Det er dyrt å ikke bygge stort nok i første omgang, kan vi vel si. Derfor er dette en problemstilling jeg mener at vi absolutt skal ta på alvor framover.

Jeg er glad for det statsråden sier om at man tidligere bygde for 90 pst. belegg, men at man nå justerer til 85 pst. Det tror jeg er en klok måte gjøre det på. Jeg tror ikke siste ord er sagt i denne saken, men at vi nok vil komme tilbake til dette, ikke bare i denne debatten, men også ved senere anledninger.

Kjersti Toppe (Sp) [16:23:22]: Takk for innlegg og svar.

Eg er glad for det statsråden har gjort for å kunna sikra at nye sjukehusbygg vert betre når det gjeld det vi veit er utfordringane no, bl.a. med nok rom til dei tilsette. Eg synest likevel det er litt tilfeldig. Det burde ha vore ein systematisk gjennomgang av kva lærdomar som finst frå dei nye bygga som no er opna, og om kva som bør endrast for dei bygga som er under planlegging, som Mjøssjukehuset og dei her i Oslo.

Det har jo vore ei evaluering av Sjukehuset Østfold etter utbygginga der. Der stod det bl.a. at dei tilrådde at det måtte vera eigne pauserom for dei tilsette, i tillegg til kantine. Det var erfaringa frå Kalnes. Likevel klarer vi å byggja eit nytt sjukehus i Drammen som ikkje har eigne pauserom i tillegg til kantine. Da spør eg meg: Kvifor lærer vi ikkje av desse feila? Det er jo eigentleg ganske innlysande at når det er ein stor arbeidsplass, må det vera pauserom på ei avdeling. Det er mange gode grunnar til det.

Vi veit at ein del av grunnen til dette er at rammene har vore for knappe. Det har vorte dyrare enn planlagt utan at finansieringa har gått opp, og så har ein måtta ta ned areal. Da har ein måtta verna pasientromma, og så har ein tatt arealet til dei tilsette. Sjølvsagt er òg finansieringsmåten for nye sjukehusbygg ein del av forklaringa på at vi har så arealknappe sjukehus når dei vert opna, og at vi får sjukehus der ein må ha venteliste for å få eit garderobeskap, osv.

Eg er bekymra for at dei offentlege sjukehusa ikkje skal vera konkurransedyktige, viss eg kan seia det slik, og at korleis bygget er utforma, vert ein faktor for kvar helsepersonell ønskjer å jobba, f.eks. i det private. Det er jo alvorleg når eit heilt nytt sjukehus fører til at sjukefråværet går opp. Ein kunne jo tru at sjukefråværet skulle gå ned, men det går altså opp. Så kan ein seia at det berre er midlertidig, men likevel. Det vert sagt at det har å gjera med utforminga og korleis bygget er, når dei må gå tre gonger så mykje i løpet av ei vakt, og at ein må kjøpa inn løparhjul osv. – det heiter vel sparkesyklar her i Oslo.

Spørsmålet mitt er om statsråden vil gjera ei systematisk evaluering av dei bygga som no er oppførte.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:26:31]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Vi må i hvert fall passe på at de byggene vi prosjekterer og planlegger å bygge framover, bygges etter de standardene vi ønsker oss. Stortinget har senest i høst gitt klarsignal til store investeringsprosjekter, og flere blir det framover, så det må vi i hvert fall påse. Det er mitt ansvar, og det skal jeg selvfølgelig passe på.

Som jeg sa i innlegget, jobber Sykehusbygg med systematisk oppfølging av de erfaringene de gjør seg underveis. Jeg tror de er veldig opptatt av å lære av hva som fungerer godt, og ta med seg det videre, og også å lære av utfordringer og læringspunkter underveis, med tanke på både norske erfaringer og utenlandske erfaringer. Når man i denne jobben reiser rundt i Europa og besøker andre helsetjenester, tror jeg vi generelt kan si at vi i Norge bygger sykehus i verdensklasse, med veldig høy standard. Vi har en kvadratmeterpris på nye sykehusbygg som jeg tror ligger langt over veldig mange andre lands.

De siste fem årene er det vel bygget, gjort vedtak om eller finansiering av om lag 118 mrd. kr i norske sykehus, så vi bygger og oppgraderer nå sykehus over hele Norge. Det er en enorm investering vi gjør fordi vi vil at vi skal ha verdens beste helsetjeneste.

Jeg er veldig enig i det representanten sier om at hvis den felles helsetjenesten vi har, skal være det foretrukne stedet å jobbe, må vi være attraktive. Det handler selvfølgelig om bygg og fasiliteter og om arbeidsmiljø og arbeidsbetingelser. Det handler også om noe annet som er veldig viktig, og det er at våre ansatte opplever at de har faglig autonomi, at de blir vist tillit, at de har spennende og meningsfulle arbeidsoppgaver, at de har støttefunksjoner som fungerer godt, at de har eierskap til arbeidet sitt, og at de ikke bare blir tatt med på råd, men opplever reell medvirkning – alt det som gjør at vi mennesker

kjenner at det er godt å gå på jobb, og at det er godt å tilhøre et arbeidsfellesskap fordi vi virkelig føler at vi får vært den beste utgaven av oss selv. Det må vi jobbe med, og der har vi fortsatt en jobb å gjøre med kulturen i våre felles sykehus. Selv om det er masse bra som skjer, mener jeg at vi har et potensial der. Derfor varslet jeg i helsetalen, som for øvrig ble holdt på det nevnte Drammen sykehus, at vi nå vil sette i gang et eget medarbeiderløft sammen med partene. Jeg er glad for at det er tatt veldig godt imot blant partene, spesielt blant fagforeningene – ikke uventet, kanskje.

Til slutt, når det gjelder korridorpasienter: I 2024 var antallet korridorpasienter per døgn i Drammen 5,8. I 2025 ble det redusert til 3,5, og siden åpningen av det nye sykehuset er vi i snitt under 0,7. Der har det altså vært en formidabel utvikling i riktig retning. Det samme gjelder for Stavanger. Vi har registrert 186 korridorpasienter siden åpningen 16. november. Til sammenligning var det 1 645 korridorpasienter i henholdsvis desember 2024 og januar 2025. Verden går heldigvis framover, også for våre flotte, nye sykehus.

Presidenten [16:29:35]: Debatten i sak nr. 11 er avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.30.

Svanemerket trykksak, 2041 0654